

SEÐLABANKI ÍSLANDS

ÁRSSKÝRSLA 1977
REYKJAVÍK 1978

Setning, prentun, bókband:
ÍSAFOLDARPRENTSMÍÐJA HF.

EFNISYFIRLIT

Skýrsla bankastjórnar	5
Yfirlit yfir þróun efnahagsmála	5
Framleiðsla, tekjur og verðlag	13
Greiðslujöfnuður og gjaldeyrismál	21
Fjármál ríkisins	29
Peningamál	37
Fjárfestingarlánasjóðir og lífeyrissjóðir	47
Yfirlit yfir lánamarkaðinn	56
Gengismál	62
Erlend mál og samningar	64
Umsjá sjóða og ýmis starfsemi fyrir ríkissjóð	67
Ýmis starfsemi bankans	74
Stjórn bankans og starfslið	79
Skýringar með ársreikningum	81
Reikningar 1977	84
Efnahagur 31. desember 1977	84
Rekstrarreikningur árið 1977	86
Efnahagsreikningur Ríkisábyrgðasjóðs 31. desember 1977	88
Töflur (sjá yfirlit á næstu síðu)	90

TÖFLUYFIRLIT

1. tafla. Þjóðarframleiðsla og verðmætaráðstöfun	90
2. tafla. Vísitölur verðlags og kaupgjalds	91
3. tafla. Magn- og verðvísitölur sjávarafurðafframleiðslu	91
4. tafla. Fjármunamyndun	92
5. tafla. Greiðslujöfnuður við útlönd 1973—1977	93
6. tafla. Greiðslujöfnuður við útlönd. Ársfjórðungsyfirlit 1976—1977	94
7. tafla. Gjaldeyrisstaða bankanna	95
8. tafla. Skipting innflutnings eftir notkun	96
9. tafla. Útflutningur. Skipting á helztu vöruflokka	96
10. tafla. Staða þjóðarþúsins út á við	96
11. tafla. Verðmæti inn- og útflutnings eftir löndum	97
12. tafla. Yfirlit yfir fjármál ríkisins	98
13. tafla. Skipting ríkistekna eftir tekjustofnum	98
14. tafla. Skipting ríkisútgjalda eftir málefnaflokkum	99
15. tafla. Seðlar og mynt	99
16. tafla. Skipting seðlamagnsins eftir seðlastærðum í árslok	100
17. tafla. Skipting myntar eftir myntstærð í árslok	100
18. tafla. Ávísanaskipti	100
19. tafla. Úr peningamálum	101
20. tafla. Úr reikningum Seðlabankans	102
21. tafla. Innlán og útlán innlánsstofnana	103
22. tafla. Lánaflokkun innlánsstofnana	104
23. tafla. Skipting spariinnlána eftir innlánsformum í árslok	104
24. tafla. Inn- og útlán innlánsstofnana	105
25. tafla. Greiðsluyfirlit fjárfestingarlánasjóða	106
26. tafla. Lánaflokkun fjárfestingarlánasjóða	107
27. tafla. Útlán einstakra fjárfestingarlánasjóða	107
28. tafla. Greiðsluyfirlit fjárfestingarlánasjóða 1977	108
29. tafla. Greiðsluyfirlit lífeyrissjóða	110
30. tafla. Úr reikningum lánastofnana	110
31. tafla. Útlánaflokkun lánastofnana	111
32. tafla. Efnahagsreikningur Seðlabankans 1971—1977	112 og 114
33. tafla. Meðalgengi erlendra gjaldmiðla skv. skráningu Seðlabankans	116
34. tafla. Vextir á helztu flokkum inn- og útlána í bankakerfinu	118
35. tafla. Út- og innflutningsverð og viðskiptakjör	119
36. tafla. Vísitölur meðalgengis erlendra gjaldmiðla	119

SKÝRSLA BANKASTJÓRNAR

YFIRLIT YFIR ÞRÓUN EFNAHAGSMÁLA

Efnahagsástandið í umheiminum

Efnahagsframvindan í heiminum hefur undanfarin tvö ár einkennt af fremur hægum endurbata eftir efnahagssamdrátt árunna 1974—1975. Í þeirri lögð tóku efnahagsvandamál á sig alvarlegri mynd en þekkt hafði um langt skeið, þar sem bæði var við að etja verðbólgu- og misvægisvandamál, er voru arfleifð þensluskeiðsins á undan, og stökkbreytingu olíuverðs, sem átti sér stað í lok þess. Þótt djúptæk áhrif efnahagslögðarinnar á atvinnu, framleiðslu og eftirspurn hafi verið öflug brýning til þess að örva endurbatann, hefur viðvarandi misvægi greiðslujafnaðar og gengismála milli helztu viðskiptaþjóða heims, ásamt verðbólgunni og ótta við endurnýjaða mögnun hennar, á hinn bóginn reynzt alvarlegur hemill á aðgerðir til endurbenslu og árangur þeirra.

Endurbatinn fór greitt af stað með 4,4% ársvexti þjóðarframleiðslu OECD-svæðisins á síðari helmingi 1975 og 6,3% á fyrri helmingi 1976, en síðan dró mjög úr vextinum, svo að hann varð aðeins um 3,1% á síðari helmingi 1976, um 4% á fyrri hluta 1977 og innan við 3% á síðari hluta þessa árs, og er þá miðað við ársígildi vaxtar eftir útjöfnun árstíðasveiflna. Stóðu framangreind verðbólgu- og misvægisvandamál einkum í vegi fyrir því, að betri árangur næðist. Þessi takmarkaði hagvöxtur hefur ekki veitt færi á að draga úr atvinnuleysi, sem hefur fremur aukzt á heildina litið og er áætlað um 5½% að meðaltali á OECD-svæðinu árið 1977. Til þess að bæta að marki úr atvinnuástandinu svo og til þess að ná betra samræmi í viðskiptajöfnuði og gengismálum höfðu OECD-löndin sameinazt um að stefna að 4% heildarvexti árið 1977 og 5% árið 1978. Eftir reynsluna af aðeins um 3,5% hagvexti árið 1977 er ekki búizt við, að unnt muni að ná

meiri hagvexti en um 4% á árinu 1978, og eru frekar líkindi til, að hann verði þar fyrir neðan.

Mjög hefur skipt í tvö horn um efnahagsástand, greiðslujöfnuð og styrk gjaldmiðla OECD-landanna. Koma í annan stað lönd með styrka stöðu útflutningsframleiðslu, hagstæðan viðskiptajöfnuð og sterka gjaldmiðla með hækkandi gengi, svo sem Japan, Þýzkaland, Sviss og Holland. Hinn flokkinn fylla lönd með þrálátan halla á viðskiptajöfnuði og fallandi gengi gjaldmiðla sinna, svo sem Frakkland, Ítalía og Bretland lengst af, auk ýmissa hinna minni landa, þ. á m. Miðjarðarhafslandanna. Bandaríkin eru í þessu tilliti í sérflokki í krafti yfirgnæfandi stærðar sinnar og styrks til þess að taka á sig viðskiptahalla til að örva endurbatann. Þessi munur á stöðunni út á við hefur staðið í allnánu sambandi við misjafnan hagvöxt og aðstöðu landanna til endurbata. Styrkari löndin hafa í meiri mæli nærzt af staðgóðri útflutningsþróun, en þau hafa jafnframt sýnt mikla varkárni gagnvart innri þenslu og hættu á verðbólguþróun og tregðu til að afsala sér hagstæðri samkeppnisaðstöðu út á við. Þar sem treyst var á, að þessi lönd gengju ásamt Bandaríkjunum á undan með ráðstafanir til að efla hagvöxt, hefur þessi tregða óhjákvæmilega orðið til hindrunar almenns endurbata í heiminum.

Á hinn bóginn höfðu lönd með veikari ytri aðstöðu gjarnan nýtt þenslusvigrúm sitt að fullu eða úr hófi fram og eru jafnframt haldin meiri og þrálátari tilhneigingu til verðbólgu. Hafa flest þeirra þannig verið háð því, að gerðar væru samtímis ráðstafanir til bættrar samkeppnisaðstöðu, svo sem með gengisbreytingum og viðnámi gegn verðbólgu, og til aukinnar eftirspurnar í viðskiptalöndum þeirra, þ.e. einkum í löndum með sterkari ytri stöðu. Þessi flókna samstæða vandamálanna hefur gert þau sérstaklega örðug úrlausnar og vex þeirri skoðun fylgi, að mikilvægt sé, að öll lönd, sem nokkurs mega sín, reyni samtímis að efla hagvöxt, fremur en beðið sé eftir leiðandi hlutverki þeirra, sem betur mega sín. Það eykur mjög á líkur á árangri, að Bandaríkin ganga djarft fram í trausti þessarar stefnu þrátt fyrir verulegan viðskiptahalla, er henni fylgir í byrjun. Ennfremur hefur viðskiptajöfnuður Bretlands snúizt í afgang um leið og tekjustefna og aðrar verðbólguaðgerðir hafa skilað talsverðum árangri, svo að svigrúm hefur skapazt til endurvaxins hagvaxtar. Jöfnun viðskiptahalla annarra landa, svo sem Ítalíu og Frakklands, vekur einnig vonir um samstillingu til aukins hagvaxtar. Þörf verður eigi að síður á áframhaldandi atfylgi við heilbrigða þróun eftirspurnar og hagvaxtar jafnframt stöðugri árvekni gagnvart misvægi og verðbólgu, einkum með þeim þjóðum, sem búið hafa við öra verðbólguþróun og óhagstæðan viðskiptajöfnuð.

**Grundvallar-
skilyrði
þjóðarbúsins**

Efnahagsástandið í umheiminum snýr svo við íslenzku þjóð-
arþúi, að tiltölulega hagstæð eftirspurnarþróun ríkir í helztu
markaðslöndum útflutningsafurða okkar, og styður það þá skoðun,
að viðunandi markaðsástand haldist enn um sinn. Hins vegar
verkar veik staða gjaldmiðla þessara landa og þá einkum Banda-
ríkjanna á gjaldeyrismörkuðum andstætt á viðskiptakjör þjóð-
arbúsins í heild, þar sem innflutningur er í hlutfallslega meiri
mæli frá löndum með sterkari gjaldmiðla. Nokkur verðhækkun
þarf því að verða á útflutningsafurðum umfram hækkun inn-
flutningsverðs, hvort um sig metið í hlutaðeigandi gjaldmiðlum,
til þess eins að viðskiptakjör þjóðarbúsins standi í stað. Raunar
hefur óhagstæð gjaldeyrisafkoma markaðslanda skreiðar og salt-
fisks þegar valdið alvarlegri röskun viðskipta við þau. Á heildina
litið bötнуðu viðskiptakjörin um 10% að meðaltali ársins 1977
og voru þannig nærri þeim beztu, sem þekkt hafa áður, en það
var árið 1973. Eru því engar teljandi líkur á því, að viðskipta-
kjörin muni batna enn frekar að sinni, heldur má fremur telja
tæpt hald á þeim kjörum, sem náðst hafa.

Náttúruskilyrðin, einkum fiskstofnarnir, eru annar megingrund-
völlur afkomu þjóðarbúsins. Á árinu 1977 minnkaði sókn í botn-
fiskstofna verulega við brotthvarf Breta af miðunum og aðra
frankvæmd útfærslu fiskveiðilögsögunnar. Á hinn bóginn varð
sóknaraukning við fjölgun innlendra veiðiskipa, og reyndist þörf
fyrir vaxandi verndunaraðgerðir og beint þorsveiðibann um
tíma. Hrygningarstofn þorsks er í lágmarki til öruggrar viðkomu
stofnsins í framtíðinni, og svo mun líklega enn verða næstu árin.
Verður því þörf áframhaldandi takmarkana, einkum á veiðum
smáfisks og hrygningarfisks. Við þessi skilyrði er nýting flotans
léleg og óhagkvæm, en nokkurrar úrbótar er að vænta við færslu
sóknar til annarra tegunda, svo sem ufsa og karfa. Loðnuveiðar
utan fyrri aðalveiðitíma og -svæðis skiluðu einstökum árangri á
árinu, og varð loðnuafllinn 809 þús. tonn og heildarsjávarafli þar
með 1.365 þús. tonn eða 10% meiri að þyngd en á fyrra metári
1966, er hann var 1.240 þús. tonn. Raunveruleg framleiðsluauk-
ning nam þó aðeins um helmingi þeirrar 38% aukningar, sem varð
á þungamagni aflans frá árinu áður, þ.e. nærri 16% að aflaverð-
mæti og 19% að afurðaverðmæti á föstu verðlagi. Á undan-
förnu árabili stofnrýrnunar þorsks og fleiri botnfisktegunda hef-
ur í raun orðið að taka framleiðsluaukningu með þeim fyrirvara,
að þar hafi að verulegum hluta verið dregið á höfuðstól auðlind-
anna. Mótsvarandi því má, ef svo vel tekst til, líta á takmörkun
veiða til endurnýjunar fiskstofna og aukins afraksturs síðar sem
fjárfestingu, væntanlega hina hagstæðustu, sem völ er á. Það
árábil, sem sú endurnýjun mun taka, verða menn að gera sér

Sveiflutoppurinn

ljósa grein fyrir þörfinni á að beina kröftunum í meiri mæli að öðrum viðfangsefnum og geta ekki gert kröfu til skiptingar þeirra verðmæta, sem þannig verða lögð til hliðar til afraksturs í framtíðinni.

Flest bendir til, að aflabrogð og viðskiptakjör hafi verið nærri tímabundnu hámarki á árinu 1977. Komu nokkur veikleikamerki þegar í ljós á árinu, t.d. í mikilli aukningu útflutningsvörubirgða, að verulegum hluta sökum tregra söluskilyrða. Var þessi birgðaaukning íþyngjandi fyrir peningakerfi landsmanna, enda umfram samtíma sparnað við ríkjandi skilyrði peningamarkaðar. Stefna hins opinbera í efnahagsmálum á undanförunum árum hefur falið í sér tilraun til þess að jafna út hagsveifluna með mildandi aðgerðum, þegar að kreppti, en á móti þurfti svo að taka kúfinn af sveiflutoppnum. Þessi stefna hefur þó ekki átt nægum skilningi að fagna í reynd, þegar tækifæri hafa gefizt til að leggja til hliðar í samfélagslega sjóði. Aukning raunverulegra þjóðar-tekna á árinu 1977 varð með því hæsta, sem reynsla er af, eða 7,9%. Ekki stóð á því, að eyðslan fylgdi fast á eftir, þar sem einkaneyzla jókst um 8% og fjármunamyndun um 7,5%, en að meðtöldum birgðabreytingum er áætlað, að þjóðarútgjöldin hafi aukizt um 10%. Varð aukning þessara stærða mun meiri en fyrirfram var gert ráð fyrir í stefnumótandi þjóðhagsspá, en þar var gert ráð fyrir 3% aukningu einkaneyzlu og nærri 6% samdrætti fjármunamyndunar. Leiddi af þessu viðskiptahalla um 9.655 m.kr. Að vísu má koma við ýmsum skýringum um sérstaka þætti í myndun þessa halla, en þau skýringaratriði haggja ekki þeirri meginstaðreynd, að færri uppgangstímans hefur ekki nýtt sem skyldi til þess að styrkja fjárhagslega afkomu og gjaldeyrislega stöðu þjóðarbúsins. Framundan er sá vandi að fyrirbyggja, að hagsveiflan brotni fram yfir sig og lendi í öldudal, en tryggja í þess stað, að orðið geti sem jöfnust framþróun frá því stigi, sem náðst hefur. Svipar efnahagsvanda þjóðarinnar að þessu leyti til vandamála umheimsins, sem lýst er hér að framan, og er hann þeim mun brýnni úrlausnar vegna þess, að verðbólguhneigð er hér með mesta móti og staðan veik út á við.

Árstíðasveiflan

Þjóðarbúskapurinn einkennist af nokkuð reglufastri árstíðasveiflu ýmissa veigamikilla hagstærða. Á fyrstu mánuðum ársins verður gjarnan mikið peningaúttreymi úr bankakerfinu og Seðlabankanum sérstaklega, þegar mikil útflutningsframleiðsla, gjaldeyriskaup og afurðalán fara saman við árstíðabundnar þarfir ríkisbúskaparins. Á síðari hluta ársins er þess svo að vænta við eðlileg skilyrði, að jafnvægi náist í fjármálum, peningamálum og þjóðarbúskapnum almennt. Þegar árstíðabundin uppsveifla fer saman við uppgangskafli hagsveiflunnar, er þenslunni hins veg-

ar mjög hætt við að magnast út fyrir mörk efnahagslegs jafnvægis. Þessa varð mjög vart á fyrstu mánuðum ársins 1977. Að vísu er ekki hætt við miklum beinum verðhækkunaráhrifum af völdum slíkrar þenslu í svo opnu hagkerfi sem hið íslenska er orðið, enda hægði á verðbólgunni allt fram um mitt árið. Hin peningalega þensla og fordæmi uppgripatekna á takmörkuðum sviðum átti hvort tveggja tvímælalaust þátt í að undirbúa jarðveginn fyrir hina miklu kaupsprengingu, sem gerðist með nýjum kjarasamningum síðla í júnímánuði. Með þeim og öðrum kjarasamningum, er á eftir fóru, var kostnaður við alla framleiðslu- og þjónustustarfsemi í landinu stórhækkaður, og fólst í því alvarlegasta röskun efnahagsjafnvægisins á síðastliðnu ári.

Kjarasamningarnir

Eftir gildistöku nýju kjarasamninganna varð þenslan ekki aftur tekin, heldur hlaut hún að halda áfram, en varð annars eðlis en áður. Í stað þess að nærast af framleiðslustarfsemi og hagstæðum ytri skilyrðum, magnaðist hún þaðan af fyrst og fremst af innri tekjuþenslu, eyðsluhneigð og spákaupmennsku í von um verðbólgu- og gengisávinning. Um mitt árið þrengdi af þessum sökum mjög að peningakerfinu, en úr greiddist að nokkru leyti aftur, þegar varnaraðgerðum varð við komið með vaxtabreytingum í ágúst og aftur í nóvember. Með þeim var tekinn upp almennur, en að vísu takmarkaður, verðbótaþáttur vaxta, er endurvakti traust almennings á viðnámi við verðrýrnun fjármagns. Þrátt fyrir þær verðhækkarnir, sem fylgdu í kjölfarið, héldu auknar rauntekjur gildi sínu og hækkuðu enn með áfangahækkunum út árið og ollu mestu um, að þjóðarútgjöld fóru svo fram úr áætlun og jafnvægismarki, sem að er vikið hér að framan. Peningalaun hækkuðu enn verulega vegna verðbótahækkana síðar á árinu, einkum þó í desemberbyrjun. Með kjarasamningunum var söðlað snöggt um til óhagstæðari afkomu og fjárhags atvinnuveganna, einkum útflutningsgreinanna. Ágerðust þær þrengingar óðum, eftir því sem á árið leið, svo að við lok ársins var mikill hluti fiskiðnaðarins að komast í fjárhagslegt þrot.

Vísitöluskrúfan

Kerfi verðlagsuppbóta á laun í samræmi við eitthvert afbrigði framfærslukostnaðarvísitölu hefur verið við lýði með meiri eða minni takmörkunum, allt frá því að það var löghelgað í samræmi við júnísamkomulagið 1964, en þar áður hafði tenging launa við verðlag verið bönnuð frá ársbyrjun 1960. Frá því að vísitölukerfið hófst til vegs í upphafi síðari heimsstyrjaldarinnar hefur það ýmist verið ákveðið með löggjöf eða kjarasamningum, og í síðara tilvikinu hefur íhlutun löggjafans verið tíð. Slík íhlutun í kerfi frjálsra kjarasamninga helgast af því, að hér er um algerlega almennar meginreglur að ræða, sameiginlegar fyrir öll svið kjarasamninga, og er enginn einn vettvangur þeirra

bær um að ráða þeim til lykta, svo að almennt gildi hafi. Efnislega hefur margt verið fundið þessu kerfi til foráttu: að það færi almenningi tekjuhækkun af tilefni versnunar ytri skilyrða þjóðarbúsins, að það eyði áhrifum opinberra fjármálaaðgerða eða velti byrðum þeirra á atvinnureksturinn og bindi þar með hendur löggjafans með ótilhlýðilegum hætti, og að ekki megi komast á víxlverkun búvöruverðs og launa, sem á hinn bóginn eru tengd í ákvörðun verðlagsgrundvallar búvaranna. Öll er þessi gagnrýni þó sprottin af rót þeirrar hagrænu meginreglu, að engin framleiðslustarfsemi verði rekin né verð afurða eða þjónustu þeirra ákveðið nema með náinni hliðsjón af framleiðslukostnaði, en þar eru launin grunnþáttur og meginstærð, þegar atvinnulífið er skoðað sem heild. Ákvörðun verðlags á grundvelli kauplags og kauplags aftur á grundvelli verðlags felur þannig í sér vélgenga framrás verðbólgunnar, hvað sem líður almennt eftirspurn og öðrum skilyrðum efnahagslegs jafnvægis. Verðtrygging launa ræður þannig ekki nema að mjög litlu leyti varðveizlu kaupmáttar, heldur fyrst og fremst hraða verðbólgunnar, enda má einsýnt vera, að heil þjóð, eða allar launastéttir hennar, getur ekki tryggt sér hvaða lífskjör sem vera skal með því einu að festa þau á pappír. Staðhæft hefur verið með réttu, að óhóflegar grunnlaunahækkanir geti ekki síður valdið verðbólgu. Reynslan er því miður sú, að vísitölubætur nægja ekki til að koma í veg fyrir óhóflegar grunnkaupshækkanir, svo að álykta verður, að auk afnáms eða skynsamlegra takmarkana á vítahring sjálfvirkra víxlhækkana þurfi stefnumótun hinna áhrifamiklu almennasamtaka að taka mið af þjóðhagslegum aðstæðum í ríkari mæli en verið hefur. Þjóðin getur ekki treyst vélrænni formúlu fyrir framtíð sinni, og það því síður sem kvörnin malar salt verðbólgunnar, unz í óefni er komið.

Tekjumálastefna

Öll rök hníga að því, að hér sé þörf breytinga og virkari tekjumálastefnu, þar sem leitast sé við að sætta og samræma hagræn og félagsleg markmið þjóðfélagsins í heild og einstakra hagsmunahópa, en á þessu sviði hagstjórnar er við víðtæka reynslu að styðjast meðal nágrannaþjóðanna. Hérlendis hefur tekjumálastefna sjaldnast verið rekin opinskátt með skýr þjóðfélagsleg markmið að leiðarljósi, heldur hefur í lengstu lög verið reynt að forðast opinbera íhlutun um kjaramál og jafnvel um grundvallarreglur samskipta á vinnumarkaði. Að vísu hefur ríkisvaldið oftast reynt að greiða fyrir samningum með aðgerðum til hagsbóta fyrir launþega, en án þess þó að ná með því nokkrum teljandi áhrifum í áttina til ábyrgari kjarasamninga. Reynslan sýnir, að þrátt fyrir þetta íhlutunarleysi koma örðugustu úrlausnar-efnin til kasta ríkisvaldsins, en þá í miklum mun óhagstæðari

mynd heldur en vera þyrfti með tímabærri mótun jákvæðrar tekjumálastefnu. Veruleg viðurkenning þessara viðhorfa kom fram í skipun Verðbólgunefndar í október 1976 svo og í tillögum nefndarinnar (meirihlutans) um samvinnunefnd og skipulegt samráð aðila vinnumarkaðarins og stjórnvalda.

Á meðan verðbólgan fer svo fram sem verið hefur og enn horfir, er óhjákvæmileg nauðsyn aðlögunar gengis og fjármagnskjara. Þessar aðgerðir eru í eðli sínu skammtíma varnaraðgerðir gjald-eyris- og peningamála, eins konar nauðvörn peningakerfisins gegn beinni hættu á eyðingu af völdum verðbólgunnar, annars vegar að því er varðar áhrif hennar á afkomu atvinnuveganna, en hins vegar á innlendan sparnað og fjármagnsmyndun. Allt frá formlegri gengislækkun um 20% hinn 14. febrúar 1975 og til jafnlengdar yfirstandandi árs (10. febrúar 1978) hefur gengið sigið hægt, en þó með nokkuð misjöfnum hraða eftir breytilegri afstöðu viðskiptakjara og framleiðslukostnaðar. Sigið var sérstaklega hægfara á fyrri hluta ársins 1977, enda var verðbólga þá minnkandi og viðskiptakjör hagstæð. Úr því fór ör hækkun framleiðslukostnaðar hins vegar að segja alvarlega til sín, og gengisfellingar gjaldmiðla Norðurlanda lögðust á sömu sveifina, svo að gengissig varð allverulegt, einkum síðustu fjóra mánuði ársins.

Breytilegt gengi eða gengissig er ein af ástæðunum til þess, að fjármagnskjör verða að laga sig að verðbólguþróun, þar eð hindra verður margþætta spákaupmennsku með gjaldeyri og birgðahald í opnu hagkerfi. Almennasta og veigamesta ástæðan er þó sú, að fjármagnskjörin, þ.e. vextir og verðtrygging í breytilegum hlutföllum, eru áhrifamesta hagstjórnartækið til jafnvægis á fjármagnsmarkaði og verka jöfnum höndum til aukins sparnaðar í óbundnu fjármagnsformi og til bættrar nýtingar fjármagnsins. Peninga- og lánsfjármarkaðarkafar þessarar skýrslu segja athyglisverða sögu um árangur undanfarandi aðgerða á þessu sviði. Sá árangur getur þó aðeins talizt upphafið að heilbrigðri og traustri uppbyggingu innlends fjármagnsstofns eftir áralangt eyðingarstarf verðbólgunnar.

Þær skammtímaaðgerðir, sem hér hefur verið rætt um, og ekki síður það óvæna efnahagsástand, er gaf tilefni til þeirra, benda mjög eindregið til þarfar á verulegum og varanlegum umbótum hagstjórnarháttá, enda hafa skipulagsumbætur á því sviði komið til umræðu á opinberum vettvangi í vaxandi mæli, þar með sérstaklega og á skipulegan hátt í skýrslu Verðbólgunefndar. Hér er ekki rúm til víðfeðmrar umræðu um þetta efni, heldur aðeins til að minna á þau atriði, sem standa í nánustu sambandi við efni þessarar skýrslu og ekki eru þegar komin fram.

Umbætur hagstjórnarháttá

Á vettvangi fjármagnsmarkaðar er þörf áframhaldandi þróunar til fyllri verðtryggingar og hækkunar verðbótaþáttar vaxta, en aðeins sú tilhögun fjármagnskjara stenz hinar miklu og snöggu sviptingar verðbólgunnar, sem orðið geta. Stefna þessi, raunvaxtastefnan, tekur þannig mið af að ná jákvæðum raunvöxtum, en þeir geta þá verið sáralágir. Kerfi verðtryggingar er þó engan veginn fullkomnað nema reikningshald fyrirtækja, skattauppgjör og verðlagskerfi sé lagað að sömu meginreglum, en að öðrum kosti brenglast niðurstöður stórlega við mikla verðbólgu og ganga í berhögg við megintilgang raunvaxtastefnunnar. Gerð árlegrar lánsfjáráætlunar er önnur nýbreytni, sem leitt hefur til bættrar stjórnar lánamarkaðarins. Eigi að síður er mikið svigrúm til umbóta, ekki sízt í mati, vali og fjármögnun framkvæmda, jafnt í einkageiranum sem hinum opinbera, en einnig í skipulagi og uppbyggingu bankakerfisins. Bæði á sviði rekstrarlána og stofnlána eru sjálfvirkar úthlutunarreglur mikils ráðandi og hafa óæskileg áhrif á allt í senn: skipulagsbyggingu og hagkvæmni atvinnurekstrar, þróun og fjárhagsbyggingu banka- og sjóðakerfis og skilyrði almenrrar hagstjórnar.

Á vettvangi opinberra fjármála er þörf margvíslegra úrbóta umfram það, sem að framan er að vikið. Til ríkissjóðs eru gerðar stöðugt vaxandi kröfur vegna þróunar hvers konar félagsmálakerfa og samhjálpur. Við efnahagsáföll eru byrðar lagðar á ríkissjóð vegna aðgerða til að milda áhrif minnkandi þjóðartekna og á uppgangstímum sömuleiðis kallað á útgjöld ríkisins í því skyni að auðvelda skiptin milli meginstéttanna. Allar þessar byrðar hafa reynzt ríkissjóði um megn og átt verulegan þátt í misvægi í peningamálum og hallamyndun þjóðarbúsins. Við þessum vanda þarf að snúast með strangara mati útgjaldaþarfa, meiri sjálfsfjármögnun þjónustugreina og ráðstöfunum til tekjuöflunar, þ. á m. til sveiflujöfnunar af völdum óvæntra breytinga innan fjárlagaárs.

Aðrar umbætur í stjórn efnahagsmála, sem hér er ekki rúm til að grípa frekar á, varða m.a. skipulag og leikreglur vinnuamarkaðarins, sem ásamt virkri samkeppni og annarri heilbrigðri skipan verðlagsmála ættu að vera til þess fallnar að lægja öldur verðbólgunnar. Ennfremur virðist komið að þeim þáttaskilum hagþróunar, að þörf sé virkari stefnu í þróunarmálum atvinnuvega og sveigjanlegri aðlögunar mannafla og fjármagns að þeim þörfum og tækifærum, sem hagþróunin ber með sér.

FRAMLEIÐSLA, TEKJUR OG VERÐLAG

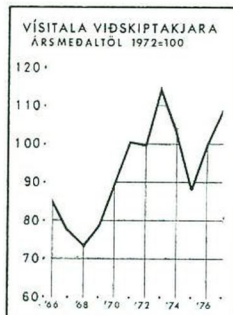
Almenn þróun

Sú hagstæða þróun framleiðslu og viðskiptajafnaðar, sem hófst á árinu 1976, hélt áfram fram eftir árinu 1977. Bráðabirgðatölur benda til þess, að verg þjóðarframleiðsla hafi aukizt um 4,8% samanborið við 2,4% aukningu 1976.¹⁾ Vegna bættra viðskiptakjara varð aukning vergra þjóðartekna allmiklu meiri eða 7,9%, en var 5,9% árið 1976. Hagvöxtur og aukning þjóðartekna máttu því teljast vel viðunandi, og hefði að öðru óbreyttu átt að reynast unnt að binda endi á viðskiptahallann og draga úr verðbólgu. Sú varð þó ekki raunin vegna eftirspurnarþenslunnar, sem þegar hafði búið um sig í efnahagskerfinu á árinu 1976 og magnaðist, þegar leið á árið 1977. Á sama hátt og rýrnun viðskiptakjara var að verulegu leyti undirrot erfiðleika áramna 1974 og 1975 leiddi batni þeirra nú til batnandi efnahagsástands og skapaði skilyrði til bættra lífskjara. Á árunum 1974 og 1975 átti sér stað hægfara aðlögun að ört versnandi ytri aðstæðum, og hafði hún í för með sér halla í fjármálum ríkissjóðs, viðskiptahalla við útlönd og miklar erlendar lántökur til þess að tryggja bæði atvinnu og greiðslustöðuna út á við. Á árinu 1976 tók að rofa til, og hélzt sú þróun óslitið fram eftir árinu 1977. Stjórnvöldum hefur þó ekki tekizt að koma í veg fyrir, að afrakstur batnandi viðskiptaárferðis rynni óhindraður út í efnahagslífið innanlands. Af þeim sökum gætti mun meiri þenslu við lok ársins 1976 og allt árið 1977 en æskilegt hefði verið. Ekki reyndist heldur unnt að fyrirbyggja, að samið yrði um stórfellda hækkun peningatekna og verðlags umfram þá aukningu rauntekna, sem stefnt var að. Því er fyrirsjáanlegt, að öllum tiltækum ráðum verður að beita til þess að hemja eftirspurnina innanlands, draga úr neyzlu, örva sparnað og gæta þess, að áhrifamestu þættir efnahagslífsins torveldi ekki leiðina að settu marki, en það hefur lengst af verið að færa verðbólguna niður á það stig, sem hún er á í löndunum, sem nánust viðskiptatengsl eru við.

1) Hér eins og annars staðar í skýrslunni er miðað við raunbreytingar þjóðhagsstærða á föstu verðlagi ársins 1969.

Viðskiptakjörin

Útflutnings- framleiðslan

Sjávarafli

Eins og þegar hefur komið fram héldu viðskiptakjörin áfram að batna á árinu 1977. Að meðaltali voru þau 10% betri en 1976, en þá höfðu þau batnað um 12,7%. Þrátt fyrir öran bata bæði þessi ár höfðu meðalviðskiptakjör ársins 1977 enn ekki náð því stigi, sem þau voru á árið 1973, svo sem sjá má af línuritinu á spássiunni og 35. töflu í töfluviðauka skýrslunnar.

Nokkuð hægði á bata viðskiptakjara, eftir því sem leið á árið, og munu þau raunar hafa náð hámarki um miðbik þess og staðið nokkurn veginn í stað eftir það. Vart mun þó ástæða til þess að ætla, að þróunin sé að snúast við. Á mikilvægasta markaðnum, þ.e. bandaríska fiskmarkaðnum, var verðlag hátt og ekki horfur á, að þar yrði breyting til hins verra. Sala saltfisks og skreiðar gekk að vísu ekki sem skyldi á árinu vegna markaðsörðugleika, en að líkindum er þó aðeins um tímabundin vandamál að ræða. Mjöl- og lýsismarkaðir voru sterkir og ekki horfur á miklum sviptingum í bráð. Að því er útflutningsverð áhrærir er því fremur útlit fyrir stöðugleika, ef ekki slær í bakseglin í þróun alþjóðlegra efnahagsmála.

Innflutningsverð í erlendri mynt hækkaði aðeins örar 1977 en árið á undan eða um 7%, en hækkun útflutningsverðs varð svipuð og 1976 eða 18%. Útflutningsverð sjávarafurða hækkaði nokkuð ört á fyrri hluta ársins og var um mitt ár orðið 19% hærra en það var að meðaltali á árinu 1976, og er þetta raunar sama hækkun og varð á milli ársmeðaltala 1976 og 1977. Verð annarrar útflutningsvöru hækkaði nokkru minna, t.d. hækkaði útflutningsverð annarrar iðnaðarvöru en áls aðeins um 9%.

Hækkun innflutningsverðs í erlendri mynt verður sennilega svipuð á árinu 1978 og hún var 1977 eða 7% og er það líkt því, sem spáð er um útflutningsverð.

Ætla má, að útflutningsframleiðslan í heild hafi aukizt um 16% að magni á árinu 1977, og er það mun meiri aukning en spáð hafði verið fyrirfram vegna miklu meiri sjávarafurðaframleiðslu en gert var ráð fyrir, en hún er talin hafa aukizt um 19% á föstu verðlagi frá fyrra ári. Álframleiðslan jókst um 7% frá árinu áður og varð nálægt 71 þúsund tonnum, en framleiðsla kísilgúrs dróst saman um 13%. Önnur framleiðsla til útflutnings er talin hafa aukizt um 10%.

Heildarfiskafli landsmanna á árinu 1977 nam 1.365 þús. tonn-um, sem er 38% (380 þús. tonnum) meira en á árinu 1976. Breytingar á tonnatölu gefa þó engan veginn til kynna breytingar framleiðsluverðmætis á föstu verðlagi, enda stafar meginhluti aukningar fiskaflans af mun meiri loðnuafli en áður, en afli og framleiðsla hinna verðmætari tegunda jukust minna. Talið er,

að aflaverðmætið hafi aukizt um 15—16% á föstu verðlagi frá fyrra ári. Loðnuafllinn jókst úr 459 þús. tonnum 1976 í 809 þús. tonn árið 1977 eða um 350 þús. tonn. Þessi mikla aukning stafar einkum af meiri sumar- og haustveiðum en áður. Þorskaflinn jókst úr 284 þús. tonnum árið 1976 í um 325 þús. tonn árið 1977. Að vísu minnkaði heildarþorskaflí á Íslandsmiðum úr 348 þús. tonnum 1976 í um 335 þús. tonn 1977 vegna minnkandi veiða útlendinga við landið, en engu að síður var aflinn mun meiri en fiskifræðingar höfðu lagt til og því augljóst, að á komandi árum verður að gæta mikillar varkárni við nýtingu þorskstofnsins. Í þessu sambandi má geta þess, að á árabílinu frá 1967 til 1976 var meðalársafli þorsks á Íslandsmiðum 391 þús. tonn. Ekki urðu stórvægilegar breytingar á veiðum annarra tegunda á árinu. Hlutur togaranna í heildarafla landsmanna var 248 þús. tonn 1977 og hafði vaxið um 35 þús. tonn frá fyrra ári. Þess skal þó getið, að togurunum fjölgaði um 11 á árinu.

Fiskiðnaður

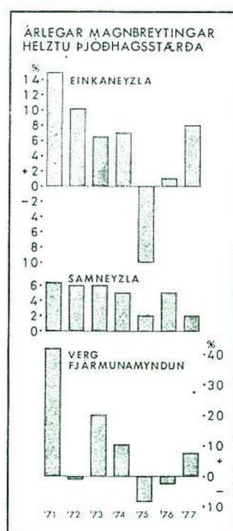
Sem fyrr sagði jókst framleiðsluverðmæti sjávarafurða um 19% á föstu verðlagi. Af einstökum greinum má nefna, að framleiðsla á frystum fiski, að loðnu undanskilinni, jókst um 21%, á saltfiski og skreið um 6%, á fiskmjóli og lýsi um 82%, en á nýjum og ísuðum fiski dróst hún saman um tæpan helming. Að slepptri loðnunni varð heildarframleiðsluaukningin 12%. Frystur fiskur hefur jafnan verið mikilvægasti þáttur framleiðslunnar og numið allt að helmingi heildarverðmætis hennar síðustu árin. Þá hefur framleiðsla saltfisks og skreiðar verið mjög mikilvæg, en framleiðsla loðnuafurða ekki vegið þungt þrátt fyrir mikinn afla í tonnum þar til 1977, að hlutur loðnuafurðanna jókst talsvert í kjölfar hinnar miklu aukningar loðnuafllans. Þrátt fyrir hækkað markaðsverð og aukinn afla kom mikil hækkingun innlendra kostnaðarliða í veg fyrir, að afkoma sjávarútvegsins í heild batnaði nokkuð frá árinu áður. Afkoma einstakra greina var þó mjög misjöfn, t.d. var árið hagstætt fiskveiðum vegna fiskverðshækkana og aflaukningar, en afkoma fiskvinnslunnar, ef frá er talin loðnuvinnsla, versnaði á árinu, einkum á síðari hluta þess, aðallega vegna mikillar hækkunar launakostnaðar. Framleiðsla landbúnaðarvara jókst á árinu 1977 um 2,5% samanborið við 3,5% aukningu 1976. Orsök aukningarinnar má að hluta rekja til stækkunar bústofns, og kann hún að leiða til enn frekari framleiðsluaukningar 1978. Aflagn innveginna mjólkur jókst um 6% í samanburði við 0,4% aukningu árið áður, en sala mjólkurafurða dróst nokkuð saman, sala nýmjólkur um 4%, rjóma um 3% og smjörs um nálægt 20%. Sala lambakjöts á innlendum markaði varð svipuð og árið áður, en útflutningur minnkaði lítillega. Hins vegar jókst útflutningur á osti mjög

Landbúnaður

	<p>mikið frá fyrra ári. Vegna dræmrar sölu, þegar á heildina er litið, varð því mikil aukning á birgðum landbúnaðarafurða. Á árinu 1977 virðast tekjur bænda hafa aukizt nokkru meira en tekjur viðmiðunarstéttanna, gagnstætt því sem gerðist á árunum 1975 og 1976.</p>
Iðnaður	<p>Iðnaðarvöruframleiðslan í heild mun hafa aukizt um 4—5% (3—4% án áls) á árinu, en sökum mikillar innlendrar kostnaðarhækkunar, bæði vegna launa og hráefnis, versnaði afkoma iðnaðarins frá árinu áður, svo og vegna lítillar verðhækkunar á vörum útflutningsatvinnugreinanna. Lítil munur virðist vera á útkomu þjónustu- og vöregreina heimamarkaðarins. Verðhækkun á afurðum útflutningsgreinanna stóð hvergi nærri undir kostnaðarhækkun, og versnaði afkoma þeirra mun meira en afkoma heimamarkaðsgreinanna. Einkum á þetta þó við um ullar-, fata- og skinnaiðnað, en staða þessara greina var mjög slæm í lok ársins. Álverið starfaði með fullum afköstum, og framan af árinu voru markaðsaðstæður góðar. Undir árslokin tók þó að gæta nokkurrar sölutregðu og þar af leiðandi birgðaukningar. Vegna þess hve innlendir kostnaðarliðir vega hlutfallslega minna í rekstri álbræðslunnar en í öðrum greinum iðnaðar voru áhrif mikillar hækkunar þeirra á afkomu álversins tiltölulega léttvæg. Að líkindum hefur hagur verzlunar heldur vænkazt á árinu 1977. Veltuaukning var mikil, og hlutfall vergs hagnaðar og veltu hækkaði lítið eitt. Afkoman var þó nokkuð breytileg eftir greinum, en ljóst er, að árið varð smásöluverzlun hagstæðara en undangengið ár. Kostnaðarhækkunum var að mestu eða öllu leyti mætt með hækkun álagningar og mikilli veltuaukningu, að því er tekur til ársins í heild.</p>
Verzlun	<p>Bráðabirgðatölur benda til þess, að innlend verðmætaráðstöfun hafi aukizt um 7,3% á árinu, og eru þá frátaldar breytingar útflutningsvörubirgða og bústofns. Á árinu 1976 var þessi sama aukning ekki nema 0,3%. Að birgðabreytingum meðtöldum var aukningin 1977 10%.</p>
Innlend verðmætaráðstöfun	<p>Einkaneyzlan jókst mikið á árinu eða um 8% samanborið við 1% 1976 og 10% samdrátt á árinu 1975. Þessi mikli vöxtur átti ekki eingöngu rætur að rekja til kaupmáttaraukningarinnar, sem fylgdi í kjölfar kjarasamninga á árinu, því að þegar í upphafi ársins var um mikla aukningu að ræða. Aukning útgjalda beindist að miklu leyti að innflutningi, einkum til kaupa á varanlegum neyzluvörum. Neyzla landbúnaðarafurða minnkaði sem fyrr sagði, en útgjöld til annarrar innlendrar vöru og þjónustu jukust. Samneyzlan, þ.e. kaup hins opinbera á vöru og þjónustu, önnur en til fjárfestingar, jókst mun minna en einkaneyzlan eða um 2%, en hafði aukizt um 5% á árinu 1976. Verðhækkun sam-</p>
Einkaneyzla	
Samneyzla	

Fjármunamyndun

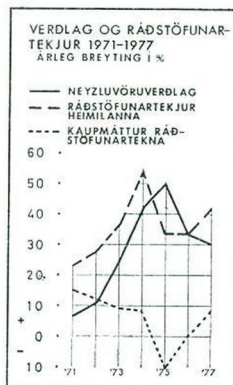
Launasamningar

neyzlunnar varð hins vegar miklu meiri en annarra þátta verðmætaráðstöfunar og aukning fjárhæðar hennar þar með hlutfallslega mest.

Í lánsfjáráætlun ársins var gert ráð fyrir nokkrum samdrætti í fjármunamyndun, einkum vegna þess að mikil minnkun virkjunarframkvæmda var fyrirsjáanleg. Hins vegar brá svo við, að skipakaup landsmanna fóru langt fram úr því, sem ætlað var við upphaf ársins, bæði fiski- og flutningaskipa. Fjármunamyndun jókst því um 7,5% frá fyrra ári skv. bráðabirgðatölum. Ef innflutningur skipa og flugvéla er talinn frá, varð hins vegar samdráttur, er nam 2%. Aukningu heildarfjárfestingarinnar má því að fullu skýra með auknum innflutningi skipa og flugvéla. Fjármunamyndun atvinnuveganna jókst um 37%, einkum vegna ofangreinds innflutnings skipa, en einnig vegna byggingar járnblendiverksmiðjunnar í Hvalfirði. Fjárfesting fiskvinnslufyrirtækja jókst og mjög vegna endurnýjunar og stækkunar fiskimjolsverksmiðja í kjölfar mjög aukins loðnuaflla. Íbúðabyggingar stóðu í stað samanborið við 2% aukningu 1976 og 7% samdrátt 1975. Eins og vikið hefur verið að minnkuðu útgjöld hins opinbera til fjárfestingar í virkjunum og rafveitum. Ástæður þess eru, að framkvæmdum var að mestu lokið við Sigöldu og Kröflu og ekki var hafizt handa við byggingu nýrra orkuvera á árinu 1977. Þá munu samgönguframkvæmdir enn hafa dregizt saman og í heild er ætlað, að fjármunamyndun hins opinbera hafi minnkað um 16% frá fyrra ári. Til samanburðar má geta þess, að á árunum 1972—1976 jókst opinber fjárfesting um 62%, en heildarfjárfestingin í landinu aðeins um 18%.

Fyrri kjarasamningar aðildarféлага ASÍ og vinnuveitenda giltu til 1. maí 1977. Nýtt samkomulag var undirritað 22. júní, og frá þeim degi að telja hækkuðu allir mánaðarkauptaxtar um kr. 18.000 og skyldu síðan hækka um kr. 5.000 1. desember 1977 og 1. júní 1978 og kr. 4.000 1. september 1978, en gildistími samningsins er til 1. desember 1978. Í fyrsta áfanga munu meðallaun ASÍ-féлага hafa hækkað um 26%. Í samningunum eru ákvæði um greiðslu verðbóta á laun í samræmi við hækkun sérstakrar verðbótavísitölu. Verðbótaákvæðin voru hert nokkuð með nýmæli um verðbótaauka eftir á. Verðbætur skyldu verða föst krónutala á alla flokka 1. september og 1. desember 1977, en eftir það greiðast hlutfallslega jafnt á öll laun.

Í júlímánuði tókust samningar við sjómenn á fiskiskipaflotanum, og fólst einkum í þeim gagnger breyting á greiðslu kauptryggingar og aflahlutar, en hvort tveggja er nú gert upp mánaðarlega. Þessi breyting leiddi af sér 2—3% hækkun launa, og kauptryggingin hækkaði um 24%. Samhliða samningunum hækkaði fisk-

Kaupmáttur

verð um 20% að meðaltali, þannig að meðalhækkun sjómanna-launa varð 23%.

Samningar BSRB og ríkisins svo og Sambands íslenzkra bankamanna og bankanna runnu út 1. júlí 1977. Samningar BSRB og ríkisins, sem náðust 26. október og bundu endi á hálfmánaðar verkfall, fólu í sér 18% meðalhækkun frá 1. júlí að telja og eru þá undanskildar hækkunir, sem komu til framkvæmda 1. júlí skv. eldra samkomulagi. Síðan skyldu laun hækka um 2,8% 1. september, 1,5% 1. desember 1977 og 3% 1. júní og 1. september 1978 og 1. apríl 1979. Verðtryggingarákvæði samningsins eru hin sömu og í samkomulagi ASÍ og vinnuveitenda að öðru leyti en því, að verðbætur greiddast ætíð hlutfallslega á öll laun. Gildistími samningsins er til 1. júlí 1979. Ætla má, að launahækkunin í fyrsta áfanga samningsins hafi að öllu samanlögðu verið nálægt 5% umfram júnísamningana. Í kjölfar samninga BSRB og ríkisins tókust samningar við bankamenn, og svipaði þeim í aðalatríðum til samninga BSRB.

Samkvæmt úrskurði Kjaradóms hækkuðu launataxtar BHM svipað og BSRB-taxtarnir frá 1. júlí að telja. Síðan hækkuðu BHM-laun um 4,3% frá 1. nóvember. Verðtrygging BHM-launa er með sama hætti og hjá BSRB.

Þegar á allt er litið, munu kauptaxtar launþega hafa hækkað að meðaltali um 28% í júní og júlí, og eru þá áhrif sérkjarasamninga ASÍ talin með. Kauptaxtar hækkuðu enn fremur hinn 1. september vegna 3,9% hækkunar verðbótavísitölu frá 1. maí til 1. ágúst, og 1. desember vegna 9,63% hækkunar vísitölnnar frá 1. ágúst til 1. nóvember. Hækkun kauptaxta allra launþega varð um 44% milli ársmeðaltala 1976 og 1977, en frá upphafi til loka ársins hækkuðu kauptaxtar um nálægt 60%, og er það mesta kauphækkun á einu ári frá því á styrjaldarárunum. Tekjur launþega munu hafa aukizt um 43% að meðaltali eða litlu minna en sem nemur hækkun kauptaxta.

Auk breytinga kauptaxta hafa aðrir þættir tekjuþróunar að jafnaði skilað nokkurri aukningu, svo sem hagstæðari samsetning eftir launaflokkum og vinnutíma, ákvæðislaun og hlutatekjur og loks launaskrið, þ.e. uppflokkun starfsfólks eða yfirborganir að tiltölu við samningsákvæði. Ennfremur hefur lengd vinnutímans áhrif á heildartekjur, og breytilegt hlutfall beinna skatta hefur áhrif á svonefndar ráðstöfunartekjur, sem eru endanlegur mælikvarði á kaupmátt teknanna. Taflan, sem hér fer á eftir, sýnir ljóslega, hver þróunin hefur verið á síðustu árum.

Eins og fram kemur hefur kaupmáttur ráðstöfunartekna á mann vaxið um 12,5% frá ársmeðaltali 1972 til meðaltals 1977, en kaupmáttur kauptaxta rýrnað um 6%. Það er því mjög mikil-

*Þjóðarframleiðsla, viðskiptakjör,
þjóðartekjur og kaupmáttur 1972—1977*

Vísitölur 1972 = 100

	<i>Þjóðar- framl. á mann</i>	<i>Viðsk.- kjör</i>	<i>Þjóðar- tekjur á mann</i>	<i>Kaupmáttur ráðst.tekna á mann¹⁾</i>	<i>Kaupmáttur kauptaxta allra launþega²⁾</i>
1972	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1973	104,1	115,3	108,0	107,1	101,1
1974	106,1	104,0	107,4	114,4	105,0
1975	102,5	88,8	99,6	101,6	89,6
1976	104,0	100,1	104,4	103,7	85,4
1977	107,9	110,0	111,5	112,5	93,9

1) M.v. verðlag einkaneyzlu. 2) M.v. vísitölu framfærslukostnaðar.

vægt, að skýr greinarmunur sé gerður hér á, þegar þessi mál eru til umfjöllunar, svo miklu hefur munað um ofangreinda launaþætti. Á árinu 1977 jókst kaupmáttur kauptaxta um 10% samanborið við 4,7% lækkun 1976 og kaupmáttur ráðstöfunartekna á mann um 8,5% samanborið við um 2% hækkun 1976. Hækkun ráðstöfunartekna hefur verið langt umfram hækkun umsaminna launataxta á árabílinu, sem sýnt er á töflunni, þrátt fyrir breytingarnar milli 1976 og 1977, en hækkun kauptaxta umfram ráðstöfunartekjur þá á að hluta rætur að rekja til yfirvinnubanns, sem í gildi var fyrir miðbik ársins.

Atvinna

Eins og undanfarin ár var atvinnuleysi mjög lítið á árinu 1977 eða aðeins um 0,4% af framboði vinnuafis að meðaltali samanborið við 0,6% 1976 og 0,7% 1975. Örðugleikar útflutningsatvinnuveganna hafa því ekki komið niður á atvinnuástandinu á árinu 1977 og atvinnuleysis, sem hrjáð hefur nágrannaþjóðirnar síðustu árin, hefur tæpast orðið vart hér á landi.

Verðþróun

Á undanförunum árum hefur eitt helzta stefnumark stjórnvalda verið að draga sem mest úr hinni öru verðbólgu, sem hér hefur ríkt. Á árinu 1976 tókst þetta að nokkru marki, en hvergi nærri eins og vænt hafði verið. Framan af árinu 1977 minnkaði hraði verðbólgunnar enn nokkuð, og um mitt árið var hann kominn vel niður fyrir 30% á ári. Hinn 1. febrúar 1977 var vísitala framfærslukostnaðar 34% hærri en ári áður, 1. maí 29% hærri og 1. ágúst 26,7% hærri. Verðbólga fór þannig lækkandi með dvínandi víxlverkunum kaupgjalds og verðlags þrátt fyrir verulega peningþenslu á fyrri hluta ársins, en bætt viðskiptakjör og mun minna gengissig en svaraði verðhlutföllum miðað við útlönd áttu mikinn þátt í að gera þetta kleift. Í kjölfar mikillar samningsbundinnar hækkunar tekna frá miðju ári snerist þessi þróun við, og verðbólguhraðinn jókst á ný. Frá 1. ágúst til 1. nóvember hækkaði framfærsluvísitalan um 9,7%, hækkun hennar frá 1.

nóvember 1976 til jafnlengdar 1977 nam 30,2%, og frá upphafi til loka ársins var hækkunin um 35%. Að meðaltali var framfærslukostnaður 31% hærri 1977 heldur en árið áður, og það ár hafði hann hækkað um 32%.

Þrátt fyrir að nokkuð hafi dregið úr verðbólgu fram eftir árinu voru þó mikil þensluöfl til staðar í hagkerfinu, enda var innlend eftirspurn umtalsverð eins og sést af miklum innflutningi og minnkandi aukningu spariinnlána fyrir og um mitt árið. Þjóðhagslegt svigrúm var því ekki fyrir hendi til þess að mæta hinni miklu hækkun tekna, án þess að áhrifa hennar gætti í vaxandi verðbólgu. Þá skipti snögglega um til hins verra í afkomu útflutningsatvinnuveganna, svo að örara gengissig varð að koma til á síðustu mánuðum ársins, og hafði það töluverð verðbólguáhrif. Það er mjög alvarleg staðreynd, að ekki skuli hafa tekizt að þoka verðbólgunni niður fyrir sem svarar 26% á ári, áður en hún jókst á ný. Því lengur sem verðbólgan er langt ofan við það, sem gerist meðal helztu viðskiptaþjóða okkar, þeim mun erfiðari verður hún viðureignar. Muninum á verðbólguhraðanum hér á landi og í viðskiptalöndunum umfram það, sem bætt viðskiptakjör fá jafnað, hefur hingað til að mestu verið mætt með lækkunum á gengi íslenskrar krónu, en um leið og sú aðgerð leiðréttir misræmi milli landa hefur hún verðbólguhvetjandi áhrif heima fyrir. Þetta eykur því enn á nauðsyn samstillts átaks til þess að draga úr verðbólgunni og færa hana niður á það stig, sem gerist í nágrannalöndunum. Í upphafi kaflans kom fram, að innflutningsverð í erlendri mynt hækkaði um 7% á árinu 1977, og í OECD-löndunum hækkaði verðlag að meðaltali um tæp 9% á sama ári. Einn er því ærið verkefni fyrir höndum.

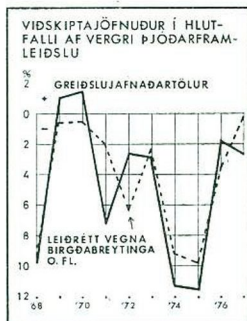
GREIÐSLUJÖFNUÐUR OG GJALDEYRISMÁL

Hagstæður heildar- greiðslujöfnuður

Á árinu 1976 tókst að snúa þróun greiðslujafnaðar mjög til betri vegar eftir hinn mikla viðskiptahalla áramna 1974 og 1975. Þennan árangur tókst, ef á heildina er litið, að varðveita á árinu 1977, þótt viðskiptahallinn ykist nokkuð hlutfallslega vegna mikillar aukningar útflutningsvörubirgða. Kemur þessi þróun vel fram í eftirfarandi tölum um viðskiptahallann sem hlutfall af þjóðarframleiðslu hvers árs. Bæði árin 1974 og 1975 er viðskiptahallinn þannig reiknaður 11—12% af þjóðarframleiðslu, en lækkaði síðan ofan í 1,7% árið 1976 og 2,6% árið 1977. Alla aukningu viðskiptahallans og rúmlega það frá árinu 1976 til 1977 má rekja til aukningar útflutningsvörubirgða síðara árið. Á árinu 1977 varð heildargreiðslujöfnuður, eins og hann kemur fram í breytingu á gjaldeyrisstöðu, hagstæður um 5.950 m.kr., og nam nettógjaldeyriseign bankanna 6.066 m.kr. í árslok 1977 reiknað á gengi í árslokin. Viðskiptajöfnuður varð hins vegar óhagstæður um 9.655 m.kr., og á því bati gjaldeyrisstöðunnar rætur að rekja til aukinnar skuldafnunar, einkum í formi langtímalána. Heildarstaða þjóðarvörubúsins út á við versnaði um 17.200 m.kr. miðað við gengi í árslok, og nam nettóskuld þá um 128.900 m.kr. eða sem svarar 35% af vergri þjóðarframleiðslu ársins. Þótt viðskiptajöfnuðurinn 1977 sé nokkru óhagstæðari en 1976 samkvæmt beinu greiðslujafnaðaruppgjöri, reynist þróunin þó hagstæðari á árinu 1977, ef tekið er tillit til óvenjumikils skipainnflutnings og breytinga á útflutningsvörubirgðum. Verður nánari grein gerð fyrir því hér á eftir.

Þróun viðskipta- jafnaðar

Á árinu 1976 varð viðskiptajöfnuður, þ.e. jöfnuður vöru- og þjónustuviðskipta, óhagstæður um 4.390 m.kr., en árið 1977 óhagstæður um 9.655 m.kr. og því 5.265 m.kr. lakari en árið áður. Hér er miðað við gengi hvors árs um sig. Ólík birgðapróun útflutningsvara og sveiflur á innflutningi sérstakra fjárfestingarvara höfðu veruleg áhrif á niðurstöðu beggja áramna. Útflutningsvörubirgðir jukust um 7.295 m.kr. 1977, en 1976 minnkuðu birgðir um 1.354 m.kr. Innfluttar hráefnabirgðir álbræðslu minnkuðu

um 650 m.kr. 1977, en 612 m.kr. árið áður. Birgðabreytingar hvors árs eru metnar á meðalútflutnings- og innflutningsverði viðkomandi árs, en í báðum tilvikum reiknað á meðalviðskiptagengi ársins 1977. Sé viðskiptajöfnuður árána 1976 og 1977 leiðréttur fyrir breytingu útflutningsvörubirgða ásamt breytingu á hráefnisbirgðum álbræðslu og jafnframt reiknaður á meðalgengi 1977 í báðum tilvikum, reynist viðskiptahallinn 6.819 m.kr. 1976 og 3.010 m.kr. 1977. Séu sveiflur í innflutningi sérstakra fjárfestingarvara ennfremur jafnaðar milli ára miðað við þriggja ára meðaltal, reynist viðskiptahalli 8.660 m.kr. 1976 og 565 m.kr. 1977. Með þessum samanburði fæst þannig mun betri útkoma á viðskiptajöfnuði árið 1977 en samkvæmt beinu greiðslujafnaðaruppgjöri, og er hallinn samkvæmt leiðréttum viðskiptajöfnuði aðeins 0,2% af vergri þjóðarframleiðslu í stað 2,7% samkvæmt beinu uppgjöri. Samsvarandi tölur fyrir árið 1976 eru hins vegar þær, að samkvæmt leiðréttum viðskiptajöfnuði nam hallinn 3% í stað 1,7% samkvæmt beinu uppgjöri; sjá línurit á spássíu.

Verðmæti útflutningsframleiðslu

Gjaldeyrisverðmæti útflutningsframleiðslu jókst í heild um 35% frá árinu áður. Framleiðsluverðmæti sjávarafurða jókst um nálægt 40%, en aukning framleiðslumagns er áætluð 19%. Verðmætisaukning álframleiðslu varð nálægt 24%, og verðmæti annarrar iðnaðarvöru til útflutnings jókst um 21%. Áætlað er, að útflutningsverðlag hafi hækkað um 18% og sjávarafurða sérstaklega um 19%.

Aukning útflutningsverðmætis

Heildarverðmæti útflutnings nam 101.890 m.kr. á árinu 1977. Er um að ræða 25,4% aukningu frá fyrra ári reiknað á meðalgengi ársins 1977. Verðmætisaukning útfluttra sjávarafurða varð 27,4%, verðmæti álútflutnings jókst um 9,3%, og verðmætisaukning annarra vöruflokka en sjávarafurða og áls nam 37,8%.

Útflutningur helztu vöruflokka

(F.o.b.-verð í m.kr. á meðalgengi ársins 1977)

	1973	1974	1975	1976	1977
Sjávarafurðir	41.776	48.205	46.773	58.985	75.128
Landbúnaðarafurðir	1.666	1.852	1.721	2.069	2.398
Iðnaðarvörur	12.593	12.808	10.091	18.774	22.343
Þar af ál	9.668	9.387	6.322	13.665	14.933
Aðrar vörur	651	1.579	837	1.408	2.020
Útflutningur, alls	56.686	64.444	59.422	81.236	101.889

Meðfylgjandi tafla sýnir skiptingu útflutnings á helztu vöruflokka sl. fimm ár, og hafa tölur fyrri ára verið umreiknaðar til meðalgengis ársins 1977. Verðmæti sjávarafurða 1977 nam tæpum 74% af heildarverðmæti útflutnings á móti tæpum 73%

Skipting útflutnings á lönd

árið áður. Verðmæti álútflutnings lækkaði úr tæpum 17% í tæp 15% af verðmæti heildarútflutnings, en verðmæti annarra iðnaðarvара jókst úr 6,2% í 7,2% af heildarútflutningi.

Útflutningur til Bandaríkjanna jókst úr 28,8% í 30,2% af heildarútflutningi. Hlutdeild landa Efnahagsbandalagsins (EBE) lækkaði úr 31,1% í 30,0%. Mesta hlutfallsbreyting útflutnings á árinu 1977 varð á útflutningi til landa Fríverzlunarsamtakanna (EFTA), en þar lækkaði hlutfallið úr 20,8% 1976 í 14,6% 1977. Hluttur Sovétríkjanna í heildarútflutningi hækkaði úr 5,5% 1976 í 7,0% 1977, og hluttur Austur-Evrópulanda í heild jókst úr 10,2% í 12,1%.

Útflutningsvörubirgðir

Eftirfarandi tafla sýnir verðmæti útflutningsvörubirgða í árslok sl. fimm ár miðað við verðlag í lok hvers árs, en umreiknað miðað við skráð gengi á bandarískum dollara í árslok 1977. Aukning á birgðum sjávarafurða varð sérstaklega mikil á árinu 1977 eða um 83% miðað við gjaldeyrisverðmæti, og leiddi það til aukningar heildarbirgða um 55%. Hér er um óeðlilega mikla aukningu að ræða, að nokkru leyti tengda söluerfiðleikum, einkum á skreið. Hefur þessi birgðaþróun haft óhagstæð áhrif á viðskiptajöfnuð ársins eins og áður er getið og dregið úr bata gjaldeyrisstöðunnar og jafnframt leitt til meiri afurðalána en ella, samanber kaflann um peningamál.

Útflutningsvörubirgðir

(Í m.kr. á gengi í árslok 1977)

	1973	1974	1975	1976	1977
Sjávarafurðir	6.101	8.629	7.275	10.510	19.216
Landbúnaðarafurðir	1.171	617	1.207	1.217	1.385
Kísilgúr	30	12	94	75	26
Ál	1.041	1.734	4.044	3.026	2.413
Alls kr.	8.343	10.992	12.620	14.828	23.040

Þróun innflutnings

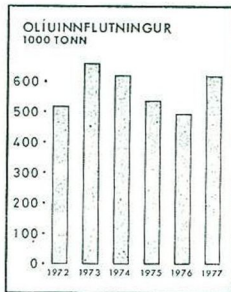
Meðfylgjandi tafla sýnir mánaðarlegan almennan innflutning 1976 og 1977, skipt á olíuinnflutning og annan almennan innflutning á mánaðarlegu meðalgengi 1977, þ.e. tölur fyrir hvern mánuð 1976 hafa verið umreiknaðar til sambærilegs gengis viðkomandi mánaðar 1977 samkvæmt vísitölu meðalgengis þess mánaðar. Utan almenns innflutnings telst innflutningur á skipum, flugvélum, fjárfestingarvörum til stórframkvæmda, ásamt hráefni og rekstrarvörum álbræðslu.

Verðmæti almenns innflutnings jókst um rúmlega 30% á árinu 1976 reiknað á meðalgengi ársins 1977. Verðmæti olíuinnflutnings hækkaði um 33,9%, en á öðrum almennum innflutningi varð 29,4% aukning. Þessi aukning frá samsvarandi tíma fyrra árs skiptist nokkuð jafnt á ársfjórðunga, er hlutfallslega mest á

Almennur innflutningur

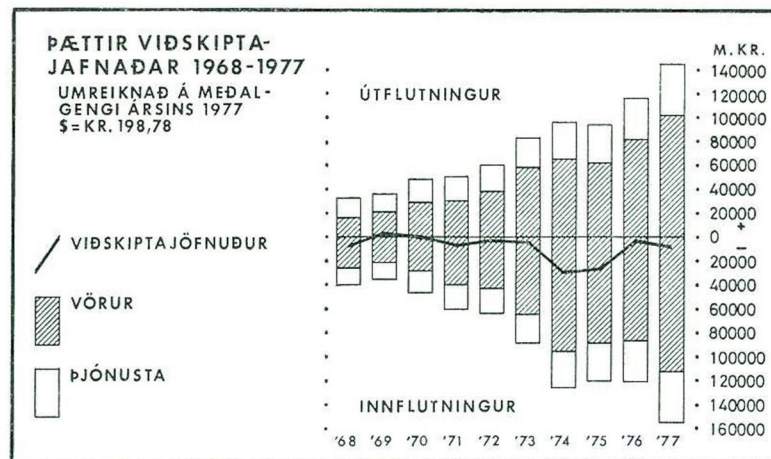
(C.i.f.-verð í m.kr. á mánaðarlegu meðalgengi 1977)

	1976			1977			Hlutfallsleg breyt. (%) frá fyrra ári		
	Olía	Annar	Alls	Olía	Annar	Alls	Olía	Annar	Alls
Jan.	833	4073	4906	779	5100	5879	-6,5	25,2	19,8
Febr.	1045	2999	4044	753	5334	6087	-27,9	77,9	50,5
Marz	1213	5706	6919	1991	6523	8514	64,1	14,3	23,0
Apríl	867	4527	5394	695	6279	6974	-19,8	38,7	29,3
Mái	971	6026	6997	1484	6862	8346	52,8	13,9	19,3
Júní	608	6140	6748	2158	8214	10372	254,9	33,8	53,7
Júli	1202	5116	6318	884	7748	8632	-26,4	51,4	36,6
Ágúst	369	5630	5999	1241	6693	7934	236,3	18,9	32,2
Sept.	1418	6159	7577	1073	8374	9447	-24,3	36,0	24,7
Okt.	807	6195	7002	1345	4959	6304	66,7	-20,0	-10,0
Nóv.	1124	6445	7569	1728	9807	11535	53,7	52,2	52,4
Des.	1098	6731	7829	1346	9204	10550	22,6	36,7	34,8
Jan.-marz	3091	12778	15869	3523	16957	20480	14,0	32,7	29,1
Apr.-júní	2446	16693	19139	4337	21355	25692	77,3	27,9	34,2
Júli-sept.	2989	16905	19894	3198	22815	26013	7,0	35,0	30,8
Okt.-des.	3029	19371	22400	4419	23970	28389	45,9	23,7	26,7
Allt árið	11555	65747	77302	15477	85097	100574	33,9	29,4	30,1

þriðja ársfjórðungi, en hlutfallslega minnst á fjórða ársfjórðungi. Mikil sveifla er hins vegar milli einstakra mánaða. Ef borin eru saman árin 1976 og 1977, að því er snertir þróun á öðrum almennum innflutningi en olíu, kemur í ljós mikill munur, þar sem aukning frá fyrra ári varð aðeins 5,4% á árinu 1976, en 29,4% á árinu 1977. Var þó farið að gæta verulega meiri aukningar á síðari hluta ársins 1976, því að aukningin varð aðeins 0,7% á fyrri helmingi ársins, en 10% á síðari helmingi frá samsvarandi tímabilum fyrra árs. Þannig var þegar farið að gæta aukinnar eftirspurnar eftir innflutningi á síðari hluta ársins 1976, sem hefur svo haldið áfram með fullum þunga allt árið 1977. Kveður þar mest að auknum innflutningi bifreiða og annarra varanlegra neyzluvara. Aukinn olíuinnflutningur um tæp 34% á árinu 1977 samanborið við 1% lækkun árið áður getur að einhverju leyti verið vegna mismunandi birgðaðróunar ásamt aukinni notkun stærri fiskiskipaflota. Er þetta í fyrsta skipti síðan 1973, sem magnaukning hefur orðið í olíuinnflutningi, en á árunum 1974 til 1976 hafði magnsamdráttur orðið rúmlega 25%. Innflutningur sérstakra fjárfestingarvara jókst í heild um tæp 46%. Aukningin varð eingöngu á innflutningi skipa, sem varð 8.900 m.kr. meiri en árið áður. Innflutningsverðmæti flugvéla lækkaði um 1.640 m.kr., og innflutningur á öðrum fjárfestingarvörum, að mestu vegna virkjunarframkvæmda, lækkaði um tæplega 3.000

Skipting innflutnings á lönd

m.kr. Þessar tölur eru allar miðaðar við meðalgengi 1977. Skipting innflutnings eftir notkun varð þessi 1977: Neyzluvörur 32,2%, rekstrarvörur 33,7% og fjárfestingarvörur 34,1%.

Helstu breytingar á skiptingu innflutnings á lönd miðað við árið áður voru þær, að innflutningur frá Bandaríkjunum lækkaði úr 10,5% í 6,6% af heildarinnflutningi, en hlutdeild landa Efnahagsbandalagsins jókst úr 43,4% í 47,3% af heildarinnflutningi. Hlutdeild landa Fríverzlunarsamtakanna jókst úr 18,6% í 20,5% 1977. Hlutur Sovétríkjanna lækkaði úr 11,7% í 9,0% og hlutdeild Austur-Evrópulanda í heild úr 13,8% í 12,3% af heildarinnflutningi.

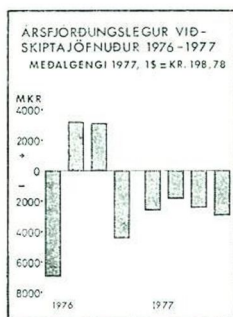
Vöruskiptajöfnuður

Samkvæmt bráðabirgðatölum greiðslujafnaðar varð vöruskiptajöfnuður óhagstæður um 10.455 m.kr. 1977, en var óhagstæður um 5.118 m.kr. 1976 umreiknaður á meðalgengi ársins 1977. Samkvæmt því er vöruskiptajöfnuðurinn 5.337 m.kr. óhagstæðari 1977 en 1976. Er það að mestu leyti vegna aukins innflutnings á fjárfestingarvörum eins og fyrr segir og skýrir jafnframt þann mun, sem varð á vöruskiptajöfnuði miðað við lánsfjáráætlun ársins. Í greiðslujafnaðartölum eru bæði inn- og útflutnings-tölur reiknaðar á f.o.b.-verði.

Þjónustujöfnuður

Til þjónustujafnaðar teljast tekjur og gjöld af samgöngum, ferðalögum, tryggingum, vaxtagreiðslur, tekjur af viðskiptum við varnarliðið o.fl. Samkvæmt bráðabirgðayfirliti er áætlað, að þjónustutekjur hafi numið 43.380 m.kr., en þjónustugjöld 42.580 m.kr. Er þjónustujöfnuður þá hagstæður um 800 m.kr. reiknað á meðalviðskiptagengi ársins. Á samsvarandi gengi var þjónustujöfnuður 1976 hagstæður um 265 m.kr. Með gjöldum 1977 eru talin gjöld vegna álbræðslu 2.285 m.kr., en voru 2.580 m.kr.

Fjármagnshreyfingar

1976. Af einstökum liðum þjónustujafnaðar vegur samgönguliðurinn þyngst eða 40% gjaldamegin og 54% teknamegin. Hagstæðan þjónustujöfnuð má einkum rekja til aukinna tekna af samgöngum, og vega þar þyngst tekjur af flugi. Á ferða- og dvalarkostnaðarliðnum er aðeins talinn til tekna sá hluti tekna af erlendum ferðamönnum, sem skilað er til banka, þar með taldar tekjur frihafnar á Keflavíkurflugvelli. Hins vegar eru fargjöld, sem erlendir ferðamenn greiða fyrir ferðir með íslenskum farartækjum milli landa, talin í samgöngulið og eru mikilvægur hluti hans. Með gjöldum vegna ferðalaga er talinn námskostnaður, sem nam 1.219 m.kr. 1977, og sjúkrakostnaður að upphæð 156 m.kr. Vaxtagjöld jukust um 970 m.kr. 1977 miðað við árið áður, en á árinu 1976 höfðu þau aukizt um 2.285 m.kr. reiknað á meðalgengi 1977. Tekjur af varnarliði jukust um 2.050 m.kr. 1977 miðað við árið áður, sem er um 30% aukning reiknað á meðalgengi 1977.

Framlög án endurgjalds, en til þeirra teljast eignayfurfærslur, rekstrarframlög til alþjóðastofnana og gjafalé, urðu óhagstæð um 10 m.kr. á árinu 1977.

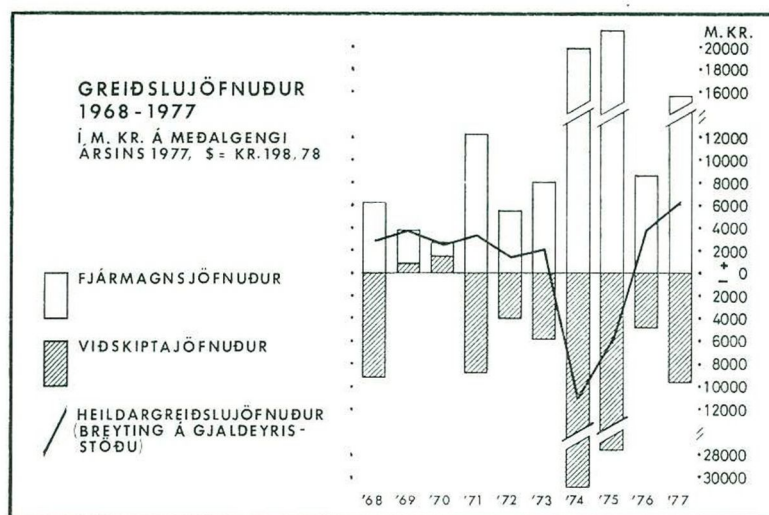
Helztu liðir fjármagnsjafnaðar eru innkomin lán til lengri tíma en eins árs, endurgreiðslur slíkra lána, stutt vörukaupalán, ógreiddur útflutningur og ýmsar aðrar fjármagnshreyfingar. Eftirfarandi yfirlit sýnir hreyfingar langra erlendra lána á árinu 1977 skipt á opinbera aðila, lánastofnanir og einkaaðila, eftir því hverjir af þessum aðilum hafa tekið lánin hjá hinum erlendu lánveitendum.

Hreyfingar langra erlendra lána 1977

(Í m.kr. á meðalgengi ársins)

	Innkomið	Afborganir	Nettóaukning
Opinber lán	19.385	—4.195	15.190
Lánastofnanir	4.535	—3.320	1.215
Einkaaðilar	6.450	—3.585	2.865
Samtals	30.370	—11.100	19.270

Samkvæmt yfirlitinu hafa skuldir í formi erlendra lána til eins árs eða lengri tíma hækkað um 19.270 m.kr. 1977 reiknað á meðalgengi ársins. Stutt vörukaupalán innflytjenda jukust um 5.480 m.kr. og ógreiddur útflutningur um 3.325 m.kr. Nettófjármagnsinnstreymi á þessum þremur mikilvægu liðum fjármagnsjafnaðarins nam því 21.425 m.kr. Á 10. töflu um stöðu þjóðarbúsins út á við eru sýndar stöðutölur fyrir þessa liði. Á öðrum liðum fjármagnsjafnaðarins, sem eru erlent einkafjármagn til atvinnurekstrar og ýmsar stuttar reikningshreyfingar, varð nettó-

útstreymi 5.810 m.kr. Í heild nam því nettóinnstreymi á fjármagnsjöfnuði 15.615 m.kr. Utan við fjármagnsjöfnuðinn eru svo greiðsluhreyfingar bankakerfisins, sem valda breytingu gjaldreyrisstöðunnar, samanber liðinn heildargreiðslujöfnuður á meðfylgjandi töflu, sem sýnir bráðabirgðayfirlit helztu þátta greiðslujafnaðarins 1977, þar sem einnig eru tilgreindar tölur fyrir árið 1976. Til þess að auðvelda samanburð hafa tölur ársins 1976 verið umreiknaðar til meðalviðskiptagengis ársins 1977.

Greiðslujöfnuður við útlönd

(Í m.kr. á meðalgengi 1977)

	1976	1977
Innfluttar vörur, f.o.b.	-86.354	-112.345
Útfluttar vörur, f.o.b.	81.236	101.890
Vöruskiptajöfnuður	-5.118	-10.455
Þjónustujöfnuður	265	800
Viðskiptajöfnuður	-4.853	-9.655
Framlög án endurgjalds	50	-10
Fjármagnsjöfnuður	8.505	15.615
Heildargreiðslujöfnuður	3.702	5.950

Á 5. töflu aftast í skýrslunni er nánara yfirlit yfir greiðslujöfnuð við útlönd á árunum 1973—1977, og á 6. töflu er ársfjórðungslegt yfirlit yfir greiðslujöfnuð 1976 og 1977.

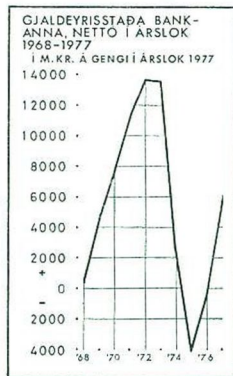
Meðfylgjandi yfirlit sýnir gjaldeyrisstöðu bankauma sl. þrjú ár. Tölur í þessu yfirliti eru umreiknaðar úr erlendri mynt í íslenskar krónur á skráðu gengi í árslok 1977 og eru því á samþæringu gengi.

Gjaldeyrisstaða bankanna

(Í m.kr. á gengi í árslok 1977)

	1975	1976	1977
Seðlabankinn			
Gjaldeyrisforði	10.104	17.844	21.285
Skuldir í frjálsum gjaldeyri	-13.544	-19.778	-16.983
Vöruskiptareikningar, nettó	-2.136	—	—
Viðskiptabankar, nettó	1.289	1.609	1.764
Gjaldeyrisstaða bankanna, nettó	-4.287	-325	6.066

Gjaldeyrisstaðan

Skuld Seðlabankans við Alþjóðagjaldeyrissjóðnum var óbreytt frá fyrra ári, 62,2 milljónir SDR-eininga. Upphæð langra erlendra lána, sem tekin voru á árinu 1977 og komu inn í gjaldeyriskaupum bankanna og höfðu þannig bein áhrif á bata gjaldeyrisstöðunnar, námu 13.947 m.kr. reiknað á gengi í árslok. Nákvæmar upplýsingar eru ekki fyrir hendi um vaxtagreiðslur og afborganir erlendra lána, sem fóru í gegnum bankakerfið, en áætlað er, að þær hafi numið 15.800 m.kr., þar af afborganir 9.200 m.kr.

Hinn 30. nóvember 1977 var gerð breyting á reglugerð nr. 79 frá 27. maí 1960, um skipan gjaldeyris- og innflutningsmála o.fl. Var breytingin fólgin í því, að þeim aðilum, sem eiga eða eignast erlendan gjaldeyri og ekki er beinlínis skylt að selja hann innlendum gjaldeyrisbönkum, er heimilað að stofna gjaldeyrisreikninga í eftirtöldum gjaldmiðlum: Bandarískum dollurum, þýzkum mörkum, sterlingspundum og dönskum krónum. Er hér fyrst og fremst um að ræða erlend vinnulaun og þóknun, afgang af áhafna- og ferðagjaldeyri, arf erlendis frá, fé, sem tekið er með við flutning til landsins, svo og umboðslaun og erlendar tekjur skipa- og flugfélaga og váttryggingarfélaga. Hinum síðast töldu aðilum hefur verið og er nú jafnframt heimilt að geyma gjaldeyri á erlendum bankareikningum og hjá erlendum umboðsmönnum, enda séu slíkar innstæður í samræmi við rekstrarfjárfarir. Eigendum gjaldeyrisreikninga er frjálst að ráðstafa reikningsinnstæðu til greiðslu fyrir vöru og þjónustu innan ramma gjaldeyrisreglna, en samþykki gjaldeyrisyfirvalda þarf til annarra ráðstafana. Byrjað var að taka á móti fé á gjaldeyrisreikninga 28. desember 1977, og var því eðlilega ekki um að ræða umtalsverða upphæð, sem komin var inn í gjaldeyrisstöðuna í árslok 1977. Þess má geta, að í 21 af 24 þátttökuríkjum OECD er almenningi nú heimilt að eiga gjaldeyrisinnstæður í einhverri mynd. Aðeins í Ástralíu, Nýja-Sjálandi og Írlandi eru gjaldeyrisreikningar innlendra aðila ekki leyfðir.

FJÁRMÁL RÍKISINS

Afkoma ríkissjóðs

Mikil breyting til batnaðar varð sem kunnugt er í fjármálum ríkissjóðs á árinu 1976, frá því sem verið hafði á undangengnum tveimur árum. Enda þótt um greiðsluhalla væri að ræða, nam hann ekki nema um 0,2% af vergri þjóðarframleiðslu ársins samanborið við 2,5—3% á árunum 1974 og 1975. Á árinu 1977 var talið afar mikilvægt, að þessi þróun héldi áfram, svo að í stað greiðsluhalla gæti ríkissjóður grynnt á skuldum sínum, en skuldir hans við Seðlabankann voru þegar orðnar mjög miklar. Ennfremur var af þjóðhagslegum ástæðum nauðsynlegt, að ríkissjóður skilaði greiðsluafgangi, svo að áhrif hans á þjóðarþúskaðinn gætu vegið á móti vaxandi þenslu. Af ýmsum ástæðum, sem að nokkru verða raktar hér á eftir, náðist ekki sá árangur, sem vænt hafði verið. Samkvæmt fyrstu tölum, sem birtar hafa verið, varð rekstrarhalli á árinu að fjárhæð 2,8 milljarðar króna. Nettóinnstreymi á lána- og viðskiptareikningum nam 0,7 milljörðum, þannig að greiðsluhallinn varð 2,1 milljarður. Á árinu 1976 hafði greiðsluhallinn orðið 0,5 milljarðar króna og 5,5 milljarðar á árinu 1975. Samkvæmt tölum ríkisbókhalds urðu greiðsluhreyfingar við Seðlabankann óhagstæðar um 2,2 milljarða á árinu 1977. Auk þess nam uppfærsla gengistryggðra lána ríkissjóðs í Seðlabankanum 1,5 milljarði, þannig að stöðuryrnum hans við bankann nam 3,7 milljörðum króna.

Í fjárlögum ársins 1977 var gert ráð fyrir greiðsluafgangi hjá ríkissjóði að fjárhæð 2,6 milljarðar króna að meðtalinni bættri stöðu við Seðlabankann, er næmi 2,4 milljörðum. Útkoman varð þannig töluvert miklu verri en ætlað hafði verið, og verður því á árinu 1978 að stefna mjög ákveðið að því marki, að ríkissjóður skili greiðsluafgangi, svo sem honum er ætlað í fjárlögum ársins. Með tilliti til hinna miklu þensluafla, sem voru að verki á árinu 1977 og mögnuðust, eftir því sem á árið leið, mátti telja eðlilegt, að ríkisfjármálunum yrði beitt í aðhaldsskyni. Hins vegar voru gerðar meiri kröfur til ríkisvaldsins en gert hafði verið ráð fyrir við afgreiðslu fjárlaga ársins, bæði í sambandi við almenna kjarasamninga og samninga opinberra starfsmanna. Í þessu sambandi

er einnig rétt að líta til þess, hversu fárra tækja fjármálayfirvöld geta gripið til í þeim tilgangi að hafa skammtímaáhrif á þróun ríkisfjármálanna. Það hlýtur því að vera brýnt úrlausnarefni að gera stjórnvöldum kleift að bregðast við röskun á þróun ríkisfjármálanna, frá því sem fyrir er séð við afgreiðslu fjárlaga hverju sinni.

Framan af árinu 1977 var þróun ríkisfjármálanna nokkru betri en búizt var við í upphafi ársins, einkum vegna tekjuinnheimtu umfram áætlun. Það átti m.a. rætur að rekja til meiri innflutnings en gert var ráð fyrir, sérstaklega innflutnings á hátollavörum. Ráðstafanirnar, sem gripið var til í tengslum við samningagerð ASÍ og vinnuveitenda í júnímánuði og fólu í sér nokkurn tekjumissi og útgjaldaaukningu ríkissjóðs, eyddu hins vegar að miklu leyti því svigrúmi, sem myndast hafði til þess að bæta afkomu og stöðu ríkissjóðs. Í októbermánuði kom sem kunnugt er til verkfalls opinberra starfsmanna. Launahækkunirnar, sem samið var um, reyndust nokkru meiri en gert hafði verið ráð fyrir í áætlun þeirri um afkomu ríkissjóðs á árinu, sem birt var í greinargerð með fjárlagafrumvarpi fyrir 1978. Þá varð innheimtur söluskattur á síðari hluta ársins minni en ætlað var, einkum desemberinnheimtan, er mun að nokkru hafa flutt yfir til janúar 1978. Rekstrarafkoman yrði því betri á rekstrargrunni heldur en á greiðslugrunni. Þá má og nefna, að vaxtagreiðslur ríkissjóðs urðu mun hærri á árinu 1977 en gert var ráð fyrir í áætlun.

Taflan, sem hér fer á eftir, sýnir yfirlit yfir fjármál ríkissjóðs á greiðslugrunni árin 1971—1977. Tölur áráanna 1971—1976 eru byggðar á ríkisreikningum viðkomandi ára, en tölur ársins 1977 eru fyrstu tölur um niðurstöður þess árs, enda hefur ríkisreikningur fyrir 1977 ekki verið lagður fram, þegar þetta er ritað,

Nokkrar yfirlitstölur

Yfirlit yfir fjármál ríkissjóðs

(Á greiðslugrunni í m.kr.)

	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977
1. Tekjur	12.955	17.837	24.046	35.784	49.343	68.282	95.521
2. Gjöld	13.197	18.223	24.814	40.289	57.577	69.846	98.288
3. Rekstrarafg. (1-2)	-242	-386	-768	-4.505	-8.234	-1.564	-2.767
4. Hreyf. á viðsk.-reikn. og lána- utan Seðlab.	100	503	467	1.114	2.730	1.046	664
5. Gr.afg. (3+4)	-142	117	-301	-3.391	-5.504	-518	-2.103
51. Greiðsluhr. við Seðlab.	-208	58	364	-3.514	-5.531	-896	-2.245
52. Breytingar bankainnstæðna og sjóðs	66	59	63	123	27	378	142

og því að venju verið stuðzt við bráðabirgðauppgjör ríkisbókhaldsins, sem gerð var grein fyrir í skýrslu fjármálaráðherra til Alþingis um afkomu ríkissjóðs 1977.

Eins og fram kemur á töflunni nam rekstrarhallinn 2.767 m.kr. á árinu 1977 eða 2,9% af innheimtum tekjum. Á árunum 1976 og 1975 nam hallinn 2,3% og 16,7% af innheimtum tekjum. Minna innstreymi varð á lána- og viðskiptareikningum en síðustu tvö árin, og varð greiðsluhallinn 2.103 m.kr., eins og áður er að vikið. Reikningstölur Seðlabankans að meðtalinni gengisuppfærslu sýna heildarskuldaaukningu ríkissjóðs við bankann um 3.601 m.kr. samanborið við 1.713 m.kr. skuldaaukningu á árinu 1976, og námu skuldirnar alls 14.600 m.kr. í árslok 1977. Á töflunni er stöðubreytingin við Seðlabankann ekki sundurlíðuð. Á árinu 1977 jukust skuldabréfin um 1.727 m.kr., og samkvæmt tölum ríkisbókhalds versnaði staðan á aðalviðskiptareikningi um 518 m.kr., svo að stöðuversnun varð samtals að fjárhæð 2.245 m.kr. Hinum miklu yfirdráttarskuldum árunum 1974 og 1975 var á sínum tíma breytt í föst lán með útgáfu skuldbréfa. Svo var hins vegar ekki gert við lok ársins 1976, og stóð sú skuld á aðalviðskiptareikningi allt fram til ársloka 1977, er henni var breytt í lán til nokkurra ára. Verðbréfasuld ríkissjóðs í Seðlabankanum nam í árslok 1977 12,5 milljörðum króna.

Í fjárlögum síðustu ára hefur jafnan verið gert ráð fyrir afborgunum af lánum ríkissjóðs í Seðlabankanum, en mjög hefur skort á, að þær hafi verið greiddar svo sem til var ætlazt, þar eð afkoma ríkissjóðs hefur ekki gert það kleift. Taflan, sem hér fer á eftir, sýnir samanburð á tölum fjárlaga fyrir árin 1974—1977 og raunverulegri útkomu sömu ára á greiðslugrunni.

Samanburður fjárlaga og raunverulegrar niðurstöðu

M.kr.	1974		1975		1976		1977	
	Fjárl.	Útk.	Fjárl.	Útk.	Fjárl.	Útk.	Fjárl.	Útk.
1 Tekjur	29180	35784	47626	49343	60342	68282	89956	95521
2 Gjöld	29402	40289	47225	57577	58857	69846	89153	98288
3 Rekstr.jöfn.	—222	—4505	401	—8234	1485	—1564	803	—2767
4 Hreyfingar								
lána og lausask.	670	1114	—21	2730	887	1046	1750	664
5 Greiðslujöfn.	448	—3391	380	—5504	2372	—518	2553	—2103
51 Gagnv. Seðlab.	355	—3514	250	—5531	2000	—896	2380	—2245
52 Sjóður	93	123	130	27	372	378	173	142

Samkvæmt tölum þessa yfirlits fóru tekjur rúm 6% fram úr áætlun fjárlaga fyrir 1977 og gjöld rúm 10%. Þessi frávik eru minni en oft áður, einkum vegna þess að fjárlagatölurnar voru nú byggðar á forsendum um launa- og verðlagsþróun á fjárlaga-

árinu sjálfu. Orsakir þess, að tölurnar fóru fram úr áætlun, umfram þær, sem getið er framfar í þessum kafla, má nær eingöngu rekja til örari verðlagsþróunar og meiri innlendra eftirspurnar en útlit var fyrir við gerð fjárlaga. Af einstökum teknaliðum má nefna, að tekju- og eignarskattar gáfu tæplega 7% minna af sér en ætlað var, og má í því sambandi vísa til málsgreinarinnar hér að aftan, sem fjallar um aðgerðir á árinu. Af óbeinu sköttunum fóru innflutningsgjöld af bifreiðum og bifhjólum mest fram úr áætlun eða 52% og almenn aðflutningsgjöld 26%. Frávik annarra teknaliða var minna, en geta má þess, að 8,5% skorti á, að fjárlagatölur um hagnað af ÁTVR stæðust. Hér veldur einkum minnkandi tóbakssala svo og hitt, að verð á söluvörum ÁTVR var ekki hækkað til jafns við áætlun fjárlaga.

Af aðalmálefnaflokkum gjalda fór kostnaður vegna almennrar stjórnar og löggæzlu 29% fram úr áætlun, útgjöld til mennta- og menningarmála 22% og heilbrigðismála 23%. Útgjöld vegna landbúnaðarmála, þar með taldar útflutningsuppbætur, fóru 22% fram úr fjárlögum, útgjöld vegna sjávarútvegs mála 26%, en kostnaður vegna annarra höfuðliða fór mun minna fram úr fjárlagatölunum.

Við gerð fjárlaga fyrir árið 1977 var miðað við 30% hækkun skattvísitölnnar í samræmi við áætlaða hækkun tekna 1976 og 1.000 m.kr. lækkun tolltekna, aðallega vegna samninga Íslands við EFTA og EBE. Álagning sérstaks vörugjalds 18% og sjúkra- tryggingagjalds 1% var framlengd til ársloka 1977.

Til þess að greiða fyrir samningagerð ASÍ og vinnuveitenda í júní gaf ríkisstjórnin fyrirheit um ýmsar ráðstafanir. Eftirgreindar ráðstafanir höfðu áhrif á fjármál ríkissjóðs á árinu: Niðurgreiðslur voru auknar um 1.500 m.kr. Tekjuskattur einstaklinga var lækkaður með breytingu á skattstiga, og var nýtt 30% skattþrep tekið upp í þessu skyni. Vegna skattstigabreytinganna var tekjuskattur einstaklinga talinn lækka um 2.000 m.kr. 1977. Þá voru bætur almannatrygginga hækkaðar í samræmi við hækkun lægstu launa í kjarasamningunum, auk þess sem teknar voru upp nýjar bætur, heimilisuppbót á lífeyri einhleypra tekjutryggingarþega.

Síðustu tvo áratugi hafa umsvif ríkissjóðs, eins og þau eru mæld af hlutfalli tekna hans og þjóðarframleiðslu annars vegar og gjalda og þjóðarútgjalda hins vegar, farið vaxandi, þó ekki allra síðustu árin. Á töflunni á næstu síðu eru þessi hlutföll sýnd fyrir árabilið 1970—1977. Ennfremur eru sýnd hlutföll tekju- afgangs og greiðsluafgangs annars vegar og þjóðarframleiðslu hins vegar.

Byggt er á greiðslugrunnstólum eins og þær eru unnar upp úr

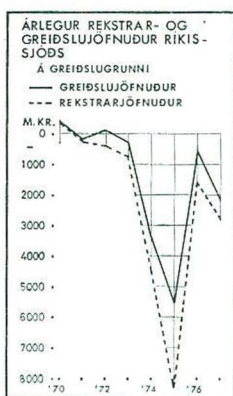
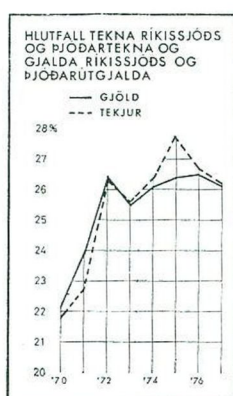
Aðgerðir á sviði ríkisfjármála

Langtímaviðhorf

Hlutföll ríkissfjármála og þjóðhagsstærða (%)

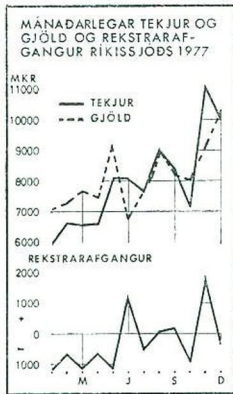
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977
Tekjur/þjóðarframl.	22,2	23,9	26,4	25,5	26,1	26,4	26,5	26,1
Gjöld/þjóðarútgj.	21,8	22,7	26,3	25,6	26,4	27,7	26,7	26,2
Tekjuafg./þj.framl.	0,7	-0,4	-0,6	-0,8	-3,3	-4,4	-0,6	-0,8
Greiðsluafg./þjóðarfrl.	1,1	-0,3	0,2	-0,3	-2,5	-2,9	-0,2	-0,6

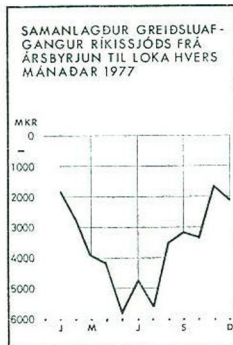
ríkisreikningi fyrir hvert ár. Tölur ársins 1977 eru þó að sjálf-sögðu bróðabirgðatölur. Af töflunni má sjá, að síðustu 6 árin hefur hlutfall ríkistekna og vergrar þjóðarframleiðslu haldizt því sem næst óbreytt, en hafði þar áður hækkað snögg. Hlutfall gjalda og þjóðarútgjalda jókst hins vegar að heita má óslitið fram til 1975, en hefur lækkað nokkuð tvö síðustu árin. Mikil greiðsluhalli árána 1974 og 1975 fór sem kunnugt er saman við mikið misvægi í þjóðarbúskapnum. Mjög svipaðar hlutfallstölur tekna og gjalda flest árin benda til þess, að viðbrögð hins opinbera við hagsveiflunni hafi verið svipuð og einkageirans, þó þannig, að hið opinbera hefur í ríkari mæli jafnað sveifluna með hallamyndun á samdráttarskeiðinu 1974—1975.

Á erfiðleikatímum getur verið mjög eðlilegt, að ríkissjóður sé rekinn með halla, en honum verður þá að mæta með afgangi á uppgangstímum. Á erfiðleikaárunum 1967—1969 myndaðist til-tölulega lítill halli, og strax á árinu 1970 varð umtalsverður af-gangur á ný. Í vaxandi góðæri árána 1971—1973 var útkoman hvergi nærri viðunandi og gerði mun erfiðara um vik að bregðast við áföllunum, sem dundu yfir árin 1974 og 1975. Í ljósi þessa má telja höfuðveilu fjármálastjórnarinnar hafa falizt í því jöfnum höndum að láta rekstrar- og greiðsluafkomu ríkissjóðs skila svo tæpri stöðu eftir fyrra góðæri, sem og að láta afkomu og stöðu versna svo mjög á erfiðleikatímanum, að engin fordæmi eru fyrir jöfnun slíks halla á næstu uppsveiflu. Þetta reyndist þeim mun örðugra sem vextir stórauðinnar ríkisskuldur bættust við rekstrar- og greiðslubyrðina. Það átak til hallajöfnunar, sem síðan hefur verið gert, er fyllilega sambærilegt við fyrri árangur af því tagi. Rekstrarhalli 1976 telst 0,6% af þjóðarframleiðslu til samanburðar við 4,4% árið áður, svo að í einum ársáfangi var náð bata, sem nemur 3,8 prósentustigum af þjóðarframleiðslu. Því miður reyndist ekki unnt að beita sama aðhaldi á árinu 1977. Á því ári voru erfiðleikar þjóðarbúsins almennt tald-ir yfirstignir, og kröfugerð og eftirspurn jukust mjög.

Tveim ástæðum hefur einkum verið borið við til réttlætningar hinum mikla halla 1974 og 1975. Ríkissjóður hafi verið notaður sem höggdeyfir þjóðarbúsins, annars vegar til þess að bægja atvinnuleysi frá og hins vegar til þess að draga úr

Árstíðasveifla

kjaraskerðingu og um leið úr sjálfvirkum víxlgangi kauplags og verðlags. Eftir á að hyggja sést betur, að rök þessi eru haldminni en ætla mátti. Ef frá er talið árið 1975, hefur óttinn við atvinnubrest reynzt ástæðulitill, þar sem varla hefur linnt ofeftirspurn. Nokkur slökun eftirspurnarspennu hefði þvert á móti veitt æskilegt svigrúm til ýmiss konar umþóttunar í atvinnulíf-inu. Að hinu leytnu varð reyndin sú, að skera varð á víxlverkanir verðbólgunnar.

Ef dæma má af reynslu síðasta aldarfjórðungs, þá má rekstrarhalli ríkissjóðs helzt ekki fara fram úr sem svarar 2% af þjóðarframleiðslu, jafnvel þótt efnahagsáföll séu veruleg. Annars er örvænt um, að jákvæður jöfnuður á eftir nái að jafna skuldstöðuna. Nú stendur t.d. einnig eftir það viðfangsefni að jafna á allöngum tíma ríkisskuldina, sem safnast hefur fyrir frá 1974 að meðtöldu endurbataskeiði síðustu hagsveiflu, þ.e. á árunum 1976 og 1977.

Samkvæmt reynslu fyrri ára hefur greiðsluflæði ríkissjóðs verið nokkuð árstíðabundið. Gjöld hafa að vísu dreifzt fremur jafnt á árið, en samt verið ívið meiri á síðari hluta ársins en hinum fyrri. Framan af áratugnum innheimtist jafnan fremur lítill hluti heildartekna hvers árs á fyrstu mánuðunum, en síðan hefur sú breyting orðið, að sveiflan hefur jafnast nokkuð og minni munur er nú á tekjuinnstreymi á fyrri árshelmingi og hinum síðari en áður var. Þó er því enn svo háttáð, að á fyrstu mánuðum hvers árs er jafnan um mikinn rekstrarhalla (þ.e. mismun tekna og gjalda) hjá ríkissjóði að ræða, og er hann einkum fjármagnaður með yfirdrætti í Seðlabankanum og útgáfu ríkisvixla, sem tíðast eru keyptir af sparisjóðum. Vegna ferils ríkisfjármálanna innan ársins er jafnan skuld á viðskiptareikningi ríkissjóðs í Seðlabankanum allt fram undir árslok, jafnvel þegar tekjur og gjöld kynnu að standast á yfir árið í heild. Aðstæðurnar eru með öðrum orðum þær, að enda þótt tekjur og gjöld stæðust á og greiðslujöfnuður kæmi út á sléttu á áramótum, þá væri samt sem áður um töluverða skuld ríkissjóðs við Seðlabankann og e.t.v. innlánsstofnanir (ríkisvixlar) innan ársins að ræða, svo að meðaldagsskuld ársins skiptir nokkrum milljörðum á núgildandi verðlagi.

Ekki er aðeins um reglulega sveiflu innan hvers árs að ræða, heldur einnig innan hvers mánaðar, ef dæma má af hreyfingum á aðalviðskiptareikningi ríkissjóðs í Seðlabankanum. Þegar lítið er á hvern mánuð fyrir sig, kemur í ljós, að staðan á aðalviðskiptareikningi er allajafnan bezt í lok hans. Hún versnar hratt fram eftir mánuðinum og batnar sömuleiðis ört í lokin, sérstaklega vegna innheimtu söluskatts síðustu daga hvers mánaðar.

Þessar reglubundnu hreyfingar eru að því leyti óhagstæðar ríkissjóði, að hann verður að sjálfsgöðu að greiða vexti af yfirdráttarskuldum sínum og annarri fjármögnun árstíðabundins halla. Eðlilegt væri að stefna að því að draga úr sveiflu innan mánaðar á þann veg, að meiri háttar útgjöld féllu frekar til á dögum mikils tekjuinnstreymis.

Ríkisstofnanir

Mjög takmarkaðar upplýsingar liggja fyrir um afkomu ríkisstofnana, enda birtist uppgjör þeirra jafnan ekki fyrr en B-hluti ríkisreiknings er lagður fram. Reikningar Seðlabankans sýna þó, að kröfur hans á ríkisstofnanir lækkuðu um tæplega 1.600 m.kr. á árinu 1977 eða úr tæpum 1.900 m.kr. niður í tæpar 300 m.kr. Heildarkröfur Seðlabankans á ríkissjóð og ríkisstofnanir að frádregnum innstæðum sömu aðila námu tæplega 14.900 m.kr. í árslok 1977.

Lánsfjármögnun ríkisframkvæmda

Meðfylgjandi tafla sýnir lánsfjáráætlun ríkisframkvæmda 1977 og raunverulega útkomu, þ.e.a.s. framkvæmdir á vegum ríkissjóðs, A- og B-hluta fjárlaga. Heildarniðurstaða samþykktra breytinga á áætlun sýnir aukningu um 909 m.kr. upp í 10.939 m.kr. Eins og fram kemur námu útborgaðar ráðstöfunarheimildir í árslok 688 m.kr. Þar af voru 515 m.kr. vegna seinkunar á hlutafjárframlagi ríkissjóðs til Járnblandifélagsins fram á árið 1978 og 173 m.kr. vegna óuppgerðra lána til Kröfluvirkjunar.

Lánsfjármagnaðar ríkisframkvæmdir 1977 í m.kr.

	Áætlun		Útkoma	
<i>Lánahreyfingar inn:</i>				
<i>Innlend fjáröflun:</i>				
Sala spariskírteina	1.200		2.050	
Sala happdrættisbréfa	500		341	
Innheimtufé spariskírteina	1.710	3.410	1.733	4.124
<i>Erlend fjáröflun:</i>				
Vörukaupalán	763		673 ¹⁾	
Önnur erlend lán	5.907	6.670	6.356 ²⁾	7.029
Lánsfé til langs tíma, alls		10.080		11.153
Endurlán til sveitarfélaga vegna Grundartangahafnar		—50		—50
Bætt staða á hlaupareikningi				—68
Uppgjör bráðabirgðafjármögnunar fyrra árs				—784
Samtals lánahreyfingar inn		10.030		10.251
<i>Lánahreyfingar út:</i>				
<i>A-hluti:</i>				
Laxastigi í Laxá	75		75	
Flugöryggistæki	76		77	

frh. á næstu bls.

<i>frh.</i>	<i>Áætlun</i>		<i>Útkoma</i>	
Vegagerð	1.600		1.600	
Vegagerð við Grundartanga . . .			20 ³⁾	
Landshafnir	195		195	
Hafnargerð við Grundartanga . .	150		150	
Dýpkunarskip, kaup	300		302 ¹⁾	
Járnblendifélag, hlutafj.framl. . .	939	3.335	939	3.358
÷ óútborgað í árslok				515
A-hluti, afgreidd lán				2.843
<i>B-hluti:</i>				
RARIK, alm. framkv.	1.873		1.825 ¹⁾	
Sveitarafvæðing	200		200	
<i>Byggðalínur:</i>				
Norðurlína	1.178		1.178 ¹⁾	
Grundart.—Vatnshamrar			135	
Krafla—Akureyri	155		155	
Krafla—Eyrarteigur	500		500	
<i>Kröfluvirkjun:</i>				
Stöðvarbús og vélar	1.376		2.442	
Borholur og aðveitukerfi	913	6.695	1.146	7.581
÷ óútborgað í árslok				173
B-hluti, afgreidd lán				7.408
Lánsfjáráætlun, alls		10.030		10.939
÷ óútborgað í árslok				688
Samtals lánaþreyingar út		10.030		10.251

- 1) Beinar lántökur framkvæmdaáðila: Dýpkunarskip 135 m.kr., RARIK 254 m.kr. og Norðurlína 284 m.kr. Að öðru leyti sýnir yfirlitið reikning lánsfjáráætlunar á vegum Seðlabanka.
- 2) Þar af 777 m.kr. endurlánað erlent lánsfé á vegum Seðlabanka. Lántaka Framkvæmdasjóðs hefur verið tekin út úr.
- 3) Tekið af heimild hafnargerðar 1976, en framkvæmt og greitt 1977.

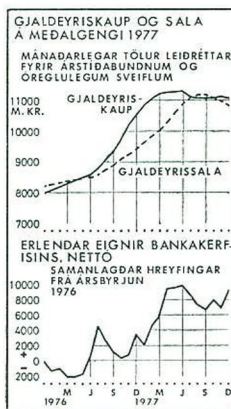
PENINGAMÁL

Stefnan í peningamálum á árinu 1977 var mörkuð svo í lánsfjáráætlun ríkisstjórnarinnar, að bankakerfið tryggði atvinnuvegunum nauðsynleg rekstrarlán, án þess að kæmi til eftirspurnarþenslu af völdum útlána eða annars peningaúttreymis né lausafjárstaða innlánsstofnana yrði rýrð. Almenn útlán bankakerfisins, sem áherzla var lögð á í lánsfjáráætlun, jukust mun meira en að var stefnt auk þess sem peningamyndun vegna endurkaupa og gjaldeyrisviðskipta varð afar mikil. Um tíma var lausafjárstaða einkageirans því mjög rúm, og hefur það vafalaust ýtt undir almenna eftirspurn, ekki sízt þegar hættan á vaxandi verðbólgu varð ljós. Með vaxtabreytingum á síðari hluta ársins tókst hins vegar að efla sparnað við innlánsstofnanir, því að yfir árið í heild jókst raungildi sparifjár um 4,5% samanborið við 0,8% aukningu árið áður og stöðuga lækkun næstu þrjú ár á undan.

Hreyfingar innan ársins

Þegar litið er á helztu þætti peningamálanna innan ársins, kemur í ljós, að árinu má skipta í þrjú ólíka kafla. Á fyrstu mánuðunum átti sér stað afar mikið peningaúttreymi úr Seðlabankanum, er saman fór mikil aukning endurkaupa og lána til ríkisins umfram venjulegar árstíðabundnar þarfir, sem einmitt eru mestar um þetta leyti árs, auk mikilla gjaldeyriskaupa umfram-sölu, sem stöfuðu af erlendum lánnum. Af þessum sökum jukust innlán í innlánsstofnunum og lausafjárstaða þeirra batnaði þrátt fyrir geysilega útlánaaukningu. Um miðbik ársins dró verulega úr peningaúttreymi Seðlabankans, en útlán innlánsstofnana héldu sínum öra vexti, enda þótt mjög drægi úr aukningu innlána. Þá þegar varð ljóst, að útlánaaukning innlánsstofnana yrði meiri en stefnt var að, enda voru forsendur lánsfjáráætlunar orðnar óraunhæfar vegna örari hækkunar tekna og verðlags og mikillar birgðasöfnunar í landinu. Seðlabankinn hækkaði vexti í ágúst og aftur í nóvember, og höfðu breytingarnar jákvæð áhrif á þróun innlána, sem jukust á síðustu fjórum mánuðunum um álíka fjárhæð og á öllu árinu 1976. Lausafjárstaða innláns-

Lánsfjáráætlun

Gjaldeyrisviðskipti Seðlabankans

Staða ríkisins

stofnana, sem orðin var mjög rýr í ágúst, batnaði verulega á síðustu mánuðunum, bæði vegna hagstæðari þróunar innlána og vegna peningaústreymis úr Seðlabankanum í desember. Skal nú vikið að einstökum atriðum peningamála á síðasta ári.

Á árinu 1977 var stefnan í peningamálum í annað skipti ákveðin innan ramma heildaráætlunar um lánamarkaðinn, sem lagður var með lánsfjáráætlun ríkisstjórnarinnar. Markmið peningamálastefnunnar var að bæta viðskiptajöfnuð við útlönd og gjaldeyrisstöðu bankanna og ennfremur að bæta lausafjárstöðu innlánsstofnana, sem verið hefur rýr vegna óhagstæðra gjaldeyrisviðskipta á síðustu árum. Til að þetta mætti takast var sett fram ákveðið hámark fyrir útlánaaukningu bankakerfisins og höfuðáherzla lögð á að takmarka lán Seðlabanka til ríkisins og almenn útlán viðskiptabanka, þ.e. útlán að frádregnum endurseljanlegum afurða- og rekstrarlánnum. Báðir þessir þættir fóru langt fram úr settu marki, auk þess sem endurkeypt afurða- og rekstrarlán jukust mun meira en gert hafði verið ráð fyrir. Í heild jukust útlán bankakerfisins um 36,4% samanborið við 24,4% árið áður, en stefnt var að 14,2% aukningu í lánsfjáráætlun 1977. Þessa útlánaþenslu má m.a. rekja til aukins birgðahalds bæði í sjávarútvegi og landbúnaði, greiðsluhalla ríkissjóðs og rekstrarerfiðleika í sjávarútvegi á Suðvesturlandi. Þá var útlánageta innlánsstofnana afar mikil framan af árinu vegna peningaústreymis úr Seðlabankanum.

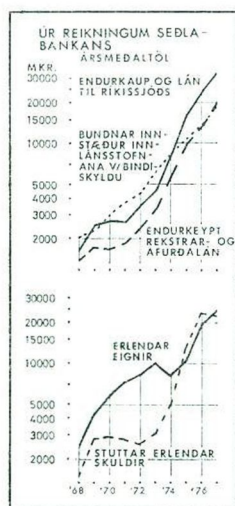
Við fyrstu sýn virðist svo sem gjaldeyriskaup Seðlabankans umfram-sölu hafi myndað stærsta þáttinn í peningaústreymi bankans á fyrstu fjórum mánuðum ársins. Gjaldeyrisstaða bankans batnaði þá um 6,2 milljarða króna, og stafaði batinn einkum af erlendum lánnum opinberra aðila og sjóða. Þegar þess er hins vegar gætt, að sömu aðilar juku innlán sín í bankanum verulega á sama tíma, hafa erlendu lánin ekki valdið peningalegri þenslu fyrr en síðar á árinu, er gengið var á innstæðurnar, sem myndast höfðu. Á öðrum ársþriðjungi dró verulega úr vexti gjaldeyriskaupanna, en gjaldeyrisala jókst jafnt og þétt fram undir lok ársins. Yfir árið í heild batnaði gjaldeyrisstaða Seðlabankans um 5,4 milljarða kr. og var í árslokinn orðin jákvæð um 4,2 milljarða kr., en um þrenn síðustu áramót hefur hún verið neikvæð.

Seðlabankinn gegnir hér á landi óvenjuríku hlutverki við að mæta fjárþörf ríkissjóðs, A-hluta, vegna greiðsluhalla, bæði innan árs og til lengri tíma. Eins og fram kemur í kaflanum um fjármál ríkisins veldur ríkissjóður jafnan mikilli peningamyndun á fyrri hluta árs, en á seinni árshelmingi dregur greiðsluafgangur ríkissjóðs lausafé af peningamarkaðnum. Á síðustu árum

Úr reikningum Seðlabankans

Hreyfingar

	Staða			Hreyfingar		
	31/12	1976	1977	1. árs- þriðj.	2. árs- þriðj.	3. árs- þriðj.
Í milljörðum króna	1977	1976	1977	1977	1977	1977
1 Gjaldeyrisstaða ¹⁾	4,2	2,9	5,4	6,2	-1,9	1,1
2 Innl. liðir, nettó ²⁾	36,8	4,2	8,6	1,9	2,7	4,0
21 Kröfur á ríkissj., nettó	14,9	2,5	2,0	0,2	0,9	0,9
211 A-hluti, greiðsluhr.	14,6	1,1	2,2	3,4	-0,6	-0,6
212 A-hluti, gengisuppf.	—	0,6	1,4	0,2	0,5	0,7
213 B-hluti fjárlaga	0,3	0,8	-1,6	-3,4	1,0	0,8
22 Kröfur á fjárf.l.sjóði	2,4	-0,2	-0,3	0,1	-0,3	-0,1
23 Kröfur á innlánsst.	32,2	3,7	11,1	3,6	3,3	4,2
231 Endurkaup	26,5	3,5	10,5	4,0	0,9	5,6
232 Aðrar kröfur	5,7	0,2	0,6	-0,4	2,4	-1,4
24 Kröfur á aðra aðila	0,1	—	—	—	—	—
25 Sj. í opinb. vörslu (—) ³⁾	-7,1	-1,9	-2,6	-1,6	0,5	-1,5
26 Annað, nettó	-5,7	0,1	-1,6	-0,4	-1,7	0,5
3 Grunnfé	41,0	7,1	14,0	8,1	0,8	5,1
31 Innst. innlánsst.	29,1	5,2	10,3	5,3	-1,1	6,1
32 Seðlar og mynt í umferð	8,7	1,2	3,1	0,4	0,9	1,8
33 Innstæður fjárf.l.sjóða	3,2	0,7	0,6	2,4	1,0	-2,8
				Hreyfingar í % á ári ⁴⁾		
Grunnfé (lína 3)		36,3	51,7	127,8	8,9	32,6
Grunnfé án innst. fjárf.l.sj. (lína 3 — lína 33)		36,1	68,3	108,6	0,5	27,2
Endurkaup (lína 231)		27,8	65,5	51,4	84,7	29,5
Seðlar og mynt (lína 32)		28,7	56,5	45,3	46,4	78,3

1) Bókhaldsbreytingar v/gengis eru ekki taldar með. 2) Endurlánuð löng erlend lán eru ekki talin með. 3) Innstæður og innstæðuaukning eru tákn- aðar með mínusmerki. 4) Ársigildi hreyfinga á hverjum ársþriðjungi er reiknað af árstíðaleiðréttum tölum.

hefur orðið sú breyting á árstíðasveiflunni, að í stað greiðsluafgangs í desembermánuði hefur orðið greiðsluhalli, og eykst peningautstreymi úr Seðlabankanum verulega af þeim sökum. Verði greiðsluafkoma ríkissjóðs neikvæð yfir árið í heild eða meginhluta ársins, má ljóst vera, að af henni stafar peningaleg þensla, sem við vissar aðstæður getur verið óheppileg. Nokkrar stærðir úr reikningum Seðlabanka eru sýndar á línuriti hér á jaðri síðunnar, en þar sést, að skuldir ríkisins (A- og B-hluti fjárlaga) jukust afar mikið á árunum 1974 og 1975 (úr 1,4 í 10,4 milljarða kr.). Næstu tvö ár voru mun betri að þessu leyti, því að skuldaaukningin nam 1,8 milljörðum kr. árið 1976 og 0,5 milljörðum kr. 1977, þegar frá er talin gengisuppfærsla lána. Í lánsfjáráætlun fyrir þessi ár var stefnt að skuldalækkun við

Útlánahámark

bankann, fyrst um 1,4 og síðan um 2,2 milljarða kr. Efnahagsástand þessara ára, sem m.a. einkenndist af mikilli verðbólgu og háu atvinnustigi, gaf ekki tilefni til skuldasöfnunar ríkissjóðs við Seðlabankann, heldur þvert á móti. Með greiðsluafgangi og lækkun skulda við bankann hefði ríkissjóður getað hamlað gegn þensluáhrifum endurkaupa og annarra útstreymisþátta og lagt grundvöll að bættri stöðu þjóðarbúsins gagnvart útlöndum.

Snemma á árinu 1977 samdi Seðlabankinn við fulltrúa viðskiptabanka og sparisjóða um stefnuna í útlánamálum, þannig að sett var ákveðið hámark fyrir aukningu útlána í samræmi við lánsfjárátun. Samkomulagið náði til fjögurra mánaða í senn, en fyrir árið í heild var miðað við 20% aukningu almennra útlána að meðtöldum svokölluðum viðbótarlánnum, en undanskildum lánnum, endurseldum Seðlabanka. Viðbótarlán veita bankarnir yfirleitt sem ákveðið hlutfall af endurkaupafyrirgreiðslu Seðlabankans. Útlánaaukningunni var skipt á banka í hlutfalli við innlán þeirra og lausafjárstöðu. Svo sem reikningar innlánsstofnana sýna varð aukningin mun meiri en að var stefnt eða tæp 35%, en árið 1976 náðist betri árangur á þessu sviði, því að útlán, sem samkomulagið náði til, jukust aðeins um 24% á því ári. Aukningin varð mest á fyrstu mánuðum ársins 1977, þegar útlánagetan var í hámarki, og virðist svo sem bankarnir hafi látið undan þeim eftirspurnarþrýstingi, sem að þeim stöðjaði. Á móti kemur, að þróun innlána og lausafjárstöðu varð hagstæðari en undanfarin ár, en verulegur munur er þó á stöðu einstakra banka í þessu tiliti. Sé leitað almennra skýringa á þróun útlána út frá eftirspurnarhliðinni, má benda á, að auk þess sem vextir eru ennþá neikvæðir á flestum tegundum útlána, þá varð verðbólga og þar með rekstrarfjárförf atvinnuveganna mun meiri en gert hafði verið ráð fyrir í upphaflegri lánsfjárátun. Auk þess jukust viðbótarlán út á afurðir mun meira en upphaflega var áætlað, bæði vegna birgðasöfnunar í sjávarútvegi og landbúnaði. Almenn útlán, án viðbótarlána út á afurðir, jukust um tæp 30% lauslega áætlað.

Endurkaup og bindiskylda

Í framhaldi af mikilli aukningu síðan 1971 jukust endurkaup Seðlabankans á afurðalánnum innlánsstofnana árið 1977 um 65,5%. Á fjórum síðustu árum hafa endurkaupin verið því sem næst jafnhá bundnum innstæðum innlánsstofnana í Seðlabanka, en á 10 ára tímabili þar á undan voru bundnar innstæður jafnan um 70—100% hærrí en endurkaupin. Bindiskyldan er með öðrum orðum ekki lengur öflugt hagstjórnartæki, sem stuðlar að viðunandi stöðu gagnvart útlöndum eins og hún gerði, þar sem bundnar innstæður nægja ekki til að fjármagna fyrirgreiðslu bankans við innlenda aðila. Þetta er þeim mun alvar-

Endurkaup Seðlabankans

	Hreyfingar					
	Staða 31/12 1977	1976	1977	1. árs- þriðj. 1977	2. árs- þriðj. 1977	3. árs- þriðj. 1977
Í milljörðum króna						
Endurkaup, alls	26,5	3,5	10,5	4,0	0,9	5,6
Landbúnaður	9,8	1,5	3,9	-1,6	0,6	4,9
Sjávarútvegur	13,9	1,6	6,4	5,6	0,3	0,5
Iðnaður	2,6	0,3	0,7	0,6	—	0,1
Önnur	0,2	0,1	-0,5	-0,6	—	0,1

legra, þegar haft er í huga, að bindiskylduhlutfallið var hækkað úr 20% í 25% á árunum 1973—1976, en 25% innlánsfjár er það hámark, sem heimilt er lögum samkvæmt að binda í Seðlabankanum. Þessi öfugþróun hefur leitt til vaxandi skuldasöfnunar við útlönd eins og meðfylgjandi línurit úr reikningum Seðlabankans sýnir ljóslega. Ýmsar ástæður liggja því að baki, að endurkaup hafa aukizt örar en bundna féð þrátt fyrir hækkað bindiskylduhlutfall. Vegna neikvæðra raunvaxta var innlánaþróun mjög óhagstæð á árunum 1973—1975, en á sama tíma jókst verðmæti þeirra afurða, sem lánað er út á, afar mikið. Verðmæti birgða hækkaði og verulega á síðustu tveim árum, bæði vegna verðhækkana og aukins birgðahalds. Birgðaaukning stafar að nokkru af sölutregðu í sjávarútvegi, t.d. á skreið og saltfiski, og offramleiðslu í landbúnaði, en benda má á, að vaxandi bil milli vaxta á afurðalánum og almennra útlánsvaxta á árunum 1973—1976 hefur e.t.v. stuðlað að auknu birgðahaldi. Loks má nefna, að frá og með 1. janúar 1972 hækkaði endurkaupahlutfall Seðlabankans, þannig t.d. að út á útflutningsvörubirgðir voru lánuð 58,5% í stað 55% áður. Í lánsfjáráætlun ríkisstjórnarinnar fyrir árið 1978 var lagður grundvöllur að lækkun endurkaupahlutfallsins og hækkun viðbótarlána að sama skapi á þann hátt, að dregið var úr fyrirgreiðslu bankanna við fjárfestingarlána-sjóðakerfið.

Þegar saman eru tekin heildarútlán innlánsstofnana, kemur í ljós, að þau hafa aukizt um 42,2%, sem er nálægt því að vera jafnmikil hlutfallsaukning og varð á árinu 1974, en hin mikla útlánaaukning þá heyrði til undantekninga. Útlánaaukningunni 1977, sem nam tæpum 30 milljörðum kr., má skipta nokkurn veginn að jöfnu milli endurkaupa (10,4 milljarðar kr.), hámarksaukningar viðskiptabanka skv. samkomulagi (9,0 milljarðar kr.) og annarra lána (10,5 milljarðar kr.), þ.e.a.s. lána viðskiptabankanna umfram umsamið hámark, auk útlána annarra innlánsstofnana. Útlán til sjávarútvegs jukust um 10,3 milljarða kr.

Heildarútlán innlánsstofnana

**Vaxtabreyting
21. marz 1977**

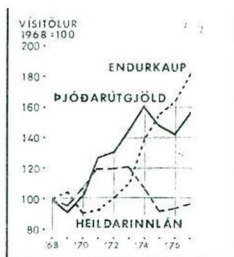
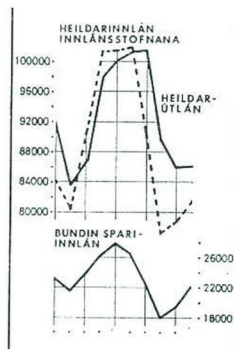
eða 63,5%, lán til landbúnaðar um 5,7 milljarða kr. eða 59,4%, lán til iðnaðar um 2,7 milljarða kr. eða 31,6% og lán til verzlunar um 2,8 milljarða kr. eða 22,9%.

Frá og með 21. marz 1977 tóku gildi breyttir vextir á viðbótarlánnum viðskiptabankanna út á afurðir og á svokölluðum útgerðarlánnum, sem veitt eru með veði í væntanlegum afla. Eftir breytinguna voru viðbótarlán veitt með venjulegum víxilvöxtum, en höfðu verið með 11% vöxtum. Vextir útgerðarlána hækkuðu úr 11 í 13%. Þessar breytingar voru skref í þá átt að leiðrétta misræmi, sem lengi hefur verið í vaxtakerfinu, en vextir af reglubundnum afurða- og rekstrarlánnum höfðu ekki breytzt síðan 1974.

**Vaxtabreyting
1. ágúst 1977**

Vísitala framfærslukostnaðar var í ágústbyrjun 1977 26,7% hærrí en árið áður, og var það minnsta árshækkun síðan í ágúst 1973. Eftir stöðuga hjöðnun verðbólgunnar frá árinu 1975 var hins vegar ljóst á miðju síðasta ári, að hún myndi vaxa á ný og stefna hag sparifjäreigenda og fjárhagsgetu bankakerfisins enn í tvísýnu. Bankastjórn Seðlabankans ákvað því að gera nokkrar breytingar á vöxtum, sem tóku gildi 1. ágúst. Með breytingunni er stefnt að því að veita innstæðueigendum verulega tryggingu gegn áhrifum aukinnar verðbólgu í framtíðinni með því að skipta öllum bankavöxtum nema af veltiinnlánum í grunnvexti og verðbótaþátt vaxta. Verðbótaþátturinn var ákveðinn 8% og skyldi endurskoðaður að jafnaði ekki sjaldnar en á þriggja mánaða fresti með hliðsjón af þróun vísitölu framfærslukostnaðar. Miðað er við, að verðbótaþátturinn hækki um nálægt 60% af því, sem verðbólgan kann að verða umfram 26% á ári. Þessi ákvörðun hafði ekki í för með sér breytingu á almennum innlánsvöxtum, þar sem samtala grunnvaxta og verðbótaþáttar gaf sömu vexti og gilt höfðu fram að 1. ágúst. Hins vegar voru heildarvextir af vaxtaaukainnlánnum hækkaðir um 4% eða í 26%, en þar af voru grunnvextir 18%, en verðbótaþáttur 8%. Á móti þeirri hækkun voru forvextir af víxlum hækkaðir um ½%, vextir af vaxtaaukaútlánnum úr 22½% í 27% og aðrir útlánsvextir um 1%. Loks voru jöfnuð til fulls þau lánskjör, sem einstakir atvinnuvegir nutu, að því er varðar birgða- og rekstrarlán, sem endurkaupanleg eru af Seðlabankanum. Vextir af þeim voru á bilinu 8—15%, mismunandi eftir tegund fyrirgreiðslunnar, en frá og með 1. ágúst voru þeir ákveðnir 11%. Meginbreytingin 1. ágúst fólst í tengingu vaxta við verðlagsþróun með skiptingu vaxta í grunnvexti og verðbótaþátt. Verðbótaþættinum verður breytt reglulega, svo að vextirnir í heild verða hreyfanlegir, en grunnvöxtum verður ekki breytt, nema sérstakt tilefni gefist.

Vaxtabreyting 21. nóvember 1977

Í samræmi við ofangreinda ákvörðun var verðbótaþáttur vaxta hækkaður frá og með 21. nóvember um 3% eða úr 8% í 11%. Þá voru grunnvextir endurseljanlegra lána hækkaðir um 1% í samræmi við þá stefnu að minnka misræmi í vaxtakerfinu og jafna lánskjör atvinnuveganna, en þessir vextir hafa jafnan verið mun lægri en almennir útlánsvextir. Ennfremur voru grunnvextir víxla hækkaðir um ¼% eða í 9,5%, sem að viðbættum 11% verðbótaþætti þýddi, að forvextir víxla fóru í 20,5% úr 17,25%. Loks breyttust kjör yfirdráttarlána þannig, að vextir af heildarfjárhæð yfirdráttarheimildar, svonefnt viðskiptagjald, hækkuðu úr 5% í 7%, en vextir af yfirdrætti úr 14% í 15%, þannig að yfirdráttarheimild, sem er nýtt, ber 22% vexti í stað 19% áður.

Í töfluviðauka hér að aftan er sérstök tafla um vexti (34. tafla), en til nánari skýringar á samsetningu þeirra eftir breytinguna 21. nóvember skulu hér tekin örfá dæmi:

	Grunn- vextir	Verðbóta- þáttur	Heildar- vextir á ári
Almennar sparisjóðsbækur	5%	11%	16%
Innstæður á vaxtaaukareikningum	18%	11%	29%
Innstæður á sparisjóðsávísana- reikningum og hlaupareikningum			3%
Vixlar, forvextir	9,5%	11%	20,5%
Endurseljanleg birgða- og rekstrarlán, forvextir	4,0%	11%	15%
Vaxtaaukaútlán	19%	11%	30%

Bankavextir breyttust ekki á tímabilinu 1966—1973, en þá var tekin upp hreyfanlegri vaxtastefna. Vaxtahækkanir 1973 og 1974 nægðu þó ekki til að vege á móti þeirri verðbólgu, sem ríkti, og raunveruleg ávöxtun sparifjár rýrnaði verulega allt fram á árið 1976, er vaxtaaukareikningar voru teknir upp. Verðbólgan ásamt lágum vöxtum varð afdrifarík fyrir bankakerfið, því að raungildi heildarinnlána lækkaði á árunum 1974 og 1975 samtals um 24%, þegar miðað er við ársmeðaltöl innlána og verðvísitölu þjóðarútgjalda. Á hinn bóginn hefur lánsfjáreftirspurn verið óseðjandi við þessar aðstæður. Viðbrögð almennings við vaxtabreytingum 1976 og 1977 sýna greinilega, að vextirnir hafa verulega þýðingu í baráttunni milli sparnaðar og eyðslu. Eftir breytinguna 21. marz dró mjög úr viðbótarlánnum, en þau jukust þó á ný á síðari hluta ársins, þegar rekstrarerfiðleika tók að gæta í útgerðarfyrirtækjum. Ekki er unnt að sjá, að vaxtahækkanirnar hafi dregið úr öðrum lánnum, enda eru raunvextir ennþá neikvæðir á flestum útlánategundum. Innlánaþróunin er

Úr reikningum innlánsstofnana

Hreyfingar

	Staða		Hreyfingar			
	31/12		1. árs- þriðj.	2. árs- þriðj.	3. árs- þriðj.	
Í milljörðum króna	1977	1976	1977	1977	1977	1977
1 Lausafjárstaða	5,3	0,5	3,2	2,0	-5,0	6,2
11 Gagnvart Seðlabanka	3,5	0,4	2,6	1,6	-5,0	6,0
12 Gagnvart útlöndum	1,8	0,1	0,6	-0,1	—	0,7
13 Ríkisvixlar	—	—	—	0,5	—	-0,5
2 Bundnar innstæður	22,5	4,5	6,6	3,2	1,4	2,0
3 Útlán ¹⁾	100,7	14,7	29,9	9,6	8,5	11,8
31 Útlánaþak viðskiptabanka	—	7,3	9,0	2,7	4,6	1,7
32 Útl. viðskiptab. umfr. þak	—	1,5	6,7	2,6	2,0	2,1
33 Önnur útlán ²⁾	—	5,9	14,2	4,3	1,9	8,0
4 Eignir==skuldir	128,5	19,7	39,7	14,8	4,9	20,0
5 Heildarinnlán	99,2	17,2	29,8	10,6	2,1	17,1
51 Veltiinnlán	22,0	2,5	6,8	4,8	-0,2	2,2
52 Almenn spariinnlán	47,7	7,0	13,7	4,5	1,5	7,7
53 Bundin spariinnlán	29,5	7,7	9,3	1,3	0,8	7,2
6 Endurk. og verðbr. Seðlab.	29,2	3,4	10,1	3,1	1,0	6,0
7 Eigið fé og annað, nettó	0,1	-0,9	-0,2	1,1	1,8	-3,1

Hreyfingar í % á ári³⁾

Útlán (lína 3)	26,2	42,2	33,8	42,0	51,3
Útlánaþak (lína 31)	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Þaklán (línur 31 og 32)	24,0	34,9	42,6	33,9	28,9
Heildarinnlán (lína 5)	32,8	42,9	50,5	8,8	66,0
Veltiinnlán (lína 51)	19,3	45,0	69,7	-1,3	81,7
Almenn spariinnlán (lína 52)	25,7	40,1	44,8	22,4	54,7
Bundin spariinnlán (lína 53)	61,9	46,2	42,6	21,3	79,7

1) Endurlánað erlent lánsfé er ekki talið með. 2) Endurseld afurða- og framleiðslulán, lán sparisjóða, innlánsdeilda kaupfélaga og Póstgíróstofunnar. 3) Ársígildi hreyfinga á hverjum ársþriðjungi er reiknað af árstíðaleiðréttum tölum.

Þróun innlána

hins vegar órækt vitni um þýðingu ávöxtunarkjaranna. Í árslok 1976 höfðu safnast 10,1 milljarður kr. á vaxtaaukareikninga, og í árslok 1977 nam innstæðan á þeim 19,3 milljörðum kr. eða sem svarar 25,3% af spariinnlánnum og 19,5% af heildarinnlánnum. Heildarinnlán jukust um 42,9% frá ársbyrjun til ársloka 1977, en að meðaltali um 36,7%, sem er 3,4% umfram verðhækkun þjóðarútgjalda. Raungildi þeirra hækkaði um 1,9% árið 1976 og má því segja, að á síðustu tveim árum hafi vörn snúizt í sókn, sem vekur vonir um, að unnt verði á næstu árum að byggja lánastarfsemi í ríkari mæli en áður á innlendum sparnaði í stað erlends lánsfjár.

Ekki liggja enn fyrir upplýsingar úr rekstrarreikningum innláns-

Gjaldeyrisreikningar

stofnana allra, en á grundvelli fyrirbyggjandi úrtaks má ætla, að vaxtatekjur sparifjáreigenda af innstæðum sínum hafi numið milli 9 og 10 milljörðum kr. á síðasta ári. Væru sparivextir enn þeir sömu og þeir voru 1972, hefðu sömu innlán skilað eigendum sínum 4—5 milljarða kr. vaxtatekjum. Vaxtabreytingar síðustu ára hafa með öðrum orðum á árinu 1977 einu saman komið í veg fyrir 5 milljarða kr. tap sparifjáreigenda af völdum verðbólgunnar, sem þeir hafa sízt allra borið ábyrgð á.

Eins og skýrt er frá í kaflanum um greiðslujöfnuð gaf viðskiptaráðuneytið í nóvember út reglugerð (nr. 418 30. nóvember 1977), sem heimilar íslenskum aðilum að eiga innstæður í erlendum gjaldeyri við gjaldeyrisbankana. Öllum, sem ekki ber skylda lögum samkvæmt til að selja bönkunum þann gjaldeyri, sem þeim áskotnast, er heimilt að opna gjaldeyrisreikninga. Fyrstu reikningarnir af þessu tagi voru opnaðir skömmu fyrir árslok 1977, og fékkst því lítil reynsla af þeim á árinu, en þess er vænt, að þetta nýja innlánsform styrki gjaldeyrisstöðu íslensku bankanna.

Lausafjárstaða

Lausafjárstaða innlánsstofnana batnaði á árinu 1977 um 3,2 milljarða kr. Á fyrstu fjórum mánuðum ársins 1977 batnaði staðan um 2 milljarða kr., en eins og áður sagði fóru þá saman mikil endurkaup Seðlabankans og lánanotkun ríkisins ásamt afar hagstæðum greiðslujöfnuði við útlönd. Á næstu fjórum mánuðum versnaði lausafjárstaðan um 5 milljarða kr., en þá var greiðslujöfnuður óhagstæður og innlánsaukningin aðeins um fimmtungur þess, sem hún hafði verið á fyrsta þriðjungi ársins. Á síðustu fjórum mánuðunum batnaði staðan aftur og þá um 6,2 milljarða kr., vegna þess að sparnaður jókst eftir vaxtabreytingarnar, en einnig vegna peningaútreymis frá Seðlabankanum á síðustu vikum ársins. Peningaútreymið stafaði af greiðsluhalla ríkissjóðs og greiðslujöfnuði við útlönd og ekki sízt af því, að um þriðjungur af útlánum fjárfestingarlánasjóða er greiddur út í nóvember og desember, og ganga sjóðirnir þá mjög á innstæður sínar í Seðlabankanum. Þótt lausafjárstaðan hafi numið 5,3 milljörðum kr. í árslok og aldrei verið jafngóð við lok árs í krónum talið, er hún tæplega nógu sterk til að mæta öllum reglubundnum sveiflum innan ársins nema með breyttri útlánastefnu.

Ríkisvixlar

Til að forðast yfirdráttarlán í Seðlabanka, sem bera 1% vexti af hæstu skuld á hverjum 10 dögum, geta bankar og sparisjóðir ávaxtað lausafé sitt með kaupum á ríkisvixlum í stað þess að festa það í almennum útlánum, þegar aðeins er um tímabundna aukningu lausafjár að ræða. Vixlarnir eru gefnir út snemma árs, þegar saman fer mikil lánsfjárbörf ríkissjóðs og lausafjármynd-

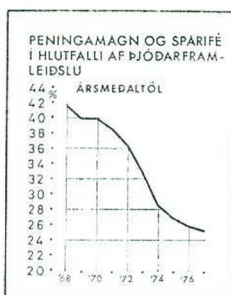
Úr reikningum bankakerfisins

Hreyfingar

	Staða			Hreyfingar		
	31/12	1976	1977	1. árs- þriðj.	2. árs- þriðj.	3. árs- þriðj.
Í milljörðum króna						
1 Gjaldeyrisstaða ¹⁾	6,2	3,4	6,0	6,1	-2,1	2,0
2 Innlendir liðir, nettó	104,9	15,7	27,5	7,4	6,0	14,1
21 Lán Seðlabanka ²⁾	17,4	2,3	1,6	0,3	0,5	0,8
22 Lán innlánsstofnana ²⁾	100,7	14,7	29,9	10,1	8,5	11,3
23 Sj. í opinb. vörzlu (—) ³⁾	-7,1	-1,9	-2,6	-1,6	0,5	-1,5
24 Annað, nettó	-6,1	0,6	-1,4	-1,4	-3,5	3,5
3 Peningamagn og sparifé	111,1	19,1	33,5	13,5	3,9	16,1
31 Peningamagn	33,9	4,4	10,5	7,7	1,6	1,2
32 Sparifé	77,2	14,7	23,0	5,8	2,3	14,9

Hreyfingar í % á ári

Innlendir liðir, nettó (lína 2)	25,5	35,6	22,2	35,5	46,7
Peningamagn og sparifé (lína 3)	32,6	43,2	56,4	23,4	51,5
Peningamagn (lína 31)	23,2	45,0	80,5	22,5	38,2
Sparifé (lína 32)	37,1	42,4	47,1	19,6	63,9

1) Bókhaldsbreytingar v/gengis eru ekki taldar með. 2) Endurlánuð löng erlend lán eru ekki talin með. 3) Innstæður og aukning innstæðna eru táknaðar með mínusmerki. 4) Ársígildi hreyfinga á hverjum ársþriðjungi er reiknað af árstíðaleiðréttum tölum.

un innlánsstofnana. Þeir bera venjulega víxilvexti auk $1\frac{1}{2}\%$ þóknunar og eru endurseljanlegir Seðlabankanum fyrirvaralaust. Ríkisvíxlar hafa nú verið gefnir út árlega síðan 1972, og hafa sparisjóðir notfært sér þennan möguleika til ávöxtunar í tiltölulega miklum mæli. Árið 1977 seldust víxlar fyrir um 600 m.kr. til sparisjóða, og einn banki átti um 1.700 m.kr. í ríkisvixlum í tvo mánuði.

Peningamagn og sparifé jókst um 33,5 milljarða kr. eða 43,2% yfir árið 1977. Aukning ársmeðaltalsins varð heldur lægri eða 38,6%. Aukning þjóðarframleiðslunnar í krónum nam 42%, og hefur því sparnaðarframlag einkaaðila við bankakerfið lækkað enn á árinu í hlutfalli við þjóðarframleiðslu. Hlutfall peningamagns og sparifjár annars vegar og þjóðarframleiðslu hins vegar hefur lækkað stöðugt frá 1967, er það var 42,3%, en á síðasta ári var lækkunin lítil eða úr 25,9 í 25,3%.

Peningamagn og sparifé

FJÁRFESTINGARLÁNASJÓÐIR OG LÍFEYRISSJÓÐIR

Fjárfestingarlánasjóðirnir eru orðnir veigamikill áhrifavaldur á vettvangi fjárfestingar og heildareftirspurnar, svo sem fram kemur af því, að útlán þeirra nema um 20% af verðmæti fjármunamyndunar þjóðarbúsins eða um 6% af þjóðarframleiðslu. Meginstefnan í málefnum þeirra hefur verið mörkuð í lánsfjáráætlun ríkisstjórnarinnar frá og með árinu 1976. Hefur hún mið-azt við að sinna brýnum fjárfestingarþörfum, jafnframt því að veitt sé það aðhald, sem efnahagsástandið gerir nauðsynlegt. Inn- an ramma lánsfjáráætlunar er þó nokkurt svigrúm til breytinga af völdum efnahagsframvindunnar. Á árinu 1977 varð óvenju- mikil aukning ráðstöfunarfjár með þessum hætti, og nýttu sjóð- irnir það til útlána með óhjákvæmilegum þensluverkunum á fjárfestingu og peningalega eftirspurn. Annar meginþáttur stefnumótunar hefur verið að treysta fjármögnun sjóðanna og færa hana meira á innlendar hendur, svo og að efla eiginfjár- stöðu þeirra með ákvörðun raunhæfari lánskjara. Tengist þessi viðleitni m.a. því að nýta vaxandi sparnað lífeyrissjóðanna.

Efnahagur og eiginfjárstaða

Fjárfestingarlánasjóðir, er starfa samkvæmt lögum, voru 17 tals- ins á árinu 1977 og varð engin breyting á fjölda þeirra, starfs- sviði né skipan frá árinu áður. Kemur listi yfir sjóðina fram í yfirskrift 26. töflu í viðauka. Utan þeirra marka falla sjóðir, sem miðla lánsfé svo til eingöngu innan opinbera kerfisins, svo sem Orkusjóður og Hafnabótasjóður, eða hafa veitingu ábyrgða að aðalhlutverki eins og Ríkisábyrgðasjóður. Markalínur þessar eru þó engan veginn hreinar. Heildarniðurstöður efnahagsyfirlits fjárfestingarlánasjóðanna námu 63,9 milljörðum króna í árslok 1976 og eru áætlaðar 87,0 milljarðar kr. í árslok 1977. Saman- lagður útlánastofn sjóðanna nam 57,6 milljörðum kr. í árslok 1976 og er áætlaður 78,0 milljarðar kr. í árslok 1977. Útlánastofninn hefur þannig aukizt um 35,0% yfir árið 1977, en að mestu vant- ar uppfærslu verð- og gengistryggðra lána inn í þessar stofntölur og aukningu þeirra.

Eigið fé fjárfestingarlánasjóða hefur jafnan verið verulegur hluti

Útlán

af heildarfjármagni þeirra, einkum vegna þess að miklar fjárhæðir markaðra tekjustofna og beinna ríkisframlaga hafa runnið til þeirra. Á síðari árum hefur ör verðbólguþróun hins vegar rýrt stórlega það fjármagn, sem sjóðirnir hafa haft með höndum, og hefur það einkum komið niður á eigin fé sjóðanna. Eigið fé þeirra var komið upp í 49% heildareigna árið 1970, en féll niður í 46% 1973 og 41% 1975. Með aðlögun fjármagnskjara frá því ári hefur eiginfjárlutfallið aftur tekið að þokast upp á við og var 41,5% í árslok 1976.

Ný útlán fjárfestingarlánasjóða á árinu 1977 námu 21.024 m.kr. og urðu þannig 42% hærrí en árið 1976, en þá nam aukningin frá fyrra ári um 20%. Útlánin fóru þannig verulega fram úr því marki, sem sett var með lánsfjáráætlun ríkisstjórnarinnar fyrir 1977, sem var 18.295 m.kr. eða 21,6% aukning frá árinu áður. Hvort sem tekið er mið af meðalhækkun byggingarkostnaðar um 30%, verðlags fjármunamyndunar um 24% eða verðmætaráðstöfunar í heild um 31%, hlýtur aukning fjárfestingarlána um 42% að teljast þenslumyndandi og eiga sinn verulega þátt í því, að fjármunamyndunin náði að aukast að magni um 7,5% í stað áætlaðs samdráttar um 5,7%, þ.e. frávik til aukningar nam 14% eða nánast sama hlutfalli og fjárfestingarlánin fóru fram úr áætlun, um 15%.

Nánari samanburð, sem þó gengur mjög í sömu átt, má fá með athugun þeirrar fjárfestingar, sem sjóðirnir hafa að hlutverki að lána til. Aukning á verðmæti fjárfestingar hlutaðeigandi atvinnuvega umfram markmið lánsfjáráætlunar nam 35%, en 14%, sé sleppt hinum sérstaklega mikla innflutningi fiskiskipa á árinu umfram útflutning þeirra. Verðmæti íbúðabygginga nam 18% umfram áætlun, og samtala framkvæmda á vegum sjóðanna fór þannig 27% fram úr áætlun, en um 16% að slepptum innfluttum fiskiskipum. Að verulegu leyti stafa frávik þessi af verðhækkun umfram forsendur lánsfjáráætlunar svo og af endurskoðun rauntalna fyrra árs, sem byggt var á, en magnaukning umfram áætlun á einkum rót sína að rekja til hins mikla skipainnflutnings. Meðfylgjandi yfirlit sýnir útlán sjóðanna og aukningu þeirra í höfuðdráttum.

Yfirlitið sýnir verulegan mun milli aðalflokka lánþega, þar sem langmest aukning varð á lánum til atvinnuveganna, um 54% og 29% aukning íbúðalána, en samdráttur lána til opinberra aðila um 4,5%. Hið síðast greinda á þó eingöngu við um lán til ríkisaðila, en lán til sveitarfélaga jukust um 14,5%, sem er lægst aukningartalna. Sé jafnframt litið til ársins 1976, kemur í ljós, að röðin var þá þveröfug, svo að metin hafa að miklu leyti jafnast við misjafna aukningu á síðasta ári.

Útlán fjárfestingarlánasjóða eftir greinum

	1976		1977	
	Hækkun		Hækkun	
	M.kr.	i %	M.kr.	i %
Opinberir aðilar	1.237	44,9	1.181	-4,5
(Þ.a. bæjar- og sveitarfélög) ..	(944)	93,0	(1.081)	14,5
Atvinnufyrirtæki	9.031	10,2	13.946	54,4
Landbúnaður	1.595	13,9	2.289	43,5
Sjávarútvegur	4.877	3,5	6.965	42,8
(auk þess lán v/skuldabreytinga)	(74)	—	—	—
Iðnaður	1.620	33,4	2.721	68,0
Verzlun	244	130,2	524	114,8
Aðrar greinar	695	-8,6	1.447	108,2
Íbúðalán	4.578	39,4	5.897	28,8
Alls	14.846	20,4	21.024	41,6

**Aukning
eftir greinum**

Atvinnuvegirinnir áttu samleið um mikla aukningu fjárfestingarlána, þó þannig, að hinir hefðbundnu atvinnuvegir, sem forgang hafa haft og tekið meginhluta lánanna, fóru ekki eins geyst og yngri atvinnugreinar með miður þróaða lánastarfsemi. Sjávarútvegurinn tók til sín helming allra útlánanna á atvinnuvegasviðinu, en hlutdeild hans og landbúnaðar nam sem næst tveim þriðju. Frumframleiðslugreinar beggja eru í eðli sínu fjármagnsfrékar, og hið sama gildir um vinnslugreinar beggja að tiltölu við almennan léttaiðnað. Ásókn í lánsfé frá frumframleiðslugreinum beggja er svo mikil, að erfitt er að sinna þörfum vinnslugreinanna sem skyldi, og er þannig líkt á með þeim komið og öðrum iðnaði, sem enn á mun knappari aðgang að lánsfé en frumgreinarnar. Aukning útlána til sjávarútvegs og landbúnaðar árið 1977 varð svo til jöfn, um 43%. Hin miklu skipa-kaup ársins og raunar einnig næstu ára á undan eiga þó enn eftir að koma fram í útlánum Fiskveiðasjóðs nokkur ár fram í tímann. Að meginstofni eru lán sjávarútvegsins frá þeim sjóði, en að auki lánaði Byggðasjóður 1.305 m.kr. til sjávarútvegs, og nam það 61% af útlánum þess sjóðs á árinu.

Fjárfestingarlán til iðnaðar jukust verulega, mun meira en svarar meðaltali eða um 68%. Veldur því einkum mikil aukning á vegum Iðnlánasjóðs, sem hefur styrkt að eigin fjármögnun og tekjustofnum fremur en aukningu aðfenginna lána, auk þess sem verulega munar um lán Byggðasjóðs og bein lán Framkvæmdasjóðs til iðnaðar. Frá Iðnþróunarsjóði komu 648 m.kr., en þeim sjóði var frá upphafi ætlað að koma sem sérstök viðbót til þess að rétta hlut iðnaðarins í harðnandi samkeppni utan að. Aðrar greinar hafa einnig sótt til hlutdeilda í stofnlánum í átt til samræmis við umsvif sín. Þannig hefur verzlunin hlotið meira en

Fjármögnun

tvöföldun nýrra stofnlána annað árið í röð, en fær þó enn aðeins hverfandi hluta í samanburði við framleiðsluatvinnuvegina. Einnig kemur fram tvöföldun lánveitinga til ýmissa annarra greina, sem eftir standa. Mest af því stafar þó af aukningu bráðabirgðalána Húsnæðismálastjórnar til byggingarverktaka íbúðarhúsa, sem að formi til hafa flokkast undir atvinnuvegi, enda þótt í reynd sé um fyrirframgreidd íbúðalán að ræða, yfirfærð á íbúðaeigendur að lokinni byggingu. Að teknu tilliti til þessa jafnast metin talsvert milli lána til atvinnuvega og íbúðabygginga.

Hér hefur einkum verið rætt um flokkun lána eftir lánþegum. Flokkun útlána eftir fjárfestingarlánasjóðum kemur hins vegar fram í 28. töflu í töfluviðauka.

Meginvandamálið í fjármögnunarhlíð fjárfestingarlánasjóðanna felst í hinna stöðugu rýrnun þess fjármagns, er þeir fá til umráða, af völdum verðbólgu og neikvæðra raunvaxtakjara á útlánunum. Svo væg kjör eru hins vegar ekki á aðfengnu lánsfé sjóðanna, sem að miklu leyti er verð- eða gengistryggt. Meginþungi verðrýrnunar útlánastofnsins kemur þannig niður á eigin fé sjóðanna. Árlega fá sjóðirnir í sinn hlut verulegar fjárhæðir í beinum framlögum hins opinbera, þ.á m. með mörkuðum tekjustofnum, sem þeim eru fengnir til ráðstöfunar. Hafa þessi framlög á síðustu árum numið 37—46% af árlegum útlánunum samkvæmt meðfylgjandi yfirliti. Árið 1977 námu bein framlög 8.590 m.kr. eða sem svarar 9% af heildartekjum ríkissjóðs. Væri fé þetta varðveitt að verðgildi, mundi á fáum árum safnast upp fjárstofn, sem sjóðirnir gætu byggt á í vaxandi mæli. Reyndin hefur þó því miður orðið á allt annan veg. Athugun á fjórum af helztu sérsjóðum atvinnuveganna sýndi, að milli ársloka 1970 og 1975 rýrnaði verðgildi

Fjármögnun útlána fjárfestingarlánasjóða

(Hlutföll í %)

	1974	1975	1976	1977
Eigið framlag	1	4	4	8
Sjóðsbreytingar	—6	—3	—5	—2
Annað	7	7	9	10
Bein framlög án endurgjalds	46	37	38	41
Lántökur	53	59	58	51
Erlend lán	15	28	20	13
Innlend lán	38	31	38	38
Frá bankakerfinu	11	6	8	8
Frá lífeyrissjóðum	11	11	14	15
Frá Atvinnuleysisstryggingasjóði	4	1	5	3
Innkominn skyldusparnaður	12	10	11	12
Annað innlent	—	3	—	—
Ný árleg útlán	100	100	100	100

eigin fjár um 26% þrátt fyrir árleg bein framlög, en upphaflegt eigið fé að viðbættum framlögum, allt fært til sambærilegs verðlags, rýrnaði um meira en helming, þ.e. um 54%, á þessu tímabili. Reynslan af íbúðalánum er og áþekk þessu.

Þessi afdrifaríka reynsla varð tilefni lagasetningar árið 1975 þess efnis, að fjárfestingarlánasjóðirnir skuli endurlána aðfengið lánsfé með sambærilegum kjörum og þeir sæta sjálfir. Það ákvæði hefur þó komið til framkvæmda í áföngum, svo að eigið framlag úr rekstri sjóðanna hefur ekki þróast örar en fram kemur á yfirlitinu. Þá hefur vaxandi áherzla verið lögð á að draga úr erlendum lántökum sjóðanna, og hafa þær minnkað úr 28% í 13% af útlánum milli 1975 og 1977. Í framhaldi af því var ákveðið í lánsfjáráætlun fyrir 1978, að engin erlend lán skyldu tekin til fjárfestingarlánasjóða. Innlend lán voru hins vegar óbreytt að hlutfalli. Hafa lánveitingar af vaxandi ráðstöfunarfé lífeyrissjóða verið þar helzti aukningarþátturinn.

Undanfarandi yfirlit miðast við hlutfall af útlánum á árinu. Nokkru nánara yfirlit um fjárestreymi sjóðanna, þ.e. uppruna og ráðstöfun fjármagns, fer hér á eftir í millj. kr. og aukningartölum árin 1976 og 1977. Hlutfallsleg aukning varð mest á eigin framlagi úr rekstri, um 55%, en þó ekki eins mikil og árið áður. Bein framlög fylgdu fast á eftir með 50% aukningu, sem er tvöfalt á við aukningu fyrra árs. Sökum vægis þess liðar skilaði sú aukning mestri aukningu fjármagns í krónum talið. Lántökur náðu hins vegar aðeins hálfri aukningu á við framlögin. Þar af minnk- uðu lántökur erlendis lítið eitt annað árið í röð, en innlendar lán- tökur jukust um 40% eða um sama hlutfall og árið áður.

Hér að framan var þess getið, að útlán fjárfestingarlánasjóða hefðu árið 1977 farið um 15% fram úr lánsfjáráætlun ársins. Til þess liggur þó ekki sú ástæða, að gerðar hafi verið ráðstafanir til aukinnar fjáröflunar, heldur varð sjálfkrafa aukning ýmissa fjár- mögnunarliða, og fara helztu liðir þess samanburðar hér á eftir. Þannig stafaði nærfellt helmingur af útlánum umfram áætlun af meiri eigin fjármögnun en fyrir var séð, að öðru leyti var umframfjármagnið af innlendum uppruna. Mun það hafa vegið talsvert á móti þeirri þensluverkun útlánaaukningar, sem að framan er að vikið. Enda þótt eigin fjármögnun sé kærkomið merki um styrkari byggingu og stöðu sjóðanna, er hér aðeins um að ræða upphaf þeirrar þróunar, sem verða þarf.

Lántökur frá bankakerfinu fóru að venju allar til Fram- kvæmdasjóðs, og sama máli gegnir um erlent lánsfé. Lán At- vinnuleysisstryggingasjóðs fór árið 1977 allt til Byggingarsjóðs ríkisins, en hafði árið áður einnig gengið til Framkvæmdasjóðs. Skyldusparnaður ungmenna gengur allur til íbúðalána, og

Fjárstreymi fjárfestingarlánasjóða

	1976		1977	
	M.kr.	Hækkun í %	M.kr.	Hækkun í %
Uppruni fjármagns:				
Eigið framlag, nettó	1.511	63,4	2.348	55,4
Innkomnar afborganir og vextir	8.376		11.711	
—Gr. afb., vextir og kostn.	—6.865		—9.363	
Bein framlög án endurgjalds	5.733	24,7	8.590	49,8
Skatttekjur og ríkisframlög	5.450		8.022	
Framlög annarra	283		568	
Tekin löng lán ¹⁾	8.550	14,2	10.733	25,5
Innlend lán	5.616	39,9	7.839	39,6
Frá ríkinu (Verðhækk.reikn.)	—		90	
Frá innlánsstofnunum	1.207		1.638	
Frá lifeyrissjóðum	2.058		3.091	
Frá Atvinnuleysistr.sj.	697		589	
Innkominn skyldusparnaður	1.647		2.421	
Önnur innlend lán	7		10	
Erlend lán	2.935	—15,5	2.894	—1,4
Endurlánað frá innl. aðilum	854		2.894	
Erlend lán tekin beint	2.080		—	
Innlend bráðabirgðalán, nettó	—		71	
Uppruni = ráðstöfun	15.794	23,2	21.742	37,7
Ráðstöfun fjármagns:				
Ný útlán ¹⁾	14.846	20,4	21.024	41,6
Veitt löng lán	14.027		19.984	
Bráðabirgðalán, nettó	819		1.040	
Veitt framlög og styrkir	166		213	
Breytingar á innstæðum og sjóði	782		505	

1) Í nýjum útlánnum og teknum löngum lánnum eru hér undanskilin lán Fiskveiðasjóðs vegna skuldabreytinga sjávarútvegsfyrirtækja, 74 m.kr. 1976.

Fjármögnun útlána 1977 í m.kr.

	Lánsfjár- áætlun	Reynd	Aukning
Eigin fjármögnun, nettó	300	1.630	1.330
Framlög og markaðir tekjustofnar ..	8.005	8.590	585
Lántökur, brúttó	9.990	10.804	814
Þar af: Bankakerfið	1.300	1.638	338
Skyldusparnaður, brúttó	2.000	2.421	421
Annað	6.690	6.745	55
Fjármögnun alls = útlán	18.295	21.024	2.729

runnu árið 1977 2.252 m.kr. til Byggingarsjóðs og 169 m.kr. til Stofnlánadeildar landbúnaðarins, sem annast íbúðalán í sveitum. Lánveitingar lifeyrissjóða urðu að fjárhæð næstum jafnmiklar og ráð var fyrir gert í lánsfjáráætlun eða 3.091 m.kr. á móti áætlunum 3.150 m.kr. Hlutfall þeirra af ráðstöfunarfé líf-

Framkvæmdasjóður

eyrissjóða reyndist hins vegar aðeins 25% samanborið við 30% skv. áætlun. Skiptingin milli lánasjóða varð einnig nokkuð önnur en ráð var fyrir gert, þar sem Framkvæmdasjóður fékk 1.294 m.kr. af 1.538 m.kr. og Byggingarsjóður ríkisins 983 m.kr. af 1.127 m.kr. skv. áætlun, en einstakir atvinnuvegasjóðir aftur á móti 814 m.kr. samanborið við 485 m.kr. skv. áætlun.

Framkvæmdasjóður Íslands hefur nú starfað um aldarfjórðungs-skeið, fyrst sem fjárfestingarbanki, en síðan sem miðlunarsjóður lánsfjármagns fyrir fjárfestingarlánasjóði atvinnuveganna. Árin 1953 til 1966 var hann starfræktur undir nafninu Framkvæmda-banki Íslands, en síðan var Framkvæmdasjóður í umsýslu Seðla-bankans um fimm ára skeið og loks fjárhagsleg eining innan Framkvæmdastofnunar ríkisins frá ársbyrjun 1972. Í lok ársins 1977 var útlánastofn Framkvæmdasjóðs kominn upp í 31.276 m. kr., þar af 27.591 m.kr. lán til fjárfestingarlánasjóða, svo sem þeir eru hér skilgreindir, og 3.685 m.kr. bein útlán.

Á árinu 1977 fékk Framkvæmdasjóður sem endranær mest af starfsfé sínu að láni eða 5.836 m.kr., og eigið fjármagn úr rekstri nam 755 m.kr., en bein framlög eru engin. Af lántökunum voru 1.638 m.kr. frá bönkunum skv. samkomulagi um að lána þannig 10% af innlánsaukningu og 1.294 m.kr. verðtryggð lán frá lífeyrissjóðum, en erlendis var tekið lán að fjárhæð 37 millj. þýzkra marka, sem hér er uppfært sem 2.894 m.kr. Var lánið hluti skuldabréfaútgáfu ríkissjóðs á erlendum fjármagnsmarkaði, sem nam 50 millj. þýzkra marka. Meðfylgjandi yfirlit sýnir sundurliðun lánveitinga Framkvæmdasjóðs. Enda þótt meginhluti lánanna renni í sömu farvegi og áður, hefur verið reynt að sinna þörfum smærri sjóðanna í hlutfallslega meiri mæli en áður. Nánari tölulegar upplýsingar um fjárfestingarlánasjóðina eru birtar í 25.—28. töflu í töfluviðauka.

Lánveitingar Framkvæmdasjóðs í m.kr.

	1975	1976	1977
Stofnlánadeild landbúnaðarins	1.387	1.100	1.450
Veðdeild Búnaðarbankans	15	20	100
Fiskveiðasjóður	2.098	2.609	3.250
Iðnlánasjóður	117	250	450
Verzlunarlánasjóður	25	40	50
Stofnlánadeild samvinnufélaga	25	40	50
Ferðamálasjóður	—	—	53
Lánasjóður sveitarfélaga	124	250	300
Bygðasjóður	244	250	12
Samtals til fjárfestingarlánasjóða	4.035	4.559	5.715
Lán til annarra aðila	—371	525	642
Alls	4.406	5.084	6.357

Lífeyrissjóðir

Upplýsingar um starfsemi lífeyrissjóða, sem Seðlabankinn safnar árlega, liggja nokkru seinna fyrir en upplýsingar frá öðrum fjármagnsstofnunum. Hefur þó að undanfögnu í ársskýrslum bankans verið getið um líklegar niðurstöður helztu þátta í fjárstreymi þeirra.

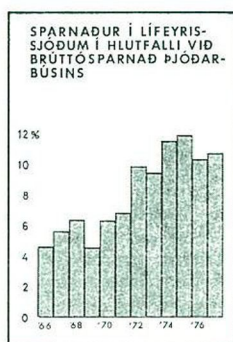
Fjárstreymi lífeyrissjóða

	1975		Bráðab.t. 1976		Áætlun 1977	
	Hækkun		Hækkun		Hækkun	
Hreyfingar	M.kr.	i %	M.kr.	i %	M.kr.	i %
Uppruni:						
Eigið framlag, nettó . . .	2.205	64	3.210	46	5.000	56
Iðgjaldtekjur	5.445	36	7.565	39	11.000	45
—Gr. lífeyrir o.fl.	—1.430	33	—2.225	56	—3.550	60
Uppruni = Ráðstöfun	6.220	46	8.550	37	12.450	46
Ráðstöfun:						
Útlán	5.565	57	8.150	46	11.950	47
Innst.- og sjóðsbreyt.	655	—	400	—	500	25

Af meðfylgjandi yfirliti má sjá, að ráðstöfunarfé lífeyrissjóða er áætlað um 12.450 m.kr. árið 1977 á móti 8.550 m.kr. 1976. Er þarna um 46% hækkun að ræða eða rúmlega þá hækkun, er áætluð er á iðgjaldtekjum, 45%, en milli ára er talin hafa orðið um 44% hækkun kauptaxta. Sama hlutfallshækkun varð 1975, en nokkru minni eða 37% árið 1976. Undir eigið framlag nettó eru færðar endurgreiðslur og vaxtatekjur fyrri lána frá lífeyrissjóðunum, og er sá þáttur að sjálfsögðu þeim mun drýgri sem meira af lánum er verðtryggt.

Meginhluti ráðstöfunarfjárins fer til útlána í einhverju formi, en innistæðu- og sjóðsbreytingar eru lítilvægur hluti. Af lánveitingum hefur langstærstur hluti gengið til íbúðalána o.þ.h. til sjóðfélaga eða tæp 74% samanborið við 71% næstu tvö ár á undan. Hefur sá hluti þannig ekki minnkað að hlutfalli síðustu árin þrátt fyrir vöxt sjóðanna og sterka áherzlu, sem lögð hefur verið á aukin framlög þeirra til fjármögnunar fjárfestingarlána á opinberum vettvangi. Má í því sambandi minna á, að víðast, þar sem lífeyrissjóðir hafa komið til þroska, eiga þeir veigamiklu hlutverki að gegna á opinberum fjármagnsmarkaði, enda þá unnt að leita beztu kjara fyrir sjóðina, er tryggi sem bezt getu þeirra til að gegna meginhlutverki sínu. Um skiptingu útlána lífeyrissjóða vísast að öðru leyti til þess, sem segir hér að framan um fjármögnun fjárfestingarlána, svo og til 29. töflu í viðauka.

Sparnaður í lífeyrissjóðum, skilgreindur sem nettóiðgjöld og innkomnir vextir að fráregnum kostnaði við starfsemi sjóðanna, u.þ.b. tvöfaldaðist að hlutfalli við brúttósparnað þjóðarbúsins (þ.

e. án tillits til afskrifta) á umliðnum áratug. Síðustu árin hefur þetta hlutfall hins vegar sveiflazt í svipaðri hæð, þ.e. var 11,8%, 10,3% og 10,7% árin 1975—1977. Sparnaður lífeyrissjóða er í eðli sínu mjög stöðugt hlutfall af tekjum, svo að hlutfall hans af þjóðarsparnaði sveiflast mótvarandi við hlutfall hins síðar greinda af þjóðartekjum.

YFIRLIT YFIR LÁNAMARKAÐINN

Niðurstöðutölur lánamarkaðarins sýna, að ný lán að frádregnum afborgunum árið 1977 voru um 70 milljarðar kr., sem er 72% hækkun frá fyrra ári. Lán til opinberra aðila, þar með talin fyrirtæki ríkis og sveitarfélaga, voru 25% hærri en 1976 og lán til einkaaðila 100% hærri. Þessa gífurlegu aukningu má rekja til birgðaaukningar í landinu og fjármunamyndunar og einnig til rekstrarerfiðleika fyrirtækja í sjávarútvegi og rekstrarhalla ríkissjóðs. Þjóðhagsreikningar sýna, að birgðir útflutningsvöru og bústofn jukust um 7 milljarða kr. eða 1,9% af þjóðarframleiðslu árið 1977, en minnkuðu um 1,7 milljarða kr. árið áður, þegar mælt er á verðlagi hvors árs. Fjármunamyndun jókst um 7,5%, þegar miðað er við fast verðlag (ársins 1969), og 33% að verðlagsbreytingum meðtöldum. Á ýmsan hátt svipar árinu 1977 til ársins 1974, er fjármunamyndun jókst um 10,8%, birgðaaukning varð 2,6 milljarðar kr. eða 1,9% af þjóðarframleiðslu, vandamál sjávarútvegs voru leyst til bráðabirgða með bankalánnum og rekstrarreikningur ríkissjóðs sýndi verulegan halla. Það ár var nettóaukning lána um 100% meiri en árið á undan, og byggðist aukningin að verulegu leyti á notkun erlends fjármagns. Þegar grannt er skoðað, kemur hins vegar í ljós, að árið 1977 er frábrugðið árinu 1974 að því leyti, að lánastarfsemi byggðist nú í mun minni mæli á erlendu fjármagni.

Lánsfjáráætlun

Til að forðast stökkbreytingar á lánamarkaði og meðfylgjandi eftirspurnaráhrif, eins og fram komu árið 1974, var á árinu 1975 samin heildaráætlun fyrir lánamarkaðinn, sem lögð var fram sem skýrsla ríkisstjórnarinnar við afgreiðslu fjárlaga fyrir árið 1976. Sams konar lánsfjáráætlanir voru síðan gerðar fyrir árin 1977 og 1978. Meginmarkmið lánsfjáráætlana hefur verið að bæta viðskiptajöfnuð við útlönd, draga úr verðbólgu og tryggja fulla atvinnu. Áherzla hefur verið lögð á að draga úr heildar-notkun lánsfjár, og hefur opinbera geiranum verið ætlaður verulegur hlutur í því aðhaldi. Skyldi dregið úr erlendum lántökum, eftir því sem við yrði komið, en lánsfjárframboð byggt á innlend-

Fjárfesting og fjármögnun

<i>Hreyfingar í m.kr.</i>	<i>1974</i>	<i>1975</i>	<i>1976</i>	<i>1977</i>	<i>Upphafleg lánsfjáráætlun áætlun 1977</i>
1. Fjármunamyndun	45.150	63.560	78.010	103.750	85.600
2. Birgðabreytingar	2.578	3.680	-1.710	7.030	—
3. 1+2=4+5 Fjáf. alls	47.728	67.240	76.300	110.780	85.600
4. Innl. sparn., brúttó ¹⁾	32.198	45.860	71.910	101.125	79.600
5. Viðskiptah. við útlönd ²⁾	15.530	21.380	4.390	9.655	6.000
51. Framlög frá útlöndum	1.375	6.365	855	1.500	2.650
52. Erl. lántökur, nettó	14.155	15.015	3.535	8.155	3.350
1) Innl. sparn., % af VÞF	23,5	24,6	27,9	27,6	31,9
2) Viðskiptah., % af VÞF	11,3	11,5	1,7	2,6	2,4

um sparnaði í ríkari mæli en á undanförunum árum. Í köflunum hér að framan er gerð grein fyrir framvindu einstakra þátta lánamála í samanburði við lánsfjáráætlun, og verður hér aðeins stiklað á stóru.

Framvindan 1976

Á árinu 1976 náðist verulegur árangur í baráttunni við verðbólgu, og viðskiptahallinn við útlönd dróst saman úr 11,5% af þjóðarframleiðslu í 1,7%. Áttu bætt viðskiptakjör hér stærstan hlut að máli. Verðbólga og kostnaðarhækkningar voru engu að síður meiri en forsendur lánsfjáráætlunar sögðu til um, og lánanotkun opinberra aðila fór verulega fram úr settu marki þrátt fyrir mikil umskipti til hins betra í ríkisfjármálum það ár. Í samanburði við upphaflega lánsfjáráætlun varð þróun lánamála því óhagstæð, einkum að því er sneri að opinberum aðilum, en í samanburði við fyrri ár kom þó fram allt önnur og betri mynd. Lántökur ríkisins nettó voru árið 1976 um 5 milljörðum kr. lægri en árið áður og lántökur opinberra aðila í heild um 2,2 milljörðum kr. lægri. Lán einkaaðila voru hins vegar 2,6 milljörðum kr. hærra en verið höfðu 1975. Erlendar lántökur að frádregnum bata gjaldeyrisstöðunnar lækkuðu úr 15 í 3,5 milljarða kr. og er það e.t.v. skýrasti mælikvarðinn á, hve hagstæð þróunin var það ár.

Framvindan 1977

Framan af árinu 1977 virtist svo sem stöðugt framhald yrði á þeirri þróun, sem hafin var, en það fór á annan veg. Verðbólga tók að vaxa á ný á miðju ári, og eftirspurn jókst verulega bæði vegna kaupmáttaraukningar launa og stórfelldrar aukningar á lánnum. Leiddi þetta til heldur meiri viðskiptahalla en verið hafði árið áður. Vegna aukins rekstrarhalla ríkissjóðs varð lánanotkun ríkissjóðs og ríkisstofnana 1,4 milljörðum kr. meiri en verið hafði 1976, en stefnt var að 1,3 milljarða kr. lækkun á skuldum ríkisins. Lán til ríkisfyrirtækja voru hins vegar 2,3 milljörð-

Fjárfesting, fjármögnun og lánanotkun einstakra geira

<i>Hreyfingar í m.kr.</i>	<i>Upphafleg lánsfjáráætlun</i>				
	<i>1974</i>	<i>1975</i>	<i>1976</i>	<i>1977</i>	<i>1977</i>
1. =2+3 Fjárf., alls ¹⁾	47.728	67.240	76.300	110.780	85.600
2. Eigin fjármögnun ²⁾	16.135	30.406	38.994	46.170	49.887
3. Lántökur, nettó ³⁾	31.593	36.834	37.306	64.610	35.713
31. Ríkissj. og ríkisst. ⁴⁾	5.566	7.626	2.743	4.176	—1.292
32. Ríkisfyrirtæki	1.355	6.245	9.867	7.549	5.230
33. Sveitarfélög	1.193	411	711	1.471	785
34. Fyrirtæki sveitarfélaga	1.242	2.220	1.007	4.188	1.655
35. Einkaaðilar ⁵⁾	22.237	20.332	22.978	47.226	29.335
1) Fjárf., % af VÞF	34,8	36,0	29,6	30,3	34,3
2) Eigin fjárm., % af VÞF	11,8	16,3	15,1	12,6	20,0
3) Lántökur, % af VÞF	23,0	19,7	14,5	17,7	14,3
4) Tölurnar í þessari línu sýna lán til ríkissjóðs og ríkisstofnana að frádregnum lánunum, sem ýmsir sjóðir ríkisins veittu sveitarfélögum, lánastofnunum og atvinnufyrirtækjum.					
5) Tölurnar í þessari línu sýna lán til atvinnufyrirtækja í einkaeign, íbúðaeigenda og annarra einkaaðila að frádregnum lánunum einkaaðila til ríkis og lánastofnana í formi skuldabréfakaupa og skyldusparnaðar.					

um kr. lægri en verið höfðu 1976 og lán opinberra aðila í heild 3 milljörðum kr. hærri en verið hafði 1976. Í lánsfjáráætlun 1977 var gert ráð fyrir, að opinberir aðilar þyrftu 6,5 milljarða kr. nettóaukningu lána, en útkoman varð sú, að lán til þeirra jukust um 17,4 milljarða kr. Munar hér mestu um virkjunarframkvæmdir, sem reyndust mun fjárfrekari en búizt hafði verið við í lánsfjáráætlun. Lán til einkaaðila námu 23 milljörðum kr. á árinu 1976, en 47,2 milljörðum kr. 1977. Í lánsfjáráætlun hafði verið reiknað með 29,3 milljörðum kr. til einkaaðila, og skýrist munurinn að verulegu leyti af skipaunflutningi, sem varð mun meiri en ætlað hafði verið, auk áðurnefndrar birgðaaukningar og hallarekstrar. Vegna birgðanna varð aukning endurkaupa Seðla-bankans þreföld á við árið á undan.

Svo sem ofangreindar tölur sýna, vantar mikið á, að tekizt hafi að fara eftir lánsfjáráætlunum þeim, sem gerðar hafa verið. Engu að síður gáfu áætlanirnar gagnlegt yfirlit yfir starfsemi lánastofnana og auðvelduðu stjórn lána- og peningamála. Áberandi er sá ávinningur, að fjárfestingarlánasjóðir hafa í vaxandi mæli byggt starfsemi sína á eigin fjármögnun og innlendu lánsfé, en dregið úr notkun erlends lánsfjár að sama skapi. Sömuleiðis hefur þróun spariinnlána í innlánsstofnunum snúizt til betri vegar, og hefur lausafjárstaða innlánsstofnana batnað nokkuð á síðustu tveim árum eftir samfellda rýrnun í fimm ár. Lánsfjáráætlunin hefur ennfremur gert kleift að varpa skýrara ljósi á þau vanda-

Árangur af lánsfjáráætlunum

*Innlend og erlend lán 1976 og 1977,
flokkuð eftir endanlegum notendum¹⁾*
(Nettóhreyfingar í m.kr.)

Lánveitendur	Lánþegar					Samt.	Lána- stofn
	Ríkissj. og ríkisst.	Sveitar- félög	Atvinnu- fyrir- tæki	Íbúða- eig- endur	Aðrir einka- aðilar		
1976	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1 Innl. lán, alls	3.827	896	17.369	11.242	1.436	34.770	3.648
11 Lánast. alls	1.904	870	17.023	11.242	1.424	32.463	2.742
111 Bankakerfi	2.070	148	10.752	1.987	1.424	16.381	595
1111 Seðlabanki	1.589	—19	952	—	—	2.522	—259
1112 Innlánsstofnanir	481	167	9.800	1.987	1.424	13.859	854
112 Fjárf.lánasjóðir .	—246	722	6.241	4.235	—	10.952	277
113 Lífeyrissjóðir . . .	80	—	30	5.020	—	5.130	1.870
12 Ríki	.	26	346	—	12	384	375
13 Einkaáðilar	1.923	—	.	.	.	1.923	531
2 Erelend lán, alls . .	—325	—185	6.259	—	—	5.749	—2.214
21 Löng erl. lán . . .	—325	—185	10.124	—	—	9.614	1.136
22 Stutt erl. lán . . .	—	—	—3.865	—	—	—3.865	—3.350
3 Samtals (1+2) . .	3.502	711	23.628	11.242	1.436	40.519	1.434
1977							
1 Innl. lán, alls . .	4.390	1.973	33.498	15.867	1.957	57.685	5.174
11 Lánast., alls	1.886	1.572	32.877	15.867	1.957	54.159	3.666
111 Bankakerfi	1.981	834	23.019	2.832	1.957	30.623	896
1111 Seðlabanki	2.119	—2	—125	—	—	1.992	—353
1112 Innlánsstofnanir	—138	836	23.144	2.832	1.957	28.631	1.249
112 Fjárf.lánasjóðir .	—95	738	9.838	5.537	—	16.018	—12
113 Lífeyrissjóðir . . .	—	—	20	7.498	—	7.518	2.782
12 Ríki	.	401	621	—	—	1.022	500
13 Einkaáðilar	2.504	—	.	.	.	2.504	1.008
2 Erl. lán, alls	1.308	—502	11.153	—	—	11.959	—3.804
21 Löng erl. lán . . .	1.308	—502	16.318	—	—	17.124	2.146
22 Stutt erl. lán . . .	—	—	—5.165	—	—	—5.165	—5.950
3 Samtals (1+2) . .	5.698	1.471	44.651	15.867	1.957	69.644	1.370

1) Vegna rúmleysis eru lán til fyrirtækja ríkis og sveitarfélaga ekki sýnd sérstaklega í töflunni, heldur talin með lánunum atvinnufyrirtækja. Að öðru leyti er taflan sambærileg þeim, sem birzt hafa í lánsfjáráætlun ríkisstjórnarinnar.

mál, sem við er að etja í sambandi við ríkisfjármál og notkun einkageirans á löngum erlendum lánunum. Ríkisbúskapurinn, sem veita átti viðnámi gegn lánaþenslu, hefur þvert á móti stuðlað að þenslu bæði með stöðugri skuldaaukningu ár frá ári og ekki síður með mjög mikilli lánanotkun á fyrri hluta árs, sem endurgreiðist að verulegu leyti á seinni hlutanum. Sú peningamyndun, sem af þessum sveiflum leiðir, getur verið mjög skaðleg, ef

hún gerist samtímis vaxandi verðbólguötta og eftirspurn. Það er því eitt veigamesta úrlausnarefnið á sviði lánamála að fyrirbyggja hallarekstur ríkissjóðs á þenslutímum og jafna út sveiflur á viðskiptareikningi ríkissjóðs við Seðlabankann innan ársins.

Löng erlend lán

Eftirfarandi tafla sýnir, að löng erlend lán að frádregnum afborgunum námu 19,3 milljörðum kr. á árinu 1977, reiknað á meðalgengi ársins. Hér er um verulega aukningu að ræða, hvort sem miðað er við lánsfjáráætlun ársins, sem sýndi 8,3 milljarða kr., eða fyrra ár, þegar lánin námu 10,8 milljörðum kr. Löng erlend lán til opinberra aðila að meðtöldum fyrirtækjum ríkis og sveitarfélaga námu 12,6 milljörðum kr., en lánsfjáráætlun sýndi 7,6 milljarða kr. og fyrra ár 9,4 milljarða kr. Fjármunamyndun í opinbera geiranum hækkaði árið 1977 um 6 milljarða kr. frá lánsfjáráætlun, aðallega vegna meiri virkjunarframkvæmda en gert hafði verið ráð fyrir, og virðist því sem viðbótin hafi að mestu verið fjármögnuð með erlendum lánnum. Löng erlend lán til einkageirans námu 4,5 milljörðum kr. árið 1977, en 0,2 milljörðum kr. árið áður. Í lánsfjáráætlun var gert ráð fyrir 0,7 milljörðum kr. til einkaaðila, svo að sjá má, að hér er um

Löng erlend lán 1976 og 1977

Lántakendur	1976			Bráðabirgðatölur 1977		
	Innk. lán	Afb.	Nettó	Innk. lán	Afb.	Nettó
Opinberir aðilar	10.240	2.805	7.435	19.390	4.000	15.390
Ríkissj., alls	6.280	1.210	5.070	12.145	1.640	10.505
þ.a. ríkissj. sjálfur	0	585	-585	1.920	675	1.245
þ.a. til ríkisf.	6.150	260	5.890	5.405	555	4.850
þ.a. til bæjar- og sveitarfélaga	80	165	-85	1.800	180	1.620
þ.a. til fjárf.lánasj.	--	110	-110	3.020	130	2.890
þ.a. til atvinnuv.	50	90	-40	--	100	-100
Ríkisfyrirtæki	3.600	1.095	2.505	5.040	1.800	3.240
Bæjar- og sveitarf.	360	500	-140	2.205	560	1.645
Lánastofnanir	5.415	2.485	2.930	4.530	3.460	1.070
Seðlabanki	1.670	25	1.645	--	500	-500
Viðskiptabankar	1.590	1.790	-200	4.530	2.200	2.330
Fjárf.lánasj.	2.155	670	1.485	--	760	-760
þ.a. Fiskv.sj.	--	65	-65	--	75	-75
Einkaaðilar	3.330	2.945	385	6.450	3.640	2.810
Fiskiskip	45	795	-750	1.440	890	550
Fiskiðnaður	85	65	20	180	50	130
Skip, önnur en fiskisk.	1.130	900	230	2.880	1.160	1.720
Flugvélar	2.000	675	1.325	50	845	-795
Annað	70	510	-440	1.900	695	1.205
Erl. lán, alls	18.985	8.235	10.750	30.370	11.100	19.270

Umreikningsgengi 1 US\$ 1976 = 181,91 kr., 1977 = 198,78 kr.

mjög verulega og óvænta aukningu að ræða. Mestu munar um innflutning skipa. Gert hafði verið ráð fyrir, að innflutningur skipa og flugvéla yrði 3 milljarðar kr., en reyndin varð 12,3 milljarðar kr. Flutt voru inn fiskiskip fyrir 7,4 milljarða kr. og flutningaskip fyrir 3,9 milljarða kr.

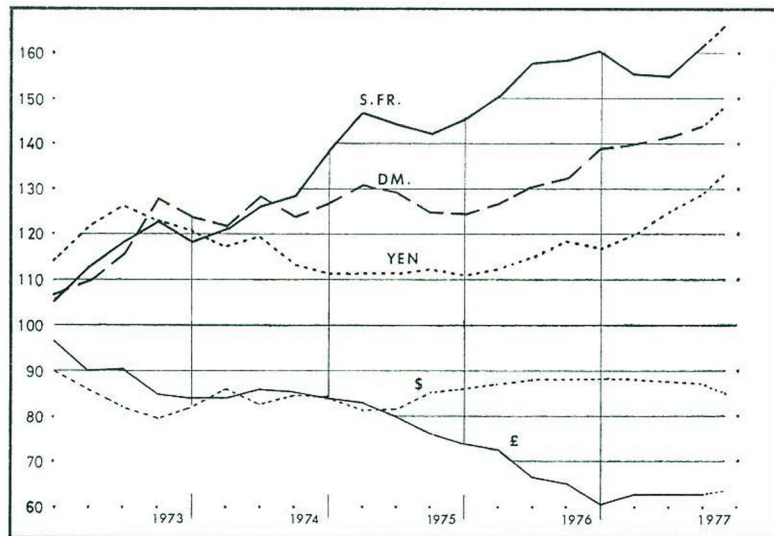
Þegar teknar eru saman allar lánaþreifyngar við útlönd, þar með taldar stuttar hreyfingar eins og t.d. gjaldeyrisstaða bankanna, kemur í ljós, að hrein notkun Íslendinga á erlendu fjármagni nam 8,2 milljörðum kr. árið 1977, en eins og áður sagði nam hún 3,5 milljörðum kr. árið 1976. Þessar tölur eru til muna lægri en sambærilegar tölur næstu tveggja ára á undan, sem voru 14 og 15 milljarðar kr. Aukningin á árinu 1977 lýsir þó að vissu leyti óhagstæðari þróun, en endurspeglar einnig að nokkru leyti fjárfestingu, sem skapar eða sparar gjaldeyri á næstu árum.

GENGISMÁL

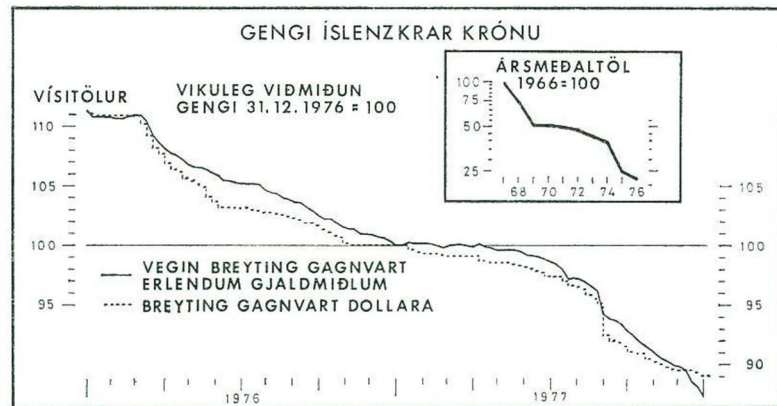
Alþjóðleg þróun

Árið 1977 einkenndist af miklum innbyrðis breytingum á gengi helztu viðskiptagjaldmiðla erlendis. Mest áberandi var þar lækkun á gengi dollarans, sem varð meiri en þróun verðlags og framleiðni í Bandaríkjunum og helztu viðskiptalöndum þeirra gaf tilefni til. Kom þar við sögu auk annarra atriða, sem að jafnaði hafa áhrif á þróun gengis í kerfi fljótandi gengis, þ.e.a.s. vaxtamunar og skammtímbreytinga í efnahagsstjórn í einstökum ríkjum, mikill viðskiptahalli Bandaríkjanna, óvissa um framtíðarstefnu þeirra í orkumálum og spákaupmennska á alþjóðagjald-eyrismörkuðum. Í upphafi árs 1978 ríkti mikil óvissa um, hvert yrði framhald þessarar þróunar.

Eins og sjá má af meðfylgjandi línuriti hélzt gengi dollarans allstöðugt framan af ári 1977 og fór jafnvel heldur hækkandi, en síðari hluta ársins, einkum síðustu fjóra mánuði þess, lækk-

Hlutfallslegar breytingar á vagnu meðalgengi nokkurra helztu viðskiptagjaldmiðla heims frá því í árslok 1972.

aði dollarinn verulega í verði gagnvart flestum helztu gjaldmiðlum heims. Mest lækkaði dollarinn gagnvart svissneskum franka, japönsku yeni, þýzku marki og sterlingspundi. Þessi þróun hafði áhrif á efnahagssviðinu víða um lönd og var mönnum nokkurt áhyggjuefni.

Í Evrópu, þar sem nokkur ríki hafa formlegt samstarf um gengismál, gerðist það m.a. á árinu, að Svíar sáu sig tilneydda til að hætta aðild að þessu samstarfi í ágúst og felldu þá formlega gengi sænsku krónunnar. Aðrar Norðurlandahjóðir, þar á meðal Íslendingar, fylgdu í kjölfarið og lækkuðu gengi sinna mynta lítils háttar til samræmis. Innan „slöngunnar“, eins og gengissamstarf Evrópuþjóðanna er nefnt, eru nú aðeins myntir V-Þýzka-lands, Hollands, Belgíu, Danmerkur og Noregs.

Gengi krónunnar

Á árinu 1977 var gengi íslensku krónunnar áfram sveigjanlegt miðað við helztu gjaldmiðla heims. Í raun þýddi þetta, að meðalgengi krónunnar seig á árinu, en þó mjög hægt framan af. Eftir mitt ár jókst gengisigið nokkuð, svo að vegið meðalgengi erlendra gjaldmiðla gagnvart íslenskri krónu hækkaði á árinu 1977 um 10,5%, reiknað á grundvelli ársmeðaltala 1976 og 1977. Sakir lækkandi gengis dollara miðað við aðrar myntir hækkaði hann minna miðað við krónuna en þessu nemur eða um 9,3%, sé miðað við meðaltöl áranna 1976 og 1977. Frá upphafi árs til ársloka 1977 varð gengisbreyting nokkru meiri, en á því tímabili varð samvegin hækkun erlendra gjaldmiðla um 14,7%, en Bandaríkjadollara um 12,3%. Mesta gengisbreytingin á árinu varð í kjölfar fellingar gengis sænsku krónunnar, og við hana hækkaði gengi dollara um 2,5%, en vegið meðalgengi um 1,7%. Frá upphafi árs til ársloka hækkaði miðgengi dollara úr 189,70 krónum í 213,10 krónur.

ERLEND MÁL OG SAMNINGAR

Alþjóðastofnanir

Seðlabankinn á samskipti við ýmsar alþjóðastofnanir á sviði efnahags- og peningamála svo sem Alþjóðagjaldeyrissjóðinn, Alþjóðabankann og systurstofnanir hans, Efnahags- og framfarastofnunina (OECD), Fjárhagsnefnd Norðurlanda auk fjölda erlendra seðla- og viðskiptabanka. Seðlabankinn á ennfremur samstarf við ýmsa erlenda fjárfestingarbanka, einkum í sambandi við erlendar lántökur, en þær annast hann fyrir ríkissjóð.

Árið 1977 var aðalfulltrúi Íslands í sjóðráði Alþjóðagjaldeyrissjóðsins dr. Jóhannes Nordal, seðlabankastjóri, en varafulltrúi Jón Sigurðsson, forstjóri Þjóðhagsstofnunar. Aðalfulltrúi í bankaráði Alþjóðabankans og systurstofnana hans var Ólafur Jóhannesson, viðskiptaráðherra, en varafulltrúi var Matthías Á. Mathiesen, fjármálaráðherra. Sameiginlegur fulltrúi Norðurlanda í sjóðsstjórn Alþjóðagjaldeyrissjóðsins á árinu var Frede Hollensen frá Danmörku. Varafulltrúar voru Jörn H. Kjær frá Danmörku til 28. febrúar og Matti Vanhala frá Finnlandi eftir það. Aðalfulltrúi í bankastjórn Alþjóðabankans var Einar Magnussen frá Noregi, en varafulltrúi Jon Aase frá Noregi til 28. febrúar, en Valgeir Ársælsson, deildarstjóri í Viðskiptaráðuneytinu, eftir það. Ársfundur þessara tveggja stofnana var haldinn í Washington í lok september og sóttu hann allir íslenzku fulltrúarnir, sem getið er að ofan, að undanskildum Ólafi Jóhannessyni, en í hans stað sótti Þórhallur Ásgeirsson, ráðuneytisstjóri, fundinn. Einnig sótti fundinn Sigurgeir Jónsson, aðstoðarseðlabankastjóri.

Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn

Á vettvangi Alþjóðagjaldeyrissjóðsins var annars vegar unnið áfram að því að gera hinum ýmsu aðildarríkjum kleift að vinna bug á misvægi í greiðsluöfnum, sem enn er talsvert eftir umrót-ið, sem varð í kjölfar olíuverðhækkanna 1973—74 og efnahagserfiðleikanna, sem á eftir fylgdu. Hins vegar var unnið að því að formfesta endurskipulagningu á starfsemi sjóðsins í einstökum aðildarríkjum hans með því að fá samþykki hinna ýmsu þjóðþinga fyrir stofnskrárbreytingu þeirri, sem samþykkt var

á Jamaica á árinu 1976, en þar er hinu sveigjanlega gengis-kerfi fundinn lögformlegur staður. Hinn 31. desember 1977 höfðu 64 hinna 132 aðildarríkja sjóðsins samþykkt stofnskrár-breytinguna og þar á meðal Ísland samkvæmt heimild í lögum nr. 15/1977. Þessi 64 ríki ráða samtals yfir 64,76% atkvæðamagns í sjóðnum. Á sama tíma höfðu 59 aðildarríki, sem ráða yfir 62,49% atkvæðamagns, fallizt á aukningu kvóta hvers lands hjá sjóðnum í samræmi við nýjustu endurskoðun reglna hans um þau efni, og var Ísland einnig í þeim hópi, samkvæmt heimild í lögum nr. 7/1977. Í samræmi við þessa breytingu eykst kvóti Íslands hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum úr 23 í 29 milljónir SDR — sérstakra dráttarréttinda.

Ný útlán Alþjóðagjaldeyrissjóðsins á fjárhagsárinu, sem lauk 30. apríl 1977, voru samtals 4,9 milljarðar SDR og höfðu minnk-að um nær fjórðung frá fyrra ári. Stafar það m.a. af því, að hætt var að veita svonefnd oliulán, og sömuleiðis af minna misvægi í alþjóðaviðskiptum en undanfarin ár. Notkun aðildarríkja á sérstökum dráttarréttindum dróst einnig lítils háttar saman, varð á síðasta fjárhagsári 1,2 milljarðar SDR í stað 1,3 milljarðar á fyrra ári.

Ísland tók engin ný lán hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum á árinu 1977, en heildarskuld landsins við sjóðinn er nú rúmlega 62 milljónir SDR, sem jafngilti um 15.900 m.kr. á gengi í árslok. Skuld þessi er í formi almennra yfirdráttarlána, oliulána og sérstakra jöfnunarlána, en gert er ráð fyrir, að greiðsla þessarar skuldar hefjist 1978 og verði að fullu lokið á árinu 1983.

Alþjóðabankinn og systurstofnanir hans, Alþjóðaþróunarstofnunin (IDA) og Alþjóðafjármálastofnunin (IFC) lánuðu samtals á því fjárhagsári, sem lauk 30. apríl 1977, tæplega 7,3 milljarða dollara, en 6,1 milljarð árið á undan.

Stofnfé bankans var aukið nokkuð á árinu, og samkvæmt heimild í lögum nr. 7/1977 hækkar hluti Íslands í stofnfé bankans úr 18,4 í 22,2 milljónir dollara miðað við gullgengi hans 1. maí 1944.

Ísland fékk engin lán frá Alþjóðabankanum á árinu og fær væntanlega ekki framar, þar eð talið er, að landið geti aflað sér nauðsynlegs fjármagns á alþjóðlegum fjármagnsmörkuðum af eigin rammleik. Framkvæmdum fyrir síðasta lánið, sem tekið var hjá Alþjóðabankanum, lauk á árinu, en það var veitt til Sigölduvirkjunar.

Framlag Íslands til Alþjóðaþróunarstofnunarinnar á því þriggja ára fjárhagstímabili, sem lauk 30. júní 1977, var samtals 113 m.kr. Á árinu 1977 var samið um framlög fyrir næstu þrjú ár, og nema þau 421 m.kr.

Alþjóðabankinn

Gjaldeyrislán	<p>Síðari hluta árs 1975 gerði Seðlabankinn samkomulag við nokkra banka í Bandaríkjunum og Evrópu um 45 milljóna dollara lántökuheimild til að styrkja stöðu þjóðarbúsins út á við og til að tryggja, að nægilegt fjármagn væri til taks til öryggis, ef gjaldeyrisforði landsmanna rýrnaði verulega. Ekki hefur þurft að grípa til þessa láns, og í ágúst 1977 var endursamið um lánið með hagstæðari kjörum en áður og þar með tryggt, að fjármagn sé fyrir hendi til að taka á móti fyrstu áföllum, ef á móti skyldi blása á ný í efnahagsmálum.</p>
Önnur erlend lán	<p>Seðlabankinn aflaði lána erlendis á árinu til ýmissa framkvæmda ríkisins og átti aðild að öflun fjár m.a. fyrir Landsvirkjun og Hitaveitu Suðurnesja. Helztu lánin, sem Seðlabankinn átti aðild að, voru 20 milljóna dollara og 50 milljóna marka skuldabréfaútgáfur ríkissjóðs í Evrópu, 22,5 milljóna dollara lán fyrir Landsvirkjun og Hitaveitu Suðurnesja, sem fengið var með beinni skuldabréfasölu ríkissjóðs í Bandaríkjunum, og lán að upphæð 20 milljónir svissneskra franka, sem Landsvirkjun fékk með skuldabréfaútgáfu í Sviss.</p>
Norrænt samstarf	<p>Hinn árlegi seðlabankafundur Norðurlanda var haldinn í Finnlandi sumarið 1977, og voru þar að vanda rædd ýmis sameiginleg vandamál í starfsemi bankanna og samvinna þeirra innbyrðis.</p> <p>Bankinn tók á árinu einnig þátt í starfi Fjárhagsnefndar Norðurlanda, sem hélt þrjá fundi á árinu, þar af einn í Reykjavík. Nefndin fjallar einkum um samstarf landanna hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum og Alþjóðabankanum og þau verkefni á sviði gjaldeyris- og fjármála, sem að þeim lúta, en einnig um önnur fjárhagssvið, sem snerta Norðurlöndin öll sérstaklega og sameiginlega.</p>

UMSJÁ SJÓÐA OG ÝMIS STARFSEMI FYRIR RÍKISSJÓÐ

Ríkisábyrgðasjóður

Starfsemi Ríkisábyrgðasjóðs var með svipuðum hætti og verið hefur undanfarin ár. Nýjum ábyrgðum fækkaði nokkuð miðað við fyrra ár, og fjárhæð þeirra lækkaði einnig. Yfirlit yfir nýjar ríkisábyrgðir, sem veittar voru 1977, fer hér á eftir, og til samanburðar eru tölur fyrir árið 1976.

	1976		1977	
	Fjöldi	M.kr.	Fjöldi	M.kr.
Hafnargerðir og dráttarbrautir	23	122	50	165
Vatnsveitur	3	9	7	18
Hítaveitur	1	58	—	—
Fiskveiðar	1	25	—	—
Iðnaður	—	—	1	40
Raforkumál, virkjanir	1	120	1	85
Samgöngur	3	635	—	—
Togarakaup	4	518	9	419
Byggingarsamvinnufélög	695	596	580	678
Annað	4	16	3	209
	735	2.099	651	1.614

Greiðslur úr Ríkisábyrgðasjóði jukust talsvert á árinu. Alls námu innleystar kröfur 1.394 m.kr., sem er 184 m.kr. hærra en árið áður. Endurgreiðslur skuldara jukust einnig, en nettógreiðslur úr sjóðnum hækkuðu samt um 90 m.kr. Yfirlit yfir innlausn krafna og endurgreiðslur skuldara á undanförunum árum fer hér á eftir.

M.kr.	1973	1974	1975	1976	1977
Innleystar kröfur	277	318	720	1.210	1.394
Endurgreiðslur skuldara	243	243	681	937	1.031
	34	75	39	273	363

Stærstur hluti greiðslna, sem á sjóðinn féllu, var vegna ferju-skipanna Herjólfis og Akraborgar, en auk þess var um verulegar greiðslur að ræða vegna togara og vegna sveitarfélaga. Skuldir sveitarfélaga við Ríkisábyrgðasjóð hafa farið lækkandi undan-

farin ár vegna aukinnar innheimtu frá Jöfnunarsjóði bæjar- og sveitarfélaga. Þetta breyttist til hins verra á s.l. ári, en þá jukust skuldir sveitarfélaga við Ríkisábyrgðasjóð nokkuð.

Á fjárlögum var ekkert framlag sérstaklega til greiðslu af lán- um, sem ríkissjóður tók vegna smíði stóru skuttogaranna. Ríkis- ábyrgðasjóður varð því að greiða af þeim lánum. Alls námu greiðslur af þeim 340 m.kr. umfram innborganir frá togaraeig- endum.

Í tengslum við Ríkisábyrgðasjóð er Tryggingardeild útflutnings- lána. Starfsemi deildarinnar var engin á árinu.

Lánaumsjá fyrir ríkissjóð

Seðlabankinn veitir ríkissjóði ýmsa fyrirgreiðslu í sambandi við lántökur, innlendar og erlendar, og Ríkisábyrgðasjóður annast vörzlu lána, sem ríkissjóður veitir af eigin fé eða fé, sem hann tekur að láni í því skyni að endurlána það. Heildarfjárhæð slíkra lána nam í árslok 1977 63.719 m.kr. og hækkaði á árinu um 23.462 m.kr. Lánveitingar á árinu námu alls 18.284 m.kr.

Spariskírteini

Í fjárlögum 1977 var fjármálaráðherra heimilað að gefa út ríkis- skuldabréf eða spariskírteini að fjárhæð 1.700 m.kr. auk ríkis- skuldabréfa eða spariskírteina í stað þeirra, er innleyst kynnu að verða að viðbættum áföllnum verðbótum. Í samræmi við þessa heimild voru gefnir út tveir flokkar spariskírteina. Fyrri flokk- urinn var alls 610 m.kr. og var boðinn til sölu í marz. Skírteinin eru innleysanleg frá og með 25. marz 1982, en hámarkslánstími er 20 ár. Vextir fyrstu 5 árin eru 3% á ári, en meðalvextir allan lánstímann eru 3½% á ári. Síðari flokkurinn var boðinn til sölu í ágúst og var að fjárhæð 1.700 m.kr. Þau skírteini eru innleysan- leg frá og með 10. september 1982, en hámarkslánstími er 20 ár eins og í fyrri flokknum og vextir hinir sömu og þar. Skír- teinin eru verðtryggð, og miðast verðtrygging við hækkun vísi- tölu byggingarkostnaðar, frá því sem hún var 1. apríl 1977 varð- andi fyrri flokkinn, en 1. október 1977 varðandi hinn síðari. Þetta er fjórtánda árið, sem spariskírteini eru gefin út, og hafa alls verið gefnir út 25 flokkar skírteina samtals að nafnverði 6.863 m.kr. Nafnverð óinnleysta skírteina nam 6.607 m.kr. í lok ársins, en að viðbættum vöxtum og áföllnum verðbótum nam inn- lausnarvirði þessara skírteina 20.136 m.kr. Innlausnarverð inn- leysanlegra skírteina nam hins vegar 8.627 m.kr. við árslok 1977.

Happdrættisbréf

Á árinu voru gefin út happdrættisskuldabréf, J-flokkur, að verðmæti 250 m.kr. Happdrættisbréf þessi falla í gjalddaga eftir 10 ár og bera ekki vexti. Árlega eru hins vegar dregnir út vinningar að fjárhæð 25 m.kr. eða 10% af nafnverði bréfanna. Við innlausn bréfanna greiðist verðbót á höfuðstólinn miðað við

hækkun framfærsluvisitölu, frá því sem hún var 1. apríl 1977. Þetta er tíundi flokkur happdrættisskuldabréfa, sem út eru gefin, og heildarfjárhæð útgefinna happdrættisskuldabréfa nam í árslok 1977 1.860 m.kr. Að meðtalinni verðbót nam verðmæti útgefinna happdrættisskuldabréfa 4.543 m.kr. hinn 31. desember 1977.

Erlend lán

Ríkissjóður tók fjögur erlend framkvæmdalán á árinu, og var andvirði þeirra varið til opinberra framkvæmda samkvæmt lánsfjáráætlun og til framkvæmda Landsvirkjunar og Hitaveitu Suðurnesja. Tvö þessara lána voru almenn markaðslán, tekin í Evrópu. Hið fyrra var \$ 20.000.000 eða um 3.824 m.kr., tekið fyrir milligöngu First Boston (Europe) Limited o.fl. Það er afborgunarlaust fyrstu 2 árin, en endurgreiðist síðan á árunum 1980—1987. Vextir eru 9% á ári, og útborgunargengi lánsins var 99½%. Síðara lánið var DM 50.000.000 eða um 4.002 m.kr. Það var tekið fyrir milligöngu Westdeutsche Landesbank-Girozentrale o.fl. Það er einnig afborgunarlaust fyrstu 2 árin, en endurgreiðist síðan á árunum 1980—1987. Vextir eru 7¾% á ári, og útborgunargengi var 100%. Ennfremur var fyrir milligöngu Seðlabankans tekið lán vegna opinberra framkvæmda samkvæmt lánsfjáráætlun 1977 að fjárhæð \$ 3.650.000 eða jafnvirði 777 m.kr. Það er til 9 ára, og vextir eru breytilegir. Tvö lán samtals að fjárhæð \$ 22.500.000 eða 4.434 m.kr. voru tekin í Bandaríkjunum fyrir milligöngu The First Boston Corporation. Lánveitendur eru tryggingarfélag og lífeyrissjóðir. Lánstími er 15 ár, en lánin eru afborgunarlaus fyrstu 4 árin og endurgreiðast á árunum 1982—1992. Lán þessi voru endurlánuð Landsvirkjun og Hitaveitu Suðurnesja. Loks var seint á árinu tekið lán að fjárhæð \$ 10.000.000, eða 2.084 m.kr. á lántökudegi, vegna eignaraðildar ríkissjóðs að Íslenzka járnblendifélaginu h.f. Lánið var tekið hjá átta erlendum bönkum undir forystu Den Norske Creditbank o.fl. Lánstími er 8 ár og vilyrði um framlengingu, en endurgreiðsla hefst 4 árum eftir dagsetningu lánsins. Vextir eru breytilegir, miðaðir við millibankavexti í London á hverjum tíma. Af láni þessu voru notaðar \$ 3.000.000 á árinu eða 638 m.kr.

Orkusjóður

Framlög til sjóðsins námu alls 2.150 m.kr. Þar af var verðjöfnunargjald 895 m.kr., en framlag úr ríkissjóði af oliugjaldstekjum 1.255 m.kr. Lántökur Orkusjóðs urðu alls 3.732 m.kr. á árinu, en lánveitingar 4.014 m.kr. Af veittum lánum námu lánveitingar til Rafmagnsveitna ríkisins 3.532 m.kr., og lán til jarðhitaleitar námu 476 m.kr. Framlög og styrkir urðu alls 1.231 m.kr. Þar af var framlag til Rafmagnsveitna ríkisins af verðjöfnunargjaldi 891 m.kr. Framlög til rafvæðingar í sveitum og styrkingar dreifikerfa

Hafnabótasjóður

í sveitum urðu 263 m.kr., en styrkir til jarðborana og jarðhitarrannsókna 77 m.kr.

Lánveitingar Hafnabótasjóðs drógust nokkuð saman miðað við fyrra ár. Alls voru veitt 50 lán að fjárhæð 166 m.kr. auk 8 bráðabirgðalána samtals að fjárhæð 121 m.kr. Heildarlánveitingar námu því 287 m.kr., sem er 59 m.kr. lægri fjárhæð en árið áður. Styrkveitingar námu 46 m.kr., sem er nokkru minna en árið á undan. Á árinu var tekið lán hjá Framkvæmdasjóði að fjárhæð 100 m.kr. Auk þess var tekið bráðabirgðalán hjá Atvinnuleysis-tryggingasjóði, 120 m.kr. Ríkisframlag til sjóðsins, sem lögum samkvæmt er 12% af framlögum ríkissjóðs til hafnargerða, nam 112 m.kr. Hreinar vaxtatekjur urðu 47 m.kr., sem er nær tvöfalt hærri en árið áður.

Verðjöfnunar- sjóður fiskiðnaðarins

Á árinu 1977 varð mjög almennt framhald á verðhækkun sjávararafurða á erlendum mörkuðum í framhaldi þess endurbata, er varð árið áður eftir verðfall árána 1974 og 1975. Undantekningar urðu þó frá þessu með nokkurri verðlækkun á saltfiski, sem staðið hafði upp úr verðfalli afurða árin á undan, og með sölustöðvun skreiðar, svo að ekki fékkst niðurstaða um verðútkomu í reynd. Að öðru leyti einkenndist framvindan eins og árið áður af naumu kapphlaupi milli hækkunar framleiðslukostnaðar annars vegar og hækkunar afurðaverðs og gengissigs hins vegar. Reyndist óhjákvæmilegt að taka tillit til beggja viðhorfa við ákvörðun viðmiðunarverðs. Þegar tæpast stóð, kom ábyrgð ríkissjóðs á greiðslum verðbóta til skjalanna, en varð þó lítið úr í reynd. Vegna framleiðslu ársins 1976 var ýmist um innheimtu í sjóðinn eða útgreiðslu úr honum að ræða, svo að jafnaðist nokkurn veginn út á heildina lítið, en fyrir framleiðslu ársins 1977 er útlit fyrir, að innheimtur verði um tvöfalt meiri en útgreiðslur.

Á árinu 1976 var stofnuð deild fyrir skreið, og tekin var upp verðjöfnun á spærlings- og kolmunnamjöli. Á árinu 1977 var innan sömu deildar enn fremur tekin upp verðjöfnun á fiskmjöli og lýsi úr spærlingi og kolmunna, svo og á frystum hörpuðiski innan freðfiskdeildar.

Endanlegt uppgjör liggur fyrir um greiðslur vegna framleiðslu ársins 1976, nema að því er varðar skreið, en miklar birgðir af framleiðslu þess árs voru enn eftir í árslok 1977. Sama máli gegnir að sjálfsögðu um skreiðarframleiðsluna 1977, sem er svo til öll í birgðum. Miðað við umsamdar sölur er þó ekki ástæða til að áætla innheimtu í eða útgreiðslu úr sjóðnum fyrir framleiðslu 1977. Að öðru leyti er uppgjör fyrir framleiðslu ársins 1977 enn ekki að fullu lokið. Eru því tölur ársins 1977 í eftirfarandi yfirliti að nokkru byggðar á áætlun, svo og um skreið 1976.

Greiðslur Verðjöfnunarsjóðs eftir framleiðsluárum

Í m.kr.	Framleiðsla 1976		Framleiðsla 1977	
	Innheimt	Útgreitt	Innheimt	Útgreitt
Frystar fiskafurðir:		428,0	257,7	
Freðfiskur		513,8	155,0	
Humar	44,3		31,2	
Rækja	41,5		71,5	
Hörpudiskur			—	—
Saltfiskafurðir	251,9			634,0
Saltfiskur, óverkaður	248,1			634,0
Söltuð ufsaflök	3,8			—
Skreið	214,5		—	—
Mjöl- og lýsisafurðir		69,5	1.050,0	
Mjöl:		69,5	797,0	
Loðnummjöl		84,4	685,0	
Spærlings- og kolm.mj.	14,9		25,0	
Fiskmjöl			87,0	
Lýsi:	—	—	253,0	
Loðnulýsi	—	—	253,0	
Spærlings- og kolm.lýsi			—	—
Samtölur afurða	567,1	598,2	1.307,7	634,0
Samtölur deilda	466,4	497,5	1.307,7	634,0
Samtölur Verðjöfnunar- sjóðs, nettó		31,1	673,7	

Aths.: Merkið . . . táknar, að verðjöfnun hafði ekki verið tekin upp.

Á árinu 1976 kom fyrsta sinni til kasta ríkissjóðs að greiða verð-ábyrgð á vegum sjóðsins. Hafði ríkissjóður ábyrgzt 150 m.kr. fyrir loðnummjöl á vetrarvertíð og 400 m.kr. fyrir freðfisk á haustvertíð október til desember. Urðu greiðslur vegna loðnumjöls 90 m.kr. og vegna freðfisks 83,1 m.kr. Framlög sem þessi eru veitt sem lán til sjóðsins, og endurheimti ríkissjóður þessi framlög af gengismun sjávarafurða í febrúar 1978, en af gengismun umfram það falla 65% til sjóðsins.

Við ákvörðun viðmiðunarverðs freðfisks fyrir fyrri hluta árs 1977 var ekki unnt að gera ráð fyrir greiðslum í sjóðinn, en örari verðhækkun en varð fyrir séð olli 205 m.kr. innheimtu fyrir það tímabil. Fyrir verðtímabilin júlí-september og október-desember varð að gera ráð fyrir verulegum verðbótageiðslum vegna mikillar hækkunar á viðmiðunarverði, er stóð í sambandi við hækkun fiskverðs og framleiðslukostnaðar. Sökum tæprar stöðu freðfiskdeildar tók ríkissjóður ábyrgð á þessum greiðslum. Áframhaldandi verðhækkunar og örara gengissig og loks gengislækkun urðu þess þó valdandi, að verðbætur freðfisks frá síðari hluta ársins eru nú áætlaðar aðeins um 50 m.kr. Fyrir frystan humar og rækju var innheimt í sjóðinn af framleiðslu beggja ár-

anna og það nokkuð umfram upphaflega spá, en sökum sölu-erfiðleika á hörpudiski er óviss útkoma á þeirri afurð.

Gagnstætt því sem verið hefur um árabíl varð óhagstæðari útkoma á saltfiski, þar sem mikil hækkun framleiðslukostnaðar fór saman við þó nokkra verðlækkun á helztu mörkuðum. Var við ákvörðun viðmiðunarverðs gert ráð fyrir verðbótageiðslum, og eru þær áætlaðar 634 m.kr. Um skreiðina ríkir enn sú óvissa, sem þegar er að vikið.

Verðlag á mjöl- og lýsisafurðum hélzt fremur stöðugt og mjög hátt á árinu 1977 og því eðlilegt og nauðsynlegt að fá af þeim greiðslur í sjóðinn. Sökum gengissigs eru þær greiðslur hærrí en upphaflega var gert ráð fyrir.

Reynslan af starfsemi Verðjöfnunarsjóðs hefur gefið tilefni til umræðna um hlutverk sjóðsins sem hagstjórnartækis og æskilega beitingu þess með hliðsjón af ytri skilyrðum og efnahagsástandi. Þykir því rétt að birta hér samandregið yfirlit yfir innheimtu í (+) og útgreiðslu úr (—) sjóðnum eftir sjóðdeildum og framleiðsluárgöngum frá upphafi. Tölur ársins 1977 svo og tölur yfir skreið 1976 eru bráðabirgðatölur.

Greiðsluyfirlit Verðjöfnunarsjóðs fiskiðnaðarins 1970—1977
Í m.kr.

<i>Framleiðslu-ár</i>	<i>Frystar fisk-afurðir</i>	<i>Saltfisk-afurðir</i>	<i>Skreiðar-afurðir</i>	<i>Mjöl- og lýsis-afurðir</i>	<i>Alls</i>
1970	+325,0	+38,0	. . .	+31,7	+394,8
1971	+541,9	+137,8	. . .	+17,1	+696,7
1972	—53,8	—3,6	. . .	—55,4	—112,8
1973	+233,7	+98,6	. . .	+327,9	+660,2
1974	—508,3	+667,6	. . .	—148,0	+11,3
1975	—1.241,0	+178,0	. . .	—380,0	—1.443,0
1976	—428,0	+251,9	+214,5	—69,5	—31,1
1977	+257,7	—634,0	—	+1.050,0	+673,7
<i>Alls:</i>					
Innheimt . .	+1.358,3	+1.371,9	+214,5	+1.426,7	+2.436,7
Útgreitt . . .	—2.231,1	—637,6	—	—652,9	—1.586,9
Nettó	—872,8	+734,3	+214,5	+773,8	+849,8

Aths.: Merkið . . . táknar, að deildin var ekki stofnuð þá.

Fyrstu árin fram til 1973 einkenndust af uppsöfnun í sjóðinn, þó að undanteknu árinu 1972. Síðari árin hafa á hinn bóginn einkennzt af útgreiðslum fram til 1977, að sjóðurinn tók nokkuð að rétta við. Árið 1974 vó uppsöfnun þó á móti útgreiðslu saltfiskdeildar og deildar fyrir mjöl og lýsi. Hefur freðfiskdeildin þegar á heildina er litið verið veikasti hlekkurinn, enda í nánustum

tengslum við almenn atvinnu- og kjaramál, þ. á m. ákvörðun almenns fiskverðs.

Ekki er fært milli deilda sjóðsins, sem eru sjálfstæðar fjárhags-
einingar. Útgreiðslur umfram innheimtur, sbr. útkomu frysti-
afurða, geta hins vegar gerzt við það, að innstæður eru gengis-
tryggðar samkvæmt lögum frá 1972, en gengisuppfærsla er utan
við greiðslufirlitið. Seðlabankinn gengistryggir sjóðinn af verð-
mæti hreinnar gjaldeyriseignar og gengistryggðra skuldabréfa,
meðan til hrekkur, en umfram það ábyrgist ríkissjóður gengis-
trygginguna samkvæmt samningi þessara aðila frá 1975. Til árs-
loka 1977 hafði gengisuppfærsla numið 2.125 m.kr., þar af 1.247
m.kr. fyrir reikning Seðlabankans og 878 m.kr. fyrir reikning
ríkissjóðs, þ.e. fyrir árið 1975 og fyrsta ársfjórðung 1976. Frá því
að gengistrygging tók gildi, hefur sjóðreikningur borið vexti
ríkisvixla í Bandaríkjunum og Bretlandi, og námu meðalvextir
1976 8,14% og 1977 6,74%.

Raunverulegar greiðsluhreyfingar falla nokkuð öðruvísi á árin
en yfirlitið eftir framleiðsluárnum segir til um. Þannig hefur að-
eins á einu ári orðið nettógreiðsla úr sjóðnum, árið 1975 1.494 m.
kr., en árið 1976 féll til nettóinnheimta um 172 m.kr. og árið
1977 um 929 m.kr.

Heildarinnstæða Verðjöfnunarsjóðs nam 2.427 m.kr. í árslok
1976, en 3.926 m.kr. í árslok 1977. Átti saltfiskdeild meirihlutann
bæði árin. Skipting innstæðu eftir deildum var þannig um síðustu
áramót:

Stofnfjárdeild (óskipt)	81 m.kr.
Freðfiskdeild	367 m.kr.
Saltfiskdeild	2.382 m.kr.
Skreiðardeild	230 m.kr.
Mjöl- og lýsisdeild	866 m.kr.
Verðjöfnunarsjóður alls	<u>3.926 m.kr.</u>

ÝMIS STARFSEMI BANKANS

Seðlar og mynt

Í árslok voru seðlar og mynt í umferð 9.236,2 m.kr. og höfðu aukizt á árinu um 53,1%, en árið áður var aukningin 29% og árið 1975 27,2%.

Tafla 16 í töflusafni sýnir skiptingu seðlamagnsins á einstakar seðlastærðir og kemur þar fram, að hlutdeild 5000 kr. seðla í seðlamagninu er 83,4%, en hlutdeild 100 kr. seðla 3,3% og fer stöðugt minnkandi.

Að fjölda til eru 100 kr. seðlar hins vegar langflestir eða 50,8%, um 2,9 m. stk.

Seðlagreiningardeild bankans bærust til vinnslu 17,2 m. seðla á árinu 1977, samtals að fjárhæð 32.742 m.kr., og er það um 35,4% aukning frá árinu áður. Í mynttalningu voru talin 19,4 m. stk., samtals 263,0 m. kr. Aukning frá fyrra ári var 27,5%.

Vaxtabreytingar á árinu 1977

Á árinu 1977 var reglum um vexti við innlánsstofnanir breytt þrívægis. Miðuðust breytingarnar við 21. marz, 1. ágúst og 21. nóvember.

Vaxtabreytingin 21. marz fólst fyrst og fremst í því, að felld var niður sérstök vaxtaákvörðun varðandi viðbótarlán viðskiptabankanna út á afurðir, þannig að þessi lán eru nú veitt með venjulegum víxilvöxtum. Jafnframt hækkuðu vextir útgerðarlána úr 11% í 13% á ári.

Hinn 1. ágúst var tekið upp nýtt vaxtakerfi með þeim hætti að skipta öllum innláns- og útlánsvöxtum nema vöxtum af tékkareikningum í tvo þætti, grunnvexti og verðbótaþátt vaxta. Skyldi verðbótaþættinum breytt að jafnaði á þriggja mánaða fresti með hliðsjón af verðlagsþróuninni, en grunnvextir breytast ekki, nema sérstakt tilefni sé til. Þessi ákvörðun hafði ekki í för með sér breytingu á almennum innlánsvöxtum, en hins vegar hækkuðu vextir af vaxtaaukainnlánum um 4% og vextir vaxtaaukaútlána um 4½%. Vextir af endurseljanlegum birgða- og rekstrarlánum atvinnuveganna breyttust með þeim hætti, að jöfnuð voru til fulls vaxtakjör einstakra atvinnuvega. Höfðu vextir þessara lána verið á bilinu 8—15%, en voru nú ákveðnir 11%. Víxilforvextir hækkuðu um ½% og aðrir útlánsvextir um 1%.

Frá og með 21. nóvember hækkaði verðbótapáttur vaxta um 3%, og jafnframt hækkuðu grunnvextir endurseljanlegra lána um 1% og grunnvextir víxla um ¼%.

Í kaflanum um peningamál er gerð nánari grein fyrir þessum vaxtabreytingum, og í töfluviðauka er yfirlitstafla um vexti einstakra flokka innlána og útlána (34. tafla).

Gjaldskrár fyrir ýmsa þjónustu innlánsstofnana

Gjöld fyrir ýmsa þjónustu, sem innlánsstofnanir veita, eru ákveðin í gjaldskrá, sem Seðlabankinn gefur út að fengnum tillögum gjaldskrárnefndar, sem í sitja fulltrúar Seðlabankans og innlánsstofnana. Samkvæmt gildandi lagaákvæðum er hækking gjaldskrártaxta háð samþykki ríkisstjórnarinnar.

Á árinu fór fram gagnger endurskoðun á gjaldskrá fyrir innlend viðskipti innlánsstofnana. Var gefin út ný gjaldskrá með gildistöku 1. júní 1977, en áður gildandi gjaldskrá var gefin út 15. marz 1974.

Unnið var að sams konar endurskoðun á gjaldskrá fyrir erlend viðskipti gjaldeyrisbankanna, en ný erlend gjaldskrá var ekki gefin út á árinu.

**Starfsemi banka-
eftirlitsins**

Starfsemi bankaeftirlitsins á árinu 1977 var með svipuðum hætti og á undanförunum árum. Á árinu fóru starfsmenn þess til eftirlits í 36 sparisjóði. Framkvæmd var heildarathugun á efnahag og rekstri eins viðskiptabankans, þ.e. aðalbanka og öllum útibúum. Þá var gerð heildarúttekt á starfsemi fjögurra annarra bankaútibúa. Á árinu var athugað bókhald hjá 12 innlánsdeildum samvinnufélaga. Jafnhliða eftirlitsstörfum hjá innlánsstofnunum annast bankaeftirlitið margs konar úrvinnslu úr upplýsingum um efnahag og rekstur þeirra, sem reglulega berast eftirlitinu í skýrsluformi.

Fjöldi banka, sparisjóða og innlánsdeilda samvinnufélaga var sem hér segir í árslok 1976 og 1977:

	<i>Árslok 1976</i>	<i>Árslok 1977</i>
Viðskiptabankar	7	7
Bankaútibú	67	70
Umboðsskrifstofur banka	16	17
Sparisjóðir	43	43
Umboðsskrifstofur sparisjóða	0	1
Innlánsdeildir samvinnufélaga	34	34
	<hr/>	<hr/>
Afgreiðslustaðir alls	167	172

**Útibú
innlánsstofnana**

Á árinu opnaði Samvinnubanki Íslands h.f. nýtt útibú að Suðurlandsbraut 18 í Reykjavík. Verzlunarbanki Íslands h.f. opnaði útibú að Grensásvegi 13, Reykjavík, og Iðnaðarbanki Íslands h.f. stofnaði nýtt útibú á Selfossi.

	<p>Umboðsskrifstofum banka fjölgaði úr 16 í 17 á árinu, með því að Útvegsbanki Íslands opnaði afgreiðslu að Smiðjuvegi 1 í Kópavogi.</p> <p>Á árinu opnaði Sparisjóðurinn í Keflavík umboðsskrifstofu að Hólagötu 15 í Ytri-Njarðvík.</p> <p>Veitt hafa verið leyfi til stofnunar eftirtalinna útibúa og umboðsskrifstofa, sem ekki höfðu tekið til starfa í árslok: Útibú Landsbanka Íslands á fyrirhuguðu miðbæjarsvæði í Breiðholti. Leyfið var veitt 1976. Útibú Útvegsbanka Íslands á Seltjarnarnesi. Umboðsskrifstofa Landsbanka Íslands á Djúpavogi og umboðsskrifstofa Búnaðarbanka Íslands í Varmahlíð, Skagafirði. Leyfi til stofnunar þriggja síðasttöldu afgreiðslustaðanna var veitt á árinu 1977.</p> <p>Starfsemi Reiknistofunnar gekk vel á árinu og varð veruleg aukning á tékkaverkefninu, þannig að nú eru allir afgreiðslustaðir frá Akranesi að Hvolsvelli að báðum meðtöldum þátttakendur í daglegum skjalaskiptum auk 11 fjarlægari staða, sem tengjast símlíðis.</p> <p>Færslufjöldi í tékkaverkefninu var um 15 milljónir á árinu og reikningar í notkun um 130 þúsund í lok ársins. Undirbúningsvinna fyrir fleiri verkefni var mikil á árinu og margs konar þróunarhugmyndir til athugunar og umræðu innan samstarfsnefndar og stjórnar stofnunarinnar.</p>
Reiknistofa bankanna	
	<p>Eins og greint var frá í ársskýrslu bankans fyrir árið 1976 hafði nýtt færslukerfi tékka tekið gildi hinn 17. janúar 1977. Ávísanaskiptadeild bankans var lögð niður í marzmánuði, og hafði hún þá lokið uppgjöri, en lögfræðileg tékkainnheimta af hálfu Seðlabankans fyrir innlánsstofnanir stóð út árið, og var þeim störfum lokið í desembermánuði. Dagleg skipti giróseðla og tékka, útgefina á sparisjóði, hefur haldið áfram í Seðlabankanum, og koma fulltrúar banka og sparisjóða á Reykjavíkursvæðinu áfram til daglegra skipta í bankanum.</p>
Ávísanaskipti og tékkamál	
	<p>Tillaga að nýju Seðlabankahúsi á lóð Sænska frystihússins, norðan Sölvhólsgötu, var samþykkt á fundi skipulagsnefndar Reykjavíkur 24. október og staðfest á fundi borgarráðs 2. nóvember. Engin ákvörðun hefur verið tekin um framkvæmdir, enda eru teikningar af innri gerð hússins enn á frumstigi.</p>
Húsnæðismál	
	<p>Seðlabankinn gefur út eftirtalin rit: Ársskýrslu, sem kemur út bæði á íslenzku og ensku, Fjármálatíðindi, Hagtölur mánaðarins og mánaðarlegan efnahag bankans. Auk þess gefur Seðlabankinn út fjölmargar skýrslur og álitsgerðir í fjölríti.</p> <p>Bókin Iceland 874—1974, sem kom út snemma árs 1975, er nú nær uppgengin þrátt fyrir stórt upplag. Engin ákvörðun hefur verið tekin um næstu útgáfu.</p>
Útgáfustarfsemi	

Kjaramál starfsmanna

Með lögum nr. 34 frá 12. maí 1977 er starfsmönnum banka í eigu ríkisins veittur lögvarinn samningsréttur um laun og önnur starfskjör. Lögin gera einnig ráð fyrir, að starfsmenn geti beitt verkfalli í kjaradeilu, þó með ýmsum takmörkunum.

Samhliða lagasetningu þessari var undirritað samkomulag um kjarasamninga félagsmanna Sambands ísl. bankamanna milli bankaráða banka í eigu ríkisins og stjórnar S.Í.B. Samkomulagið kveður á um framkvæmd kjarasamninga, uppsagnarfrest þeirra, gildistíma, verkfallsboðun, aðild sáttasemjara og fleira.

Ofangreind lög og áminnt samkomulag eru að efni til nokkuð frábrugðin lögum um kjarasamninga opinberra starfsmanna, og er helzt að nefna ákvæði um gerðardóm í kjaradeilu og hverjum er skylt að vinna, meðan verkfall stendur.

Auk banka í eigu ríkisins hafa hlutafélagabankarnir gerzt aðilar að samkomulaginu, en starfsmenn þeirra eru allir félagar í S.Í.B. Gert er ráð fyrir, að Samband ísl. sparisjóða eða sparisjóðir hver fyrir sig geti einnig gerzt aðilar að því.

Í lok marz sagði Samband ísl. bankamanna upp samkomulagi um laun og kjör, sem gert hafði verið í júní 1976 við bankana.

Samningsaðilar gengu til samninga samkvæmt ákvæðum laga um kjarasamninga starfsmanna banka í eigu ríkisins og samkomulags um kjarasamninga félagsmanna Sambands ísl. bankamanna, og voru samningar undirritaðir hinn 1. nóvember, viku áður en boðað verkfall bankamanna átti að koma til framkvæmda. Auk kjarasamningsins var undirritaður sérstakur samningur um trúnaðarmenn S.Í.B. og aðildarfélaga þess.

Á síðastliðnu hausti (1977) staðfesti forseti Íslands skipulagsskrá fyrir Þjóðhátíðarsjóð. Skipulagsskráin var síðan gefin út af dómsmálaráðherra, og er hún nr. 361 frá 30. september 1977. Stofnfé sjóðsins, 300 m.kr., er ágóði af útgáfu Seðlabanka Íslands á þjóðhátíðarmynd í tilefni 1100 ára búsetu á Íslandi 1974, og skal það varðveitt í Seðlabanka Íslands og ávaxtað með hagkvæmustu kjörum á grundvelli verðtryggingar eftir nánari ákvörðun stjórnar sjóðsins.

Tilgangur sjóðsins er að veita styrki til stofnana og annarra aðila, er hafa það verkefni að vinna að varðveislu og vernd þeirra verðmæta lands og menningar, sem núverandi kynslóð hefur tekið í arf.

- a) Fjórðungur af árlegu ráðstöfunarfé sjóðsins skal renna til friðlýsingarsjóðs til náttúruverndar á vegum Náttúruverndarráðs.
- b) Fjórðungur af árlegu ráðstöfunarfé sjóðsins skal renna til varðveislu fornminja, gamalla bygginga og annarra menningarverðmæta á vegum Þjóðminjasafns.

Þjóðhátíðarsjóður

Að öðru leyti úthlutar stjórn sjóðsins ráðstöfunarfé hverju sinni í samræmi við megintilgang hans, og komi þar einnig til álita viðbótarstyrkir til þarfa, sem getið er í liðum a) og b).

Í stjórn sjóðsins eru fimm menn, skipaðir til fjögurra ára. Þrír eru kjörnir af sameinuðu Alþingi, einn tilnefndur af ríkisstjórn Íslands og einn af Seðlabanka Íslands. Sömu aðilar kjósa og skipa jafnmarga varamenn til sama tíma. Forsætisráðherra skipar formann sjóðsstjórnar. Stjórnin þiggur ekki laun fyrir störf sín.

Seðlabanki Íslands annast ritara- og skrifstofustörf sjóðsins endurgjaldslaust samkvæmt nánara samkomulagi milli bankans og sjóðsstjórnar.

Í stjórn sjóðsins eiga sæti sem aðalmenn: Björn Bjarnason, skrifstofustjóri í forsætisráðuneytinu, tilnefndur af ríkisstjórn Íslands, og er hann formaður sjóðsstjórnar, Gísli Jónsson, menntaskólakennari, Eysteinn Jónsson, fyrrverandi ráðherra, Gils Guðmundsson, alþingismaður, kosnir af Alþingi, og Jóhannes Nordal, tilnefndur af Seðlabanka Íslands, og er hann varaformaður sjóðsstjórnar. Sveinbjörn Hafliðason var fenginn til þess að gegna störfum ritara.

Viðlagasjóður

Þótt starfsemi Viðlagasjóðs lyki formlega í árslokin 1976, starfaði skrifstofa hans áfram að frágangi mála samkvæmt umboði Viðlagatryggingar Íslands. Seðlabankinn annaðist áfram bókhald Viðlagasjóðs svo og í auknum mæli innheimtu víxla og skuldabréfa sjóðsins, en verðbréf þessi voru flest veðsett til tryggingar skuldabréfi að upphæð 1.200 m.kr., sem Seðlabankinn keypti af sjóðnum til uppgjors á yfirdráttarskuldum hans.

Viðlagatrygging Íslands

Viðlagatrygging Íslands starfar samkvæmt lögum nr. 32/1975 og hefur sérstaka stjórn. Seðlabankinn hefur á hendi bókhald og endurskoðun svo og varðveizlu og ávöxtun á innstæðum stofnunarinnar, en þau störf hafa ekki verið umfangsmikil hingað til.

STJÓRN BANKANS OG STARFSLIÐ

Stjórn bankans

Engin breyting varð á árinu á skipan bankastjórnarinnar. Dr. Jóhannes Nordal er formaður bankastjórnarinnar til marzloka 1979. Bankastjórn kýs sér sjálf formann til ekki skemmri tíma en eins árs í senn.

Núverandi bankaráð var kjörið á Alþingi í árslok 1976 til fjögurra ára. Tók það til starfa í ársbyrjun 1977. Formaður þess er Jón Skaftason, alþingismaður, og varaformaður Sverrir Júlíusson, forstjóri. Bankaráðið hélt 22 fundi á árinu.

Starfslíð

Starfsmenn í heilsdagsstarfi voru samtals 117 í lok ársins, og eru þá þrír starfsmenn Iðnþróunarsjóðs taldir með. Varð fækkun um einn starfsmann á árinu.

STJÓRN SEÐLABANKA ÍSLANDS

31. desember 1977

Bankastjórn

Dr. Jóhannes Nordal, formaður

Davíð Ólafsson

Guðmundur Hjartarson

Bankaráð

Jón Skaftason, alþingismaður, formaður

Sverrir Júlíusson, forstjóri, varaformaður

Ingi R. Helgason, hæstaréttarlögmaður

Pétur Sæmundsen, bankastjóri

Halldór Ásgrímsson, alþingismaður

Varamenn

Ólafur B. Thors, borgarfulltrúi

Geir Magnússon, framkvæmdastjóri

Haukur Helgason, hagfræðingur

Jón G. Sólmes, alþingismaður

Eiríkur Tómasson, stjórnarráðsfulltrúi

Aðstoðarbankastjórar

Björn Tryggvason

Sigurgeir Jónsson

Sveinn Jónsson

Hagfræðingur

Bjarni Bragi Jónsson

AÐRIR HELZTU STARFSMENN

- Aðalbókhald: *Jóhann T. Ingjaldsson, aðalbóhafi*
Sigmundur Andrésson, deildarstjóri
- Aðalfjárhirzla: *Stefán B. Stefánsson, aðalféhirðir*
Sighvatur Jónasson, afgreiðslustjóri
Torfi Ólafsson, deildarstjóri seðlagreiningar
Sígfús Styrkársson, verðbréfadeild
- Aðalskrifstofa: *Sigurður Örn Einarsson, skrifstofustjóri*
Skúli Sigurgrímsson, deildarstjóri
Ágústa Johnson, fulltrúi
- Alþjóðadeild: *Sigurgeir Jónsson, aðstoðarbankastjóri*
Geir Haarde, hagfræðingur
- Bankaefitirlit: *Þórður Ólafsson, deildarstjóri*
- Endurskoðunardeild: *Gunnlaugur Arnórsson, aðalendurskoðandi*
Bjarni Kjartansson, deildarstjóri
- Gjaldeyriseftirlit: *Sigurður Jóhannesson, forstöðumaður*
Jón V. Halldórsson, deildarstjóri
Ísólfur Sigurðsson, deildarstjóri
Sveinn Sveinsson, lögfræðingur
- Hagfræðideild: *Bjarni Bragi Jónsson, hagfræðingur*
Ólafur Tómasson, forstöðumaður greiðslujafnaðardeildar
Eiríkur Guðnason, forstöðumaður peningamáladeildar
Sveinn E. Sigurðsson, viðskiptafræðingur
Ingvar A. Sígfússon, viðskiptafræðingur
Eiður H. Einarsson, viðskiptafræðingur
Ingimundur Friðriksson, hagfræðingur
- Innlend viðskipti: *Sveinn Jónsson, aðstoðarbankastjóri*
Ragnar Haflíðason, viðskiptafræðingur
- Lánafulltrúar: *Garðar Ingvarsson, hagfræðingur*
Hjörtur Pjetursson, löggiltur endurskoðandi
- Lánadeild: *Pétur Urbancic, deildarstjóri*
- Lögfræðideild: *Björn Tryggvason, aðstoðarbankastjóri*
Björn Ólafs, lögfræðingur
Sveinbjörn Haflíðason, lögfræðingur
Sígfús Gauti Þórðarson, lögfræðingur
- Rekstrar- og starfsmannahald: *Stefán Þórarinnsson, rekstrar- og starfsmannastjóri*
Jón H. Friðsteinsson, deildarstjóri
- Ríkisábyrgðasjóður: *Harald Andrésson, forstöðumaður*
Sigurður Thoroddsen, deildarstjóri
- Útgáfustarfsemi og bókasafn: *Valdimar Kristinnsson, ritstjóri*
Haraldur Hannesson, bóka- og skjalavörður

SKÝRINGAR MEÐ ÁRSREIKNINGUM

Um gerð ársreikninga

Á síðasta ári voru gerðar nokkrar breytingar á rekstrar- og efnahagsreikningum, frá því sem áður hafði verið, og einnig var þá ákveðið að gefa nánari upplýsingar og sundurliðanir í sérstakri skýringaskrá sem fylgiriti með reikningunum í stað þess að auka umfang þeirra meira en orðið er með slíku efni. Er hér einkum um að ræða skýringar, er varða mat og sundurliðun eigna, hreyfingar á eiginfjárreikningum og fleiri þætti reikninganna, sem að mati stjórnenda bankans eða endurskoðenda kunna að þarfnast nánari skýringa.

Eignarhluti í stofnunum

- Hlutafjäreign í Bank for International Settlements er talin með erlendum verðbréfum og nemur kr. 63.002.740.
- Hlutdeildarbréf fyrir framlögum til Útflutningslána sjóðs að upphæð 75 m.kr. eru talin með verðbréfum fjárfestingarlánastofnana.
- Aðild Seðlabankans að Reiknistofu bankanna er ekki eignfærð, enda að formi til aðeins um sameiginlega starfrækslu að ræða, en ekki sameign, sbr. samstarfssamning þar um.

Fasteignir og lausafjármunir

a) *Fasteignir:* *i þús. kr.*

	Eignarhluti %	Fasteignamat 31/12/77				Bókfært verð
		Húsamat	Lóðamat	mat 1/1/77		
Austurstræti 11	50	91.801	99.065	292.223	2.000	
Dugguvogur 9—11 ..	31,9	10956		18.200	3.500	
Ægisíða 54	50	14.074		19.207	0	
Sölvhólgata 2	100		299.048		4.079	
	Samtals	116.831	398.113	329.630	9.579	

- Bifreiðar:* Bankinn á fjórar bifreiðar, og hefur kaupverð þeirra verið afskrifað.
- Vélar og húsbúnaður:* Verðmæti véla og húsbúnaðar nam 103,3 m.kr. samkvæmt tryggingaskrá.
- Bóka- og mynisafrn:* Verðmæti bóka- og mynitsafns nam 65 m.kr. samkvæmt tryggingaskrá.

Sérstakar ráðstafanir eiginfjár

Spariskírteini og happdrættisskuldabréf ríkissjóðs í eigu bankans hafa nú verið færð til eignar samkvæmt vísitöluverðgildi. Hækkun til og með árinu 1976 að upphæð kr. 59.550.000 var færð á varasjóð, en hækkun ársins 1977 að upphæð kr. 48.435.000 var færð með vaxtatekjum sem eðlileg ávöxtun þess árs.

Hlutdeild gengistryggðra útlána í heildarútlánnum bankans hefur farið vaxandi á árinu 1977 og jafnframt breytt tekjugrundvelli rekstrarreiknings til hlutfallslegrar lækkunar vaxtatekna. Þessi tegund útlána, sem bókast með innlendum verðbréfum (E-fl. vbr.), skilar nú til rekstrarreiknings vöxtum, sem nema tæpum helmingi á við önnur almenn útlán bankans. Hins vegar hafa gengistryggðu lánin verið færð upp til samræmis við gengisskráningu í lok hvers mánaðar með beinni færslu á gengisreikning og gengishagnaður eða gengistap því ekki haft áhrif á rekstrarreikning. Vegna ofangreindrar þróunar var ákveðið að færa vissan hluta vaxtamunarins að upphæð 396,5 m.kr. af árshreyfingum gengisreiknings til aukningar vaxtatekna af gengistryggðum útlánnum bankans.

Á tveim undanförunum árum var afskrifað gengistap alls að upphæð 435 m.kr. Með hliðsjón af mikilli hækkun gengisreiknings var talið eðlilegt að millifæra til varasjóðs 400 m.kr. til endurgreiðslu ofangreindra afskrifta.

Eiginfjárreikningar

a) <i>Varasjóður:</i>			
Staða 1/1 1977	kr.	800.000.000	
Upphækkun spariskírteina	—	59.550.000	
Vextir fyrir árið 1977	—	135.000.000	
Endurgreidd áður afskrifuð gengistöp	—	400.000.000	
Ráðstöfun 31/12 1977	—	5.450.000	
			Staða 31/12 1977 kr. 1.400.000.000
b) <i>Húsbyggingarsjóður:</i>			
Staða 1/1 1977	kr.	235.000.000	
Vextir fyrir árið 1977	—	35.000.000	
			Staða 31/12 1977 kr. 270.000.000
c) <i>Arðjöfnunarsjóður:</i>			
Staða 1/1 1977	kr.	90.000.000	
Vextir fyrir árið 1977	—	10.000.000	
			Staða 31/12 1977 kr. 100.000.000
d) <i>Óráðstafaður tekjuafgangur:</i>			
Frá fyrra ári	kr.	3.984.843	
Af rekstrarreikningi 1977	—	6.669.380	
Ráðstöfun á eiginfjárreikning	— ÷	5.450.000	
			Staða 31/12 1977 kr. 5.204.223

e) <i>Gengisbreytingareikningar:</i>				
a) Gengisbreytingareikningur	.....	kr.	÷	540.559.248
b) Gengisreikningur 1/1 1977	..	460.491.556		
Hreyfingar árið 1977	+	1.494.469.133		
Afskr. endurgr. til varasjóðs	÷	400.000.000		
Vaxtaauki v/E-fl. verðbr.	÷	396.500.000	—	1.158.460.689
				<hr/>
Nettó-staða 31/12 1977		kr.		617.901.441

Arðsjóður

Staða 1/1 1977	.....	kr.	138.300.000
Arður af stofnfé	.....	—	60.000.000
Vextir fyrir árið 1977	.....	—	22.130.000
			<hr/>
		kr.	220.430.000
÷ hluti Vísindasjóðs, hálfar tekjur ársins	.....	—	41.065.000
			<hr/>
		Staða 31/12 1977	kr. 179.365.000

Ábyrgð utan efnahagsreiknings

Hinn 4. apríl 1974 samþykkti Seðlabankinn ábyrgð (Promissory Notes) á skuldbindingum Landsvirkjunar gagnvart V/o Energomachexport í Moskvu að upphæð Sfr. 15.276.826,25. Ábyrgðin er nú Sfr. 12.291.550,15, sem jafngildir kr. 1.305.952.620 samkvæmt lokagengi ársins.

Seðlabanki Íslands

<i>Eignir</i>	Krónur
Erlendar eignir í frjálsum gjaldeyri:	
a) Gullmynt	kr. 351.470.000
b) Sérstök dráttarréttindi við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn	— 690.439.000
c) Gullframlag til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	— 1.489.431.000
d) Erlendir bankar o. fl.	— 12.713.071.800
e) Erlend verðbréf og ríkisvixlar	— 7.527.666.000
	22 772 077 800
Krónuframlag til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	4 468 293 000
Innlánsstofnanir:	
a) Óinnleystir tékkar	kr. 42.906.127
b) Reikningsskuldir	— 2.108.123.660
c) Önnur stutt lán	— 959.000.000
d) Verðbréf	— 2.101.785.709
e) Endurkeyptir vixlar	— 26.499.352.000
f) Endurlánað erlent lánsfé	— 1.640.722.476
	33 351 889 972
Fjárfestingarlánastofnanir:	
a) Verðbréf	kr. 2.391.938.652
b) Endurlánað erlent lánsfé	— 1.211.403.865
	3 603 342 517
Ríkissjóður og ríkisstofnanir:	
a) Aðalviðskiptareikningar ríkissjóðs	kr. 2.249.031.513
b) Ríkisstofnanir	— 689.519.290
c) Verðbréf	— 1.572.433.747
d) Endurlánað erlent lánsfé	— 15.562.929.877
	20 073 914 427
Aðrir aðilar:	
a) Ýmsir reikningar	kr. 22.751.831
b) Verðbréf bæjar- og sveitarfélaga	— 51.247.074
c) Önnur verðbréf	— 55.543.582
d) Endurlánað erlent lánsfé	— 213.231.778
	342 774 265
Fasteignir	9 578 859
Ýmsir skuldunautar	63 772 523
Ógreiddir vextir	390 048 600
Peningar í sjóði	15 198 652
	Kr. 85 090 890 615
Erlend ábyrgð utan efnahagsreiknings	Kr. 1 305 952 620

Efnahagur 31. desember 1977

<i>Skuldir</i>	Krónur
Seðlar og mynt	9 236 173 700
Innlánsstofnanir:	
a) Almennar innstæður . . . . . kr. 6.077.574.318	
b) Innstæður á uppsagnarreikningum . . . . . — 26.978.118	
c) Bundnar innstæður . . . . . — 22.481.825.973	28 586 378 409
Fjárfestingarlánastofnanir	3 203 494 904
Ríkissjóður og ríkisstofnanir:	
a) Aðalviðskiptareikningar ríkissjóðs . . . . . kr. 159.781.630	
b) Ríkisstofnanir . . . . . — 3.061.080.624	3 220 862 254
Sjóðir í vörzlu opinberra aðila	7 122 322 381
Aðrir aðilar	1 102 547 848
Eilendar skuldir í frjálsum gjaldeyri til skamms tíma:	
a) Erlendir bankar o. fl. . . . . kr. 1.328.986.800	
b) Erlendir víxlar . . . . . — 1.038.896.000	2 367 882 800
Erlend lán til langs tíma	4 256 000 000
Innstæður Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	20 572 255 632
Mótvirði sérstakra dráttarréttinda við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn	1 921 754 000
Innstæður Alþjóðabankans og systurstofnana hans	77 543 980
Ýmsir skuldheimtumenn	167 421 343
Fyrirfram greiddir vextir	583 782 700
Gengisbreytingareikningar	617 901 441
Arðsjóður	179 365 000
Stofnfé	100 000 000
Varasjóður	1 400 000 000
Annað eigið fé	375 204 223
	Kr. 85 090 890 615

Reykjavík, 15. febrúar 1978

SEÐLABANKI ÍSLANDS

Jóhannes Nordal

Davíð Ólafsson

Guðmundur Hjartarson

Jóhann T. Ingjaldsson

Seðlabanki Íslands

<i>Gjöld</i>	Krónur
Vextir af innstæðum	5 094 899 937
Vextir af skuldum erlendis	1 531 501 296
Kostnaður við seðla og mynt	110 319 800
Kostnaður við nýbyggingu og húsnæði	50 496 378
Rekstrarkostnaður	522 869 669
Þátttaka í kostnaði Þjóðhagsstofnunar	41 697 826
Tillag til Eftirlaunasjóðs starfsmanna	10 000 000
Gjöld til ríkissjóðs af gjaldeyrisviðskiptum	50 652 937
Landsútsvar og opinber gjöld	22 132 053
Greiddur arður af stofnfé . . . . . kr. 60.000.000	
Vextir af eigin sjóðum . . . . . — 180.000.000	
Mismunur til eigin sjóða . . . . . — 6.669.380	246 669 380
	Kr. 7 681 239 276

Framanritaðan efnahags- og rekstrarreikning höfum við endurskoðað og borið saman við bækur bankans, og er hann í samræmi við þær. Einnig höfum við á árinu sannreynt, að verðbréf og aðrar bókfærðar eignir eru fyrir hendi.

*Egill Símonarson,
endurskoðandi,
kjörinn af bankaráði.*

*Gunnlaugur Arnórsson,
aðalendurskoðandi.*

Rekstrarreikningur árið 1977

<i>Tekjur</i>	Krónur
Vextir af endurkeyptum víxlum	1 879 979 005
Vextir af öðrum innlendum lánum	4 316 470 401
Hluti gengisuppfærslu færður sem vextir	396 500 000
Vextir af erlendum innstæðum og verðbréfum	989 913 277
Tekjur af sölu gjaldeyris	48 708 258
Umboðslaun af gjaldeyrisyfifærslum	35 492 251
Ýmsar tekjur	14 176 084

Kr. 7 681 239 276

Reikningurinn staðfestist hér með.

Fyrir hönd bankaráðs

Jón Skaftason,
formaður.

Með skírskotun til framanskráðra yfirlýsinga endurskoðenda og bankaráðs úrskurðast reikningurinn réttur.

Reykjavík, 24. apríl 1978

Ólafur Jóhannesson,
viðskiptaráðherra.

Efnahagsreikningur Ríkisábyrgðasjóðs

<i>Eignir</i>	Krónur
Verðbréf	466 537 947
Kröfur vegna vanskila á lánum með ríkisábyrgð	1 068 802 013
Kröfur vegna vanskila á lánum ríkissjóðs	382 611 567
Endurlán ríkissjóðs	1 427 246 280
Ríkissjóður, viðskiptareikningur	54 357 532
Ýmsir viðskiptamenn	34 880 960
Skuldabréf ríkissjóðs til innheimtu	63 718 714 717
Inneign í Seðlabanka	64 704 612

Kr. 67 217 855 628

Reykjavík, 17. apríl 1978

SEÐLABANKI ÍSLANDS

Jóhannes Nordal

Davíð Ólafsson

Guðmundur Hjartarson

Harald S. Andrésson

31. desember 1977

<i>Skuldir</i>		Krónur
Endurlán ríkissjóðs		23 005 686
Ýmsir viðskiptamenn		18 881 706
Skuldabréf ríkissjóðs til innheimtu		63 718 714 717
Höfuðstóll:		
Höfuðstóll 01. 01. 77	kr. 2.487.611.278	
Mismunur rekstrarreiknings	— 979.824.129	
	<hr/>	
Afskrifaðar tapaðar kröfur	kr. 3.467.435.407	
	— 10.181.888	
	<hr/>	
		3 457 253 519
		<hr/>
		Kr. 67 217 855 628

Framanritaðan efnahagsreikning höfum við endurskoðað og borið saman við bækur sjóðsins, og er hann í samræmi við þær. Einnig höfum við á árinu sannreynt, að verðbréf og aðrar bókfærðar eignir eru fyrir hendi.

Reykjavík, 14. apríl 1978,

Stefán Svavarsson,
lögg. endurskoðandi,
kjörinn af bankaráði.

Gunnlaugur Arnórsson,
aðalendurskoðandi.

Með vísan til áritunar bankastjórnar Seðlabanka Íslands og endurskoðenda á reikninginn staðfestist hann hér með.

Reykjavík, 18. apríl 1978,

Matthías Á. Mathiesen,
fjármálaráðherra.

I. tafla. Þjóðarframleiðsla og verðmætaráðstöfun.

Í millj. kr.	Á verðlagi hvers árs						
	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977 ¹⁾
1. Einkaneyzla	35.144	44.140	59.235	90.630	121.540	159.580	225.950
2. Samneyzla	5.385	7.000	9.200	14.430	19.300	26.200	38.850
3. Fjármunamyndun	16.050	19.100	28.610	45.150	63.560	78.010	103.750
4. Birgðabreytingar ²⁾	1.580	-840	-189	2.578	3.680	-1.710	7.030
5. Verðmætaráðstöfun, alls	58.159	69.400	96.856	152.788	208.080	262.080	375.580
6. Útfl. vöru og þjónustu	22.373	26.205	37.390	48.080	72.190	105.520	145.270
7. Innfl. vöru og þjónustu	26.233	27.960	40.025	63.610	93.570	109.910	154.925
8. Viðskiptajöfnuður (6-7)	-3.860	-1.755	-2.635	-15.530	-21.380	-4.390	-9.655
9. Verg þjóðarframl. (5+8)	54.299	67.645	94.221	137.258	186.700	257.690	365.925
	Á verðlagi ársins 1969						
	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977 ¹⁾
1. Einkaneyzla	29.081	32.047	34.130	36.520	32.868	33.197	35.853
2. Samneyzla	3.670	3.890	4.123	4.330	4.417	4.638	4.731
3. Fjármunamyndun	13.171	13.043	15.670	17.360	15.900	15.490	16.650
4. Birgðabreytingar	1.351	-787	-350	952	1.243	-770	570
5. Verðmætaráðstöfun, alls	47.273	48.193	53.573	59.162	54.428	52.555	57.804
6. Útfl. vöru og þjónustu	18.366	20.255	22.052	21.888	22.187	24.836	27.403
7. Innfl. vöru og þjónustu	24.356	24.699	29.368	33.250	29.819	29.455	34.950
8. Viðskiptajöfnuður (6-7)	-5.990	-4.444	-7.316	-11.362	-7.632	-4.619	-7.547
9. Verg þjóðarframl. (5+8)	41.283	43.749	46.257	47.800	46.796	47.936	50.257
10. Áhrif viðskiptakjara	2.802	2.849	4.814	3.680	1.594	3.300	5.028
11. Vergar þjóðartekjur	44.085	46.598	51.071	51.480	48.390	51.236	55.285
	Magnaukning frá fyrra ári í % ³⁾						
	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977 ¹⁾
Einkaneyzla	14,9	10,2	6,5	7,0	-10,0	1,0	8,0
Samneyzla	6,4	6,0	6,0	5,0	2,0	5,0	2,0
Fjármunamyndun	42,1	-1,0	20,1	10,8	-8,4	-2,6	7,5
Verðmætaráðstöfun, alls	25,1	1,9	11,2	10,4	-8,0	-3,4	10,0
Útfl. vöru og þjónustu	-3,8	10,3	8,9	-0,7	1,4	11,9	10,3
Innfl. vöru og þjónustu	22,1	1,4	18,9	13,2	-10,3	-1,2	18,7
Verg þjóðarframleiðsla	11,8	6,0	5,7	3,3	-2,1	2,4	4,8
Vergar þjóðartekjur	14,8	5,7	9,6	0,8	-6,0	5,9	7,9
	Verðhækkningar frá fyrra ári í %						
	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977 ¹⁾
Einkaneyzla	8,5	14,0	26,0	43,0	49,0	30,0	31,1
Samneyzla	25,0	22,6	24,0	49,4	31,1	29,3	45,4
Fjármunamyndun	52,7	20,2	24,7	42,4	53,7	26,0	23,7
Verðmætaráðstöfun, alls	9,7	17,1	25,5	42,9	48,0	30,4	31,3
Útfl. vöru og þjónustu	10,0	6,2	31,0	29,5	48,1	30,6	24,8
Innfl. vöru og þjónustu	4,8	5,1	20,4	40,4	64,0	18,9	18,7
Verg þjóðarframleiðsla	13,0	17,5	31,8	41,0	38,9	34,8	35,4

1) Bráðabirgðatölur. 2) Aðallega breytingar útflutningsvörubirgða og bústofns. 3) M.v. verðlag ársins 1969.

2. tafla. Vísitölur verðlags og kaupgjalds.

	Framfærslu- kostnaður 1/1/68=100	Neyzlu- vöruverð 1/1/68=100	Byggingar- kostnaður 1/10/55=100	Tíma- kaup ²⁾ 1969=100
1969	128,5	132,1	410	100
1970	145,4	151,0	481	123
1971	154,7	162,1	534	142
1972	170,7	185,5	634	183
1973	208,6	231,3	787	225
1974	298,3	328,8	1.157	332
1975	444,4	494,0	1.722	438
1976	587,3	659,7	109 ¹⁾	553
1977	766,2	860,7	140	790
	1976 1977	1976 1977	1976 1977	
1. janúar	— —	— —	101 126	
1. febrúar	507 682	567 771	— —	
1. apríl	— —	— —	105 135	
1. maí	566 731	631 816	— —	
1. júlí	— —	— —	111 138	
1. ágúst	605 766	679 859	— —	
1. október	— —	— —	119 159	
1. nóvember	645 840	727 945	— —	

1) Ný vísitala byggingarkostnaðar var tekin upp um áramótin 1975/76 með grunntölu október 1975=100.

Þann 1/1 1976 var hún 101 stig og tengdist þar eldri vísitölunni, sem þá stóð í 1998 stigum.

2) Sýnir samanvegið meðaltal kaupaxta verkafólks og iðnaðarmanna.

3. tafla. Magn- og verðvísitölur sjávarafurðaframleiðslu.¹⁾
(1967=100)

	Nýr og ísað- ur fiskur	Frysting	Söltun	Mjöl- og lýsisvinnsla framl. samtals	Sjávarafurða-
Magn:					
1969	175,6	157,5	126,4	36,9	98,5
1970	206,9	173,1	157,2	37,2	104,3
1971	180,5	174,9	158,4	35,1	97,9
1972	109,5	161,7	156,6	43,8	90,7
1973	120,5	158,5	154,6	59,8	96,8
1974	111,5	159,6	179,3	60,4	100,1
1975	59,4	161,2	193,7	63,8	101,6
1976	46,2	178,6	199,2	65,4	109,4
1977 ²⁾	23,1	206,8	185,1	118,8	130,2
Verð: ³⁾					
1969	117,6	95,5	85,7	116,4	97,9
1970	158,8	111,9	100,6	158,7	119,0
1971	161,3	149,6	127,7	157,4	149,1
1972	245,0	167,8	150,5	145,9	167,7
1973	345,0	216,4	202,6	323,6	240,9
1974	387,6	249,4	324,0	313,7	285,6
1975	404,7	225,4	300,7	117,3	252,2
1976	614,1	254,3	309,7	150,5	290,4
1977 ²⁾	764,6	313,2	305,0	207,3	346,8

1) Framleiðslumagn árána 1969–1976 er verðlagt á verði ársins 1973, en þegar reiknuð er breytingin milli 1976 og 1977, er miðað við verðlag síðara ársins, en hliðsjón jafnframt höfð af verðlagningu á verði fyrra ársins.

2) Bráðabirgðatölur.

3) M.v. fast gengi krónunnar.

4. tafla. Fjármunamyndun.

Í millj. kr.	Á verðlagi hvers árs				Á verðlagi ársins 1969			
	1974	1975	1976	1977 ¹⁾	1974	1975	1976	1977 ¹⁾
Fjármunamyndun alls	45.150	63.560	78.010	103.750	17.360	15.900	15.490	16.650
Þar af:								
Innflutn. skipa og flugvéla	5.980	6.960	4.530	12.270	3.170	2.230	1.160	2.620
Þjósárvirkjanir	1.740	5.070	6.480	5.020	710	1.380	1.420	850
Kröfluvirkjun	—	900	5.380	2.800	—	200	1.180	470
Álverksmiðja	170	200	45	220	70	50	10	40
Járnblendiverksmiðja	—	650	500	2.200	—	170	110	360
Önnur fjármunamyndun	37.260	49.780	61.075	81.240	13.410	11.870	11.610	12.310
Atvinnuvegir	20.800	25.810	27.730	44.430	9.205	7.200	5.970	8.160
Landbúnaður	2.920	3.850	4.770	6.350	1.140	1.000	980	1.060
Fiskveiðar	4.910	4.880	3.500	10.130	2.400	1.430	680	1.940
Vinnsla sjávarafurða	1.920	2.640	2.570	4.435	730	690	550	820
Iðnaður	2.770	4.500	5.240	8.750	1.150	1.260	1.170	1.630
Flutningatæki	3.650	4.550	5.490	7.510	1.880	1.380	1.300	1.470
Verzlun, skrifstofur, veitingar o. fl.	2.710	2.930	3.970	4.120	870	660	730	580
Ýmsar vélar og tæki	1.920	2.460	2.190	3.135	1.035	780	560	660
Íbúðarhús	10.200	13.460	16.940	22.020	3.270	3.040	3.100	3.100
Þar af fyrir Viðlagasjóð	(400)	(—)	(—)	(—)	(975)	(—)	(—)	(—)
Byggingar og mannvirki hins opinbera	14.150	24.290	33.340	37.300	4.885	5.660	6.420	5.390
Rafvirkjanir og rafveitur	4.100	9.960	15.720	13.220	1.470	2.490	3.300	2.080
Hita- og vatnsveitur	1.350	2.600	3.350	5.900	430	590	610	830
Samgöngumannvirki	5.450	7.250	8.810	11.080	1.945	1.570	1.510	1.480
Byggingar hins opinbera	3.250	4.480	5.460	7.100	1.040	1.010	1.000	1.000
Birgðabreytingar	2.578	3.680	-1.710	-7.030	—	—	—	—
Fjármunamyndun, ²⁾ % af vergri þjóðarframleiðslu	34,8	36,0	29,6	30,3	—	—	—	—
Fjármögnun af innlendum sparnaði, % af vergrri þjóðarframleiðslu	23,5	24,5	27,9	27,7	—	—	—	—
Fjármögnun af erlendum uppruna, % af vergrri þjóðarframleiðslu	11,3	11,5	1,7	2,6	—	—	—	—

1) Bráðabirgðatölur.

2) Birgðabreytingar taldar með.

5. tafla. Greiðslujöfnuður við útlönd 1973—1977.

Í millj. kr.	1973	1974	1975	1976	Bráðab.- tölur 1977
Vöruskiptajöfnuður	-3.160	-14.700	-20.600	-4.630	-10.455
Innfluttar vörur alls, f.o.b.	-29.180	-47.580	-68.040	-78.130	-112.345
Sérstakar fjárfestingarvörur	-4.830	-6.580	-8.430	-8.440	-13.615
Skip og flugvélar	-3.910	-5.980	-6.960	-4.530	-12.270
Vegna Þjórsárvirkjana	-42	-560	-1.160	-1.300	-585
Vegna álbræðslu	-68	-40	-10	-20	-115
Vegna Kröfluvirkjunar	-	-	-300	-2.590	-395
Vegna járnblendiverksmiðju	-	-	-	-	-250
Hús Viðlagasjóðs	-810	-	-	-	-
Rekstrarvörur vegna álbræðslu	-2.150	-3.220	-6.465	-6.500	-7.835
Almennur innflutningur	-22.200	-37.780	-53.145	-63.190	-90.895
(Þar af olía)	(-2.030)	(-5.710)	(-8.627)	(-9.648)	(-14.707)
Útflutningur alls, f.o.b.	26.020	32.880	47.440	73.500	101.890
(Þar af ál)	(4.441)	(4.790)	(5.045)	(12.360)	(14.933)
Þjónustujöfnuður	525	-830	-780	240	800
Innflutt þjónusta, alls	-10.845	-16.030	-25.530	-31.780	-42.580
Útflutt þjónusta, alls	11.370	15.200	24.750	32.020	43.380
Útgjöld af ferða- og dvalarkostnaði	-1.515	-2.260	-2.890	-4.105	-6.715
Tekjur af erlendum ferðamönnum	1.146	1.620	1.810	2.250	3.060
Útgjöld vegna samgangna	-4.500	-7.300	-10.470	-12.100	-17.200
Tekjur af samgöngum	5.200	7.100	13.230	17.150	23.360
Vaxtagjöld	-1.580	-2.400	-5.080	-7.825	-9.615
Vaxtatekjur	448	590	320	590	855
Útgjöld vegna trygginga	-1.500	-1.650	-2.150	-2.320	-2.710
Tekjur af tryggingum	1.250	1.350	1.640	1.810	2.030
Tekjur af varnarliði, nettó	1.836	2.205	4.190	6.190	8.895
Ýmis útgjöld	-1.750	-2.420	-4.940	-5.430	-6.340
(Þar af vegna álbræðslu)	(-925)	(-1.090)	(-2.105)	(-2.335)	(-2.285)
Ýmsar tekjur	1.490	2.335	3.560	4.030	5.180
Viðskiptajöfnuður	-2.635	-15.530	-21.380	-4.390	-9.655
Framlög án endurgjalds, nettó	1.450	60	-95	45	-10
Fjármagnsjöfnuður	2.340	10.090	17.125	8.460	15.615
Til útlanda, alls	-3.775	-4.185	-10.395	-12.355	-16.803
Frá útlöndum, alls	6.115	14.275	27.520	20.815	32.418
Erlent einkafjármagn til fjárfestingar	195	170	370	480	1.030
Erlent einkafjármagn (rekstrarfé)	-415	1.145	6.090	330	480
Afborganir af lánum einkaaðila	-965	-1.400	-2.160	-2.945	-3.585
Innkomin lán einkaaðila	1.265	4.070	2.390	3.330	6.450
Stuttar fjármagnshreyfingar einkaaðila, nettó	-1.400	-725	-3.630	-4.120	-5.703
Afborganir af opinberum lánum	-605	-1.230	-2.050	-2.805	-4.195
Innkomin opinber lán	2.610	5.740	11.875	10.240	19.385
Stuttar opinberar hreyfingar, nettó	-10	-80	-860	1.020	538
Afborganir af lánum lánastofnana	-380	-750	-1.695	-2.485	-3.320
Innkomin lán lánastofnana	1.745	2.570	6.795	5.415	4.535
Framlag Norðurlanda til Iðnþróunarsjóðs	300	580	-	-	-
Úthlutun sérstakra dráttarréttinda við IMF	-	-	-	-	-
Skekkjur og vantalið, nettó	-155	-220	-450	-765	...
Heildargreiðslujöfnuður	1.000	-5.600	-4.800	3.350	5.950
Gjaldeyrstengdir liðir	- 375	-670	-5.140	-2.286	2.877
Skuldir Seðlabanka í frjálsum gjaldeyri	390	-1.680	-5.770	-4.594	2.620
Vöruskiptareikningar	-820	80	80	1.997	-
Viðskiptabankar, nettó	55	930	550	311	257
Gjaldeyrisforði Seðlabankans	1.375	-4.930	340	5.636	3.073
Umreikningsgengi miðað við bandarískan dollara	89,67	99,84	153,63	181,91	198,78

6.tafla. Greiðslujöfnuður við útlönd. Ársfjórðungsfirlit 1976—1977.

Í millj. kr.	1976				1977			
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
Vöruskiptajöfnuður	-4.475	2.870	1.020	-4.045	-1.005	-1.840	-4.420	-3.190
Innfluttar vörur alls, f.o.b. . . .	-15.590	-18.685	-19.675	-24.180	-22.715	-28.010	-30.820	-30.800
Sérstakar fjárfestingarvörur . .	-1.680	-865	-1.545	-4.350	-3.410	-2.645	-5.195	-2.365
Skip og flugvélar	-1.035	-230	-955	-2.310	-3.160	-2.290	-4.740	-2.080
Vegna Þjórsárvirkjana	-550	-365	-250	-135	-60	-175	-285	-65
Vegna Kröfluvirkjunar	-85	-270	-330	-1.905	-190	-75	-125	-5
Vegna járnblendiverksmiðju . . .	-	-	-	-	-	-85	-15	-150
Vegna álbræðslu	-10	-	-10	-	-	-20	-30	-65
Rekstrarvörur vegna álbræðslu . .	-880	-1.760	-1.780	-2.080	-855	-2.250	-2.090	-2.640
Almennur innflutningur	-13.030	-16.060	-16.350	-17.750	-18.450	-23.115	-23.535	-25.795
(Þar af olía)	(-2.571)	(-2.099)	(-2.513)	(-2.465)	(-3.345)	(-4.140)	(-3.026)	(-4.196)
Útflutningur alls, f.o.b.	11.115	21.555	20.695	20.135	21.710	26.170	26.400	27.610
(Þar af ál)	(1.090)	(3.970)	(4.430)	(2.870)	(4.150)	(3.505)	(3.735)	(3.543)
Þjónustujöfnuður	-1.535	15	1.860	-100	-1.455	90	2.055	110
Innflutt þjónusta, alls	-6.355	-7.275	-9.010	-9.140	-7.930	-9.225	-12.525	-12.900
Útflutt þjónusta, alls	4.820	7.290	10.870	9.040	6.475	9.315	14.580	13.010
Útgj. afferða- og dvalarkostn. . .	-570	-1.015	-1.600	-920	-985	-1.650	-2.620	-1.460
Tekjur af erl. ferðamönnum	190	420	1.190	450	225	530	1.525	780
Útgjöld vegna samgangna	-2.460	-2.630	-3.700	-3.310	-2.690	-3.510	-5.230	-5.770
Tekjur af samgöngum	2.290	4.300	6.200	4.360	2.945	5.100	8.575	6.740
Vaxtagjöld	-1.710	-1.670	-1.580	-2.865	-2.205	-2.065	-2.045	-3.300
Vaxtatekjur	90	105	190	205	135	175	280	265
Útgjöld vegna trygginga	-480	-530	-590	-720	-535	-620	-680	-875
Tekjur af tryggingum	430	450	370	560	440	460	450	680
Tekjur af varnarliði, nettó	970	1.215	1.960	2.045	1.490	1.920	2.460	3.025
Ýmis útgjöld	-1.135	-1.430	-1.540	-1.325	-1.515	-1.380	-1.950	-1.495
(Þar af vegna álbræðslu)	(500)	(-705)	(-590)	(-540)	(-450)	(-550)	(-780)	(-505)
Ýmsar tekjur	850	800	960	1.420	1.240	1.130	1.290	1.520
Viðskiptajöfnuður	-6.010	2.885	2.880	-4.145	-2.460	-1.750	-2.365	-3.080
Framlög án endurgjalds, nettó . .	-10	20	45	-10	-50	35	30	-25
Fjármagnsjöfnuður	3.800	55	-1.735	6.340	5.089	5.771	-674	5.429
Til útlönda, alls	-1.550	-4.185	-8.545	-2.885	-4.598	-5.522	-7.494	-3.235
Frá útlöndum, alls	5.350	4.240	6.810	9.225	9.687	11.293	6.820	8.664
Erl. einkafjárm. til fjárf.	25	110	345	-	-	425	230	375
Erl. einkafjárm. (rekstrarfj.) . . .	790	-440	-1.030	1.010	-2.030	620	280	1.610
Afb. af lánum einkaaðila	-690	-600	-985	-670	-785	-730	-1.215	-855
Innkomin lán einkaaðila	240	65	705	2.320	1.040	2.770	2.150	490
Stuttar fjárm.hreyf.einkaaðila . . .	950	-1.415	-5.570	1.915	232	-2.522	-4.754	1.341
Afb. af opinberum lánum	-340	-1.250	-230	-985	-555	-1.480	-680	-1.480
Innkomin opinber lán.	2.245	1.005	5.430	1.560	7.435	6.335	2.250	3.365
Stuttar opinb. hreyfingar, nettó . .	515	980	-145	-330	-443	283	360	338
Afb. af lánum lánastofnana	-520	-480	-585	-900	-785	-790	-845	-900
Innkomin lán lánastofnana	585	2.080	330	2.420	980	860	1.550	1.145
Skekkjur og vantalið, nettó	150	-490	-650	225	...	...	...	...
Heildargreiðslujöfnuður	-2.070	2.470	540	2.410	2.579	4.056	-3.009	2.324
Gjaldeyrstengdir liðir	-5.959	-105	-737	4.515	610	755	-96	1.608
Skuldir Seðlab. í frj. gjaldeyri . .	-3.853	405	-4.884	3.738	720	1.005	-181	1.076
Vöruskiptareikningar	-1.914	-912	4.823	-	-	-	-	-
Viðskiptabankar, nettó	-192	402	-676	777	-110	-250	85	532
Gjaldeyrisforði Seðlabankans . . .	3.889	2.575	1.277	-2.105	1.969	3.301	-2.913	716
Umreikningsgengi miðað við bandarískan dollara	172,01	181,18	185,02	189,07	190,81	192,83	199,92	210,71

7. tafla. Gjaldeyrisstaða bankanna.

Seðlabankim

	Frjáls gjaldeyrir og gull							
	Gjald- eyris- förði ¹⁾ (1)	Alþjóða- stofnanir, skuldir ²⁾ (2)	Aðrar skuldir (3)	Nettó- eign (4)	Vöruskipta- reikningar, nettóeign (5)	Viðskipta- bankar, nettó- eign (6)	Heildar- gjaldeyris- staða bankanna (7)	Umreiknings- gengi miðað við bandar. dollara (8)
Árslok 1962	1.371	—	-31	1.340	34	-224	1.150	42,95
— 1963	1.483	—	-37	1.446	85	-220	1.311	42,95
— 1964	1.887	—	-11	1.876	-69	-214	1.593	42,95
— 1965	2.318	—	-3	2.315	-248	-155	1.912	42,95
— 1966	2.498	—	-82	2.416	-188	-313	1.915	42,95
— 1967	2.012	-214	-252	1.546	-30	-475	1.041	56,93
— 1968	2.512	-1.100	-125	1.287	-152	-833	302	87,90
— 1969	3.429	-991	-328	2.110	-108	-14	1.988	87,90
— 1970	4.727	-155	-912	3.660	-77	-320	3.263	87,90
— 1971	6.034	—	-680	5.354	-185	-413	4.756	87,12
— 1972	8.223	—	-1.405	6.818	-67	-571	6.180	97,60
— 1973	8.406	—	-884	7.522	-833	-447	6.242	83,60
— 1974	5.745	-2.249	-768	2.728	-1.179	365	1.914	118,30
— 1975	7.988	-6.268	-4.372	-2.652	-1.712	985	-3.379	170,60
1976:								
Janúar	8.137	-6.268	-4.546	-2.677	-2.369	245	-4.801	170,90
Febrúar	10.502	-6.267	-5.920	-1.685	-3.302	484	-4.503	170,90
Marz	12.248	-11.511	-3.318	-2.581	-3.736	823	-5.494	176,50
Apríl	13.173	-11.673	-3.277	-1.777	-4.427	562	-5.642	179,70
Mai	14.235	-11.801	-4.091	-1.657	-4.379	605	-5.431	182,80
Júní	15.245	-11.903	-3.041	301	-4.819	1.260	-3.258	183,90
Júlí	19.203	-11.930	-8.088	-815	—	1.513	698	184,40
Ágúst	19.428	-12.048	-8.674	-1.294	—	70	-1.224	185,50
September	17.002	-12.197	-8.064	-3.259	—	615	-2.644	187,10
Október	16.311	-12.338	-7.558	-3.585	—	143	-3.442	189,30
Nóvember	15.677	-12.324	-6.548	-3.195	—	161	-3.034	189,50
Desember	15.261	-12.435	-4.624	-1.798	—	1.395	-403	189,50
1977:								
Janúar	14.986	-12.424	-4.595	-2.033	—	406	-1.627	190,80
Febrúar	16.310	-12.473	-4.093	-256	—	983	727	191,20
Marz	17.292	-12.504	-3.944	844	—	1.284	2.128	191,20
Apríl	22.954	-12.625	-5.870	4.459	—	1.301	5.760	192,30
Mai	23.444	-12.662	-5.733	5.049	—	1.023	6.072	192,90
Júní	21.024	-12.794	-2.970	5.260	—	1.027	6.287	194,50
Júlí	20.451	-13.034	-2.978	4.439	—	772	5.211	196,20
Ágúst	19.142	-13.422	-2.789	2.931	—	1.123	4.054	204,60
September	19.347	-13.678	-3.340	2.329	—	1.309	3.638	208,10
Október	20.491	-14.001	-2.969	3.521	—	1.234	4.755	210,00
Nóvember	19.541	-14.155	-2.859	2.527	—	1.286	3.813	211,70
Desember	21.285	-14.615	-2.368	4.302	—	1.764	6.066	212,80

1) Þ. e. gulleign, sérstök dráttarréttindi við IMF og gullframlag til IMF, að því leyti sem ekki hefur verið dregið á gullframlagið, verðbréf, víxlar og innstæður hjá erlendum bönkum. 2) Þ. e. IMF og EMA.

8. tafla. Skipting innflutnings eftir notkun.
(C.i.f.-verð í millj. kr.)

	Neyzlu- vörur	Rekstrar- vörur	Fjárfestingar- vörur	Samtals	Umreiknings- gengi miðað við bandar. dollara
1967	2.685	1.371	3.000	7.056	43,00
1968	2.955	1.858	3.072	7.885	57,00
1969	4.084	3.046	3.726	10.856	88,00
1970	5.017	4.499	4.337	13.853	88,00
1971	6.305	5.525	7.532	19.362	88,00
1972	7.486	5.873	7.067	20.426	88,00
1973	10.249	8.998	12.627	31.874	90,02
1974	15.987	17.444	19.148	52.579	100,24
1975	21.216	27.946	25.911	75.073	154,03
1976	26.872	31.077	27.731	85.680	182,31
1977	38.978	40.803	41.200	120.981	199,29

9. tafla. Útflutningur. Skipting á helztu vöruflokka.
(F.o.b.-verð í millj. kr.)

	Sjávar- vörur	Landb.- vörur	Iðnaðar- vörur	(þ.a.ál)	Aðrar vörur	Samtals	Umreiknings- gengi miðað við bandar. dollara
1966	5.595	249	61	(-)	137	6.042	43,00
1967	3.789	254	68	(-)	99	4.210	43,00
1968	4.118	406	71	(-)	93	4.688	57,00
1969	7.736	591	850	(591)	289	9.466	88,00
1970	10.111	423	2.228	(1.708)	153	12.915	88,00
1971	11.056	400	1.600	(888)	119	13.175	88,00
1972	12.320	515	3.651	(2.716)	211	16.697	88,00
1973	19.190	765	5.785	(4.441)	299	26.039	89,67
1974	24.592	945	6.534	(4.789)	806	32.877	99,84
1975	37.339	1.374	8.056	(5.047)	668	47.437	143,63
1976	53.368	1.872	16.986	(12.364)	1.274	73.500	181,91
1977	75.128	2.398	22.343	(14.933)	2.020	101.889	198,78

10. tafla. Staða þjóðarbúsins út á við.
(Í millj. kr.)

	Föst lán	Stutt vöru- kauplán	Ógreiddur útflutn.	Gjald- eyrisstaða	Nettóstaða við útlönd	Umreiknings- gengi miðað við bandar. dollara
1966	-4.520	-673	800	1.915	-2.478	42,95
1967	-6.576	-743	695	1.041	-5.583	56,93
1968	-11.467	-1.102	1.763	302	-10.504	87,90
1969	-11.726	-1.270	1.110	1.988	-9.898	87,90
1970	-11.095	-1.719	763	3.263	-8.788	87,90
1971	-14.445	-1.888	700	4.756	-10.877	87,12
1972	-17.246	-2.240	1.182	6.180	-12.124	97,60
1973	-20.929	-3.183	2.030	6.242	-15.840	83,60
1974	-41.442	-5.904	3.040	1.914	-42.392	118,30
1975	-73.027	-7.374	4.730	-3.379	-79.050	170,60
1976	-95.923	-10.155	6.240	-403	-99.435	189,50
1977	-128.850	-15.636	9.546	6.066	-128.874	212,80

11. tafla. Verðmæti inn- og útflutnings eftir löndum.

Í millj. kr.	Innflutningur (c.i.f.)				Útflutningur (f.o.b.)			
	1974	1975	1976	1977	1974	1975	1976	1977
Alls	52.570	75.062	85.660	120.969	32.877	47.437	73.500	101.889
EFTA	10.623	15.643	15.961	24.850	7.469	9.031	15.265	14.895
Austurríki	304	414	516	603	64	27	43	37
Finnland	1.449	1.742	1.736	2.263	387	691	1.258	2.016
Noregur	4.437	7.957	7.161	12.057	1.064	884	1.918	1.854
Portúgal	216	343	269	343	3.389	5.584	7.672	5.719
Sviss	524	674	801	1.119	1.880	801	2.377	2.865
Svíþjóð	3.693	4.513	5.478	8.465	684	1.044	1.997	2.404
EBE	23.561	33.699	37.194	57.207	9.459	11.731	22.855	30.601
Belgía	1.083	1.902	2.659	3.054	296	366	588	1.625
Bretland	5.716	8.299	8.645	13.289	2.805	4.718	8.854	14.745
Danmörk	4.966	7.536	8.157	12.367	1.903	1.841	2.302	2.000
Frakkland	1.094	1.676	1.718	3.813	304	391	410	682
Holland	3.526	5.101	5.206	9.201	288	234	603	1.951
Írland	29	66	144	264	4	0	5	42
Ítalía	754	1.045	1.320	2.736	973	1.121	2.362	2.447
Luxemburg	40	30	37	135	1	46	2	10
Vestur-Þýzkaland	6.353	8.044	9.308	12.348	2.885	3.014	7.729	7.099
Austur-Evrópa	7.054	9.306	11.858	14.859	4.141	6.354	7.521	12.370
Austur-Þýzkaland	129	142	185	320	309	45	168	171
Búlgaría	13	11	21	14	12	3	21	-
Pólland	1.373	705	858	2.711	1.094	584	2.186	4.026
Rúmenía	8	8	26	47	6	22	44	34
Rússland	5.000	7.781	10.024	10.885	2.501	5.051	4.029	7.178
Tékkóslóvakía	515	624	689	851	179	641	752	491
Ungverjaland	16	35	55	31	40	8	321	470
Önnur-Evrópulönd	1.375	877	794	917	2.324	2.932	3.374	5.279
Færeyjar	30	46	30	321	231	246	397	743
Grikkland	3	7	7	14	424	571	904	1.476
Júgóslavía	34	111	30	32	185	59	26	560
Spánn	1.296	702	708	522	1.480	2.053	1.873	2.146
Tyrkland	12	11	19	28	4	3	174	354
Norður-Ameríka	4.418	7.103	9.241	8.311	7.307	13.958	21.339	31.072
Bandaríkin	4.169	6.952	9.003	7.963	7.264	13.885	21.183	30.813
Kanada	249	151	238	348	43	73	156	259
Ástralía	2.768	4.401	3.803	3.717	14	15	38	49
Brasilía	308	615	919	1.724	199	244	480	224
Ísrael	44	70	81	133	1	-	-	-
Japan	1.397	1.734	3.481	3.852	1.369	435	1.120	1.733
Kína	49	72	90	169	15	1.798	-	2.170
Nígíría	4	3	1	9	58	632	803	2.059
Panama	24	50	81	109	83	55	52	233
Önnur lönd	945	1.489	2.156	5.112	438	252	653	1.204
Umreikningsengi miðað við Bandaríkjadollara	100,24	154,03	182,31	199,29	99,84	153,63	181,91	198,78

12. tafla. Yfirlit yfir fjármál ríkisins.

Í millj. kr.	Úr ríkisreikningi – rekstrargrunnur						
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
1 Tekjur, alls	9.800	13.258	18.530	24.876	37.721	51.044	71.324
2 Gjöld, alls	9.351	13.534	18.395	25.129	41.008	58.577	70.508
3 Tekjuhalli (-)/afgangur (1-2)	449	-276	135	-253	-3.287	-7.533	816
4 Lánveitingar, nettó	-13	-162	-8	-12	-43	-492	-520
5 Fjármagnsbörf (-)/afgangur (3+4)	436	-438	127	-265	-3.330	-8.025	296
<i>Fjármögnum:</i>							
6 Lántökur, nettó	213	430	622	693	830	2.177	1.909
7 Lausaskuldir, nettó	-160	-134	-632	-729	-891	344	-2.723
8 Greiðsluafgangur/halli (-) (5+6+7)	489	-142	117	-301	-3.391	-5.504	-518
81 Staðan gagnvart Seðlabankanum	431	-208	58	-364	-3.514	-5.531	-896
811 Viðskiptareikningar	303	-485	991	-679	-3.294	-1.983	3.102
812 Vixlar (aukning -)	-	-	-	-	-	-	-
813 Skuldabréf (aukning -)	128	277	-933	315	-220	-3.548	-3.998
82 Bankainnstæður og sjóður	58	66	59	63	123	27	378

13. tafla. Skipting ríkistekna eftir tekjustofnum.

Í millj. kr.	Úr ríkisreikningi – rekstrargrunnur						
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Beinir skattar	1.727	2.457	4.939	6.438	7.135	7.935	11.498
Tekju- og eignarskattar	1.048	1.473	4.317	5.709	5.937	6.103	9.186
Persónuskattar	668	968	605	729	1.198	1.832	2.312
Aðrir beinir skattar	11	16	17	-	-	-	-
Óbeinir skattar	7.834	10.631	13.378	18.146	30.195	42.352	58.666
Skattar af framleiðslu, neyzlu og innlendum viðskiptum	3.681	4.796	6.152	8.148	15.515	24.065	35.214
Skattar af framleiðslu	152	171	192	226	376	237	341
Söluskattur	2.654	3.517	4.300	5.716	11.863	17.885	24.851
Rekstrarhagnaður Á.T.V.R.	875	1.108	1.660	2.206	3.276	4.736	6.145
Sérstakt vörugjald	-	-	-	-	-	1.207	3.877
Gjöld af verzlun og viðskiptum við útlönd	3.288	4.445	5.465	7.728	11.101	12.441	14.921
Aðflutningsgjöld almenn	2.877	3.817	4.530	6.365	9.136	10.118	11.907
Innflutningsgj. af bifreiðum og bifhjólum	-13	-	216	388	757	622	1.174
Innflutningsgjald af bensíni og gúmmígjald	424	628	719	975	1.208	1.701	1.840
Aðrir óbeinir skattar	864	1.390	1.762	2.269	3.579	5.846	8.531
Stimpilgjald	223	289	308	428	584	831	1.417
Launaskattur	225	554	834	1.092	1.955	2.935	4.039
Bifreiðaskattur	162	259	259	295	353	433	673
Annað	254	288	361	454	687	1.647	2.402
Aðrar tekjur	239	170	213	292	391	757	1.160
Arðgr. frá fyrirtækjum og sjóðum	63	63	87	73	67	173	246
Ýmsar tekjur	176	107	126	219	324	584	914
Tekjur alls	9.800	13.258	18.530	24.876	37.721	51.044	71.324

14. tafla. Skipting ríkisútgjalda eftir málefnaflokkum.

Í millj. kr.	Úr ríkisveikningi – rekstrargrunnur						
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Almenn mál	1.193	1.490	2.174	2.977	4.570	6.323	8.261
Almenn stjórn og löggæzla	931	1.156	1.809	2.513	3.789	5.226	6.785
Útanríkisþjónusta	178	191	185	237	334	549	747
Styrktarfé og eftirlaun	84	143	180	227	447	548	729
Félagsmál	5.009	7.005	10.062	13.972	21.173	30.309	38.438
Mennta-, menningar- og kirkjumál	1.704	2.425	3.124	4.278	6.574	8.292	11.448
Heilbrigðismál	259	496	411	558	1.007	1.418	1.916
Velferðarmál	3.046	4.084	6.527	9.136	13.592	20.599	25.074
Atvinnumál	2.902	4.792	5.601	7.422	13.702	19.493	20.339
Niðurgreiðslur	571	1.640	1.681	2.142	3.740	5.586	5.157
Landbúnaður	660	823	821	1.192	2.226	2.793	3.700
Sjávarútvegur	208	275	321	647	1.053	2.626	1.958
Iðnaður	49	67	85	220	270	396	422
Orkuvinnsla	192	194	350	244	1.590	1.176	1.187
Samgöngur	1.222	1.793	2.343	2.977	4.823	6.916	7.915
Ýmis mál	247	247	558	758	1.563	2.452	3.470
Ríkisábyrgðasjóður	99	61	103	82	99	197	612
Önnur útgjöld	148	186	455	676	1.464	2.255	2.858
Gjöld alls	9.351	13.534	18.395	25.129	41.008	58.577	70.508

15. tafla. Seðlar og mynt.

Í millj. kr.	1976			1977		
	Seðlar og mynt í mánaðarlok	Meðaltal hvers mánaðar	Seðlar og mynt að frádr. seðlasj. banka og sparisjóða	Seðlar og mynt í mánaðarlok	Meðaltal hvers mánaðar	Seðlar og mynt að frádr. seðlasj. banka og sparisjóða
Janúar	4.829	4.691	3.987	6.206	6.341	5.225
Febrúar	4.724	4.675	3.961	6.344	6.464	5.308
März	4.934	4.752	4.030	6.518	6.824	5.618
April	5.262	4.935	4.365	6.965	7.196	5.984
Maj	5.559	5.294	4.472	7.495	7.677	6.320
Júní	5.590	5.545	4.690	7.330	7.689	6.364
Júlí	6.116	5.863	5.212	8.585	8.432	7.426
Ágúst	5.786	5.763	4.906	8.019	8.543	6.853
September	5.693	5.701	4.802	8.444	8.606	7.477
Október	6.018	5.835	5.218	8.666	8.788	7.385
Nóvember	6.076	5.978	5.098	8.861	9.204	7.691
Desember	6.035	6.576	5.555	9.237	10.250	8.692 ¹⁾

1) Bráðabirgðatala.

16. tafla. Skipting seðlamagnsins eftir seðlastærð í árslok.

Seðlastærð	1974		1975		1976		1977	
	<i>m.kr.</i>	%	<i>m.kr.</i>	%	<i>m.kr.</i>	%	<i>m.kr.</i>	%
5000 kr.	2.434,8	69,7	3.314,1	74,8	4.506,4	78,5	7.386,8	83,4
1000 —	716,9	20,5	760,6	17,2	820,8	14,3	975,6	11,0
500 —	116,8	3,4	135,5	3,0	164,3	2,9	198,1	2,3
100 —	216,2	6,2	221,6	5,0	248,7	4,3	295,1	3,3
50 —	—	—	—	—	—	—	—	—
25 —	7,8	0,2	—	—	—	—	—	—
10 —	—	—	—	—	—	—	—	—
5 —	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtals	3.492,5	100,0	4.431,8	100,0	5.740,2	100,0	8.855,6	100,0

17. tafla. Skipting myntar eftir myntstærð í árslok.

Myntstærð	1974		1975		1976		1977	
	<i>m.kr.</i>	%	<i>m.kr.</i>	%	<i>m.kr.</i>	%	<i>m.kr.</i>	%
50 kr.	70,8	36,2	90,7	36,7	108,3	36,8	140,3	36,9
10 —	72,3	36,9	94,2	38,1	117,0	39,8	149,3	39,2
5 —	25,9	13,2	29,1	11,7	34,9	11,8	43,8	11,5
1 —	16,7	8,5	22,9	9,3	34,1	11,6	47,2	12,4
50 aurar	4,0	2,0	4,1	1,6	—	—	—	—
10 —	3,1	1,6	3,1	1,3	—	—	—	—
Önnur mynt	3,1	1,6	3,1	1,3	—	—	—	—
Samtals	195,9	100,0	247,2	100,0	294,3	100,0	380,6	100,0

18. tafla. Ávísanaskipti.

	1975		1976		1977	
	<i>Heildar- upphæð</i>	<i>Fjöldi tékka</i>	<i>Heildar- upphæð</i>	<i>Fjöldi tékka</i>	<i>Heildar- upphæð</i>	<i>Fjöldi tékka</i>
	<i>M. kr.</i>	<i>Þús. stk.</i>	<i>M. kr.</i>	<i>Þús. stk.</i>	<i>M. kr.</i>	<i>Þús. stk.</i>
Janúar	19.409	472	24.226	490	40.305	601
Febrúar	21.774	509	26.960	489	43.740	574
Marz	21.405	498	33.597	651	50.986	563
Apríl	27.362	617	32.200	586	49.046	557
Mai	28.054	584	38.687	620	55.520	621
Júní	29.673	602	44.447	733	56.817	626
Júlí	30.827	630	45.292	715	56.691	599
Ágúst	29.877	567	41.902	695	58.442	625
September	31.883	626	41.175	714	60.620	644
Október	34.414	660	46.504	713	52.320	638
Nóvember	31.261	599	44.343	750	71.774	689
Desember	42.661	751	57.285	841	81.599	805
Samtals	348.600	7.115	476.618	7.997	677.860	7.542

19. tafla. Úr peningamálum.
Í millj. kr.

Staða í lok tíma- bils	Erl. eignir nettó ¹⁾ (1)	Útlán ²⁾			Peningamagn		Heildar- innlán innl.st. (7)	Lausafj.staða innl.st.			Endurl. erlent lánsfé ⁵⁾ (11)
		Banka- kerfi (2)	Seðla- banki (3)	Innláns- stofn. (4)	Peningamagn			Við Seðlab. (8)	Við útlönd (9)	Ríkis- vixlar (10)	
					I ³⁾ (5)	II ⁴⁾ (6)					
1964	1.726	7.322	460	6.862	2.252	7.738	6.894	279	-78	-	243
1965	2.043	8.919	320	8.599	2.825	9.605	8.484	445	-24	-	286
1966	2.120	10.031	89	9.942	2.930	10.755	9.593	123	-107	-	398
1967	1.295	11.408	672	10.736	2.711	11.202	10.147	-217	-221	-	535
1968	748	13.092	1.192	11.900	2.991	12.130	11.101	-439	-388	-	785
1969	2.090	14.978	1.557	13.421	4.330	15.273	13.635	251	88	-	276
1970	3.300	17.811	1.759	16.052	5.244	18.778	16.825	257	-284	-	128
1971	4.750	21.238	1.651	19.587	6.151	22.325	20.183	-275	-378	-	657
1972	6.185	24.841	1.349	23.492	7.300	26.180	23.781	-316	-512	-	803
1973	6.304	34.123	2.849	31.274	10.698	35.421	31.786	-641	-368	-	1.426
1974	2.100	51.913	6.102	45.811	13.838	45.270	40.524	-2.523	588	-	5.468
1975	-3.250	69.569	13.501	56.068	18.984	58.538	52.289	473	1.167	-	12.575
1976:											
Jan.	-4.649	72.062	13.216	58.846	18.298	58.866	53.220	-1.147	465	282	12.719
Feb.	-4.339	71.472	11.682	59.790	19.165	60.570	54.956	-1.743	704	297	12.672
Marz	-5.323	73.304	12.886	60.418	19.818	61.020	55.061	-1.679	1.067	322	14.184
Apríl	-5.172	75.779	13.312	62.467	21.161	62.980	56.480	-572	791	322	14.292
Maí	-5.242	79.547	14.368	65.179	23.270	66.294	58.515	-1.531	830	297	13.812
Júní	-3.076	79.830	15.075	64.755	24.183	67.952	60.184	-493	1.479	322	14.420
Júlí	915	80.166	14.129	66.037	25.349	70.943	62.659	-225	1.768	385	13.206
Ágúst	-1.050	81.313	13.749	67.564	23.751	70.327	62.351	-1.581	293	380	13.330
Sept.	-2.440	84.157	14.651	69.506	24.369	71.467	63.261	-1.116	845	330	14.278
Okt.	-3.240	85.909	13.565	72.344	24.318	71.940	63.685	-2.538	380	345	14.577
Nóv.	-2.853	87.414	13.849	73.565	23.725	71.945	64.142	-2.645	418	300	13.437
Des.	-277	86.544	15.764	70.781	23.382	77.608	69.417	937	1.220	-	16.602
1977:											
Jan.	-1.505	90.157	16.917	73.240	23.256	78.719	70.922	-419	227	-	17.092
Feb.	825	91.317	15.260	76.057	24.727	81.724	73.955	-822	805	384	17.624
Marz	2.188	95.477	15.708	79.769	27.165	85.582	77.310	1.288	1.044	502	17.855
Apríl	5.891	96.934	16.052	80.882	31.044	91.065	80.038	2.522	1.130	512	14.934
Maí	6.198	101.248	15.377	85.871	33.171	94.609	83.201	2.411	848	2.280	15.774
Júní	6.493	101.912	14.485	87.427	33.455	94.835	82.519	-816	851	2.345	16.501
Júlí	5.313	106.627	18.296	88.330	34.619	97.093	83.334	231	756	647	16.485
Ágúst	3.949	106.023	16.615	89.407	32.701	95.021	82.167	-2.427	1.086	502	17.020
Sept.	3.428	111.761	16.499	95.261	33.850	97.529	84.077	-3.477	1.155	536	17.507
Okt.	4.958	113.278	15.634	97.644	35.160	99.871	86.906	-1.773	1.246	581	18.189
Nóv.	3.702	118.213	15.774	102.439	35.649	101.954	89.585	-1.185	1.287	515	18.557
Des.	6.226	118.064	17.403	100.661	33.911	111.103	99.218	3.522	1.790	-	20.325

1) Gjaldeyriseign bankakerfisins að frádregnum skuldum til skamms tíma. 2) Endurlánað erlent lánsfé er ekki talið með. Ríkisvixlar eru taldir með. 3) Peningamagn í þröngri merkingu, þ.e. samtala seðla, myntar og veltiinnlána í innlánsstofnunum ásamt innstæðum fjárfestingarlánasjóða í Seðlabanka. 4) Peningamagn í víðri merkingu, þ.e. peningamagn að viðbættu sparifé. 5) Endurlánað erlent lánsfé í Seðlabanka og innlánsstofnunum.

20. tafla. Úr reikningum Seðlabankans.
Í millj. kr.

Staða í lok tíma- bils	Kröfur að frádregnum innstæðum ¹⁾					Endur- kaup (6)	Bundnar innst. (7)	Grunn- fé ²⁾ (8)	Seðlar og mynt í umf. (9)	Opinberir sjóðir í vörzlu Seðlab. ³⁾ (10)
	Ríkis- sjóður (1)	Ríkis- stofn. (2)	Fjárf. lánaðj. (3)	Innl.- stofn. (4)	Aðrir (5)					
1964	218	-378	495	-791	21	777	1 281	2.432	740	24
1965	304	-496	314	-681	47	1.165	1.391	2.967	970	42
1966	-39	-414	340	-550	79	1.311	1.730	3.100	1.039	103
1967	233	-294	532	-393	114	1.304	1.911	3.180	968	66
1968	572	-234	595	-119	172	1.438	2.073	3.367	942	287
1969	702	25	63	-955	244	1.898	2.640	4.734	1.116	211
1970	196	279	-27	-1.807	735	1.744	3.359	5.679	1.377	411
1971	336	-68	235	-1.636	682	2.053	4.030	6.524	1.676	1.354
1972	248	-55	680	-1.637	154	2.690	4.741	7.873	2.077	1.539
1973	629	780	279	-2.087	144	3.979	6.797	11.540	2.618	2.235
1974	3.495	1.326	-279	4.528	172	8.226	8.579	14.724	3.358	4.138
1975	9.286	1.099	1.030	3.796	152	12.524	11.400	19.825	4.316	2.605
1976:										
Jan.	9.163	966	1.263	4.214	164	11.864	11.914	18.723	3.987	2.412
Feb.	9.733	-1.122	1.266	4.033	150	11.522	12.425	18.796	3.961	2.099
Marz	10.609	-831	1.029	4.256	149	12.216	12.752	19.504	4.030	2.064
Apríl	11.055	-849	824	4.564	147	13.733	12.820	20.583	4.365	2.320
Maí	10.932	492	-516	5.790	152	14 684	13.430	22.142	4.472	3.220
Júní	11.759	359	-289	3.329	167	14.038	14.051	23.736	4.690	3.277
Júlí	12.046	-857	-295	2.134	163	13.480	14.388	24.506	5.212	3.477
Ágúst	11.500	-518	-262	2.925	158	13.652	15.104	24.419	4.906	3.672
Sept.	11.871	-192	-579	3.714	164	14.877	15.098	24.895	4.802	3.608
Okt.	10.783	-188	-230	5.390	163	15.426	15.274	24.852	5.218	4.162
Nóv.	10.327	502	158	5.876	157	15.446	15.407	24.895	5.098	4.241
Des.	11.003	1.879	110	2.287	136	16.010	15.891	27.014	5.555	4.541
1977:										
Jan.	12.164	1.839	214	1.131	127	15.199	17.062	26.908	5.225	4.466
Feb.	13.798	-1.562	439	1.656	125	15.824	17.457	27.193	5.308	4.950
Marz	14.470	-1.698	163	1.261	119	18.499	18.213	30.101	5.618	5.497
Apríl	14.644	-1.547	-2.215	609	125	20.037	19.073	35.157	5.984	6.132
Maí	14.630	-2.113	-2.361	494	133	20.473	19.660	35.744	6.320	5.208
Júní	13.150	-1.317	-3.422	2.428	131	19.780	20.462	35.045	6.364	4.847
Júlí	16.226	-525	-3.861	1.827	122	20.117	20.314	37.265	7.426	4.988
Ágúst	14.554	-558	-3.513	5.083	131	20.930	20.517	35.842	6.853	5.589
Sept.	13.979	-90	-3.490	8.040	124	22.682	20.269	35.924	7.477	6.356
Okt.	13.125	-87	-3.096	7.205	110	24.087	20.789	36.451	7.385	6.235
Nóv.	12.667	530	-2.214	8.588	111	26.243	21.521	37.209	7.691	7.058
Des.	14.600	281	-811	3.139	130	26.499	22.482	40.983	8.692	7.122

1) Endurlánað erlent lánsfé er ekki talið með. 2) Heildarinnstæður innlánsstofnana og fjárfestingarlánasjóða hjá Seðlabanka og útgefnir seðlar og mynt. Breyting á þessum lið er jöfn peningaúttreymi úr Seðlabankanum, sem samanstendur af lánum og gjaldeyriskaupum umfram sölu. 3) Aflatryggingarsjóður, Verðjöfnunarsjóður fiskiðnaðarins, Jöfnunarsjóður sveitarfélaga, Verðhækkunarreikningur útflutningsbirgða, Tryggingarsjóður fiskiskipa og orlofsfé.

21. tafla. Innlán og útlán innlánsstofnana.¹⁾

Í millj. kr.	Veltiinnlán ²⁾			Spariinnlán ²⁾				Útlán ⁵⁾			
	Bankar (1)	Spari- sjóðir (2)	Samtals (3)	Bankar (4)	Spari- sjóðir (5)	Innláns- deildir (6)	Samtals (7)	Bankar (8)	Spari- sjóðir (9)	Innláns- deildir (10)	Samt. (11)
Árslok 1965	1.623	123	1.704	5.062	1.110	532	6.704	7.216	917	466	8.599
— 1966	1.678	145	1.768	5.868	1.287	590	7.745	8.356	1.082	504	9.942
— 1967	1.527	157	1.656	6.426	1.373	607	8.406	9.043	1.190	503	10.736
— 1968	1.809	167	1.962	6.884	1.532	630	9.046	10.066	1.310	515	11.900
— 1969	2.455	268	2.692	8.282	1.853	654	10.789	11.327	1.544	531	13.421
— 1970	2.938	374	3.291	10.367	2.257	741	13.365	13.495	1.948	601	16.052
— 1971	3.543	493	4.009	12.470	2.728	782	15.980	16.505	2.453	629	19.587
— 1972	4.361	575	4.898	14.569	3.213	872	18.654	19.861	2.883	704	23.492
— 1973	6.207	823	7.063	19.213	4.050	1.067	24.330	26.777	3.522	869	31.274
— 1974	8.113	1.049	9.097	24.453	5.109	1.360	30.923	40.242	4.329	1.118	45.811
— 1975	11.303	1.507	12.735	30.959	6.604	1.805	39.367	48.816	5.578	1.514	56.068
Mánaðarlok 1976:											
Janúar	12.422	1.452	12.652	31.620	6.591	1.805	40.015	50.221	5.707	1.505	58.564
Febrúar	12.897	1.525	13.549	32.264	6.785	1.805	40.855	51.583	5.749	1.505	59.493
Marz	13.550	1.531	13.858	32.048	6.792	1.786	40.627	51.735	5.958	1.486	60.096
Apríl	14.410	1.714	14.661	32.592	6.885	1.786	41.264	53.479	6.058	1.483	62.145
Mæí	14.912	1.859	15.492	33.639	6.974	1.786	42.399	56.125	6.060	1.483	64.882
Júní	14.894	1.787	16.414	34.242	7.133	1.750	43.124	56.488	6.361	1.447	64.433
Júlí	15.491	1.908	17.066	35.709	7.441	1.750	44.899	57.649	6.580	1.448	65.652
Ágúst	14.043	1.963	15.774	36.600	7.576	1.750	45.927	58.839	6.853	1.449	67.184
September	14.394	1.937	16.162	37.030	7.620	1.741	46.390	60.709	6.925	1.434	69.176
Október	14.176	1.836	16.063	37.422	7.773	1.741	46.935	63.123	7.294	1.434	71.999
Nóvember	14.017	1.882	15.921	38.024	7.735	1.741	47.500	64.425	7.314	1.434	73.265
Desember	13.415	1.755	15.191	42.448	8.812	2.268	53.528	61.714	7.207	1.864	70.781
Mánaðarlok 1977:											
Janúar	13.676	1.883	15.459	43.430	9.071	2.268	54.769	63.895	7.465	1.862	73.240
Febrúar	15.067	1.974	16.958	44.612	9.241	2.268	56.121	66.158	7.649	1.862	75.673
Marz	17.084	1.866	18.893	45.916	9.397	2.266	57.579	69.442	7.830	1.860	79.265
Apríl	17.879	2.178	20.017	47.206	9.640	2.266	59.112	70.505	7.947	1.860	80.368
Máí	19.263	2.428	21.762	48.529	9.812	2.266	60.607	73.437	8.212	1.855	83.589
Júní	18.657	2.468	21.145	48.328	9.877	2.214	60.419	74.603	8.547	1.803	85.033
Júlí	18.474	2.442	20.860	49.127	10.165	2.214	61.506	77.004	8.774	1.803	87.630
Ágúst	17.420	2.489	19.847	48.780	10.222	2.214	61.216	77.947	9.153	1.802	88.905
September	17.978	2.458	20.399	49.875	10.473	2.233	62.581	83.442	9.394	1.821	94.743
Október	19.478	2.640	22.196	50.954	10.616	2.233	63.803	85.542	9.622	1.819	97.082
Nóvember	20.378	2.748	23.280	52.264	10.798	2.233	65.295	89.994	9.877	1.818	101.925
Desember ⁶⁾	19.261	2.687	22.026	60.668	12.587	3.000	76.255	87.858	10.046	2.457	100.661

1) Innlánsstofnanir eru viðskiptabankar, sparisjóðir, innlánsdeildir kaupfélaga og Póstgíröstofan. Vegna rúmleysis eru inn- og útlán Póstgíröstofunnar ekki sýnd sérstaklega í töflunni, en þau eru talin með í samtölu-dálkunum (3) og (11). 2) Innlán stofnana innbyrðis eru ekki talin með. 3) Samtala innstæðna á hlaupa-reikningum og sparisjóðsávisanabókum. Geymslufé vegna innflutnings er ekki talið með. Dálkur (3) sýnir samtölu veltiinnlána að frádregnum óuppgerðum tékkum. 4) Samtala innstæðna á almennum sparisjóðs-bókum og uppsagnarreikningum. 5) Endurlánað erlent lánsfé er ekki talið með útlánunum. Dálkur (11) sýnir samtölu útlána að viðbættum óuppgerðum tékkum og að frádregnum lánunum milli innlánsstofnana innbyrðis. 6) Bráðabirgðatölur.

22. tafla. Lánaflokkun innlánsstofnana.

	Staða		Hreyfingar í millj. kr.				
	pr. 31/12/77 ¹⁾		1973	1974	1975	1976	1977 ¹⁾
	M. kr.	%					
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	1.041	1,0	66	171	-18	481	-138
Bæjar- og sveitarfélög	2.269	2,3	208	366	42	167	835
Lánastofnanir	5.083	5,1	387	629	594	875	1.277
Fjárfestingarlánasjóðir	4.993	5,0	368	629	583	854	1.249
Aðrar lánastofnanir	90	0,1	18	1	11	21	28
Fyrirtæki	74.492	74,0	5.683	11.911	7.790	9.780	23.113
Landbúnaður	15.285	15,2	998	1.177	2.698	2.374	5.698
Sjávarútvegur	26.398	26,2	1.458	5.188	1.991	3.920	10.251
Verzlun	15.196	15,1	1.218	2.468	1.841	1.771	2.835
Samvinnuverzlun	5.321	5,3	400	718	624	948	971
Oliufélög	1.600	1,6	313	791	311	-172	-117
Önnur verzlun	8.276	8,2	505	959	906	995	1.982
Iðnaður	11.326	11,3	1.120	1.906	1.189	1.307	2.722
Byggingarverktakar íbúða	777	0,8	108	135	111	87	11
Aðrir byggingarverktakar	702	0,7	63	279	-111	214	35
Samgöngur	2.631	2,6	303	413	-150	72	1.122
Raforkumál	55	0,1	21	49	-69	-5	7
Þjónustustarfsemi	2.123	2,1	397	249	267	145	430
Annað, ósundurliðað	-	-	-3	47	23	-105	-
Einstaklingar	17.746	17,6	1.438	1.460	1.849	3.410	4.755
Íbúðabyggingar	10.565	10,5	714	844	973	1.987	2.830
Annað	7.181	7,1	724	616	876	1.424	1.925
Útlán, alls	100.630	100,0	7.782	14.537	10.257	14.713	29.842

1) Bráðabirgðatölur.

23. tafla. Skipting spariinnlána eftir innlánsformum í árslok.¹⁾

Í millj. kr.	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977 ²⁾
<i>Viðskiptabankar:</i>								
Spáriinnlán, alls	10.367	12.470	14.569	19.213	24.521	30.983	42.475	60.721
Almenn spáriinnlán	6.578	7.849	9.336	12.628	16.504	20.957	26.337	37.016
Spáriinnlán á uppsagnarreikningi	3.789	4.621	5.233	6.585	8.017	10.026	16.137	23.706
Innlán bundin í 6 mánuði . . .	1.170	1.337	1.289	1.410	1.421	1.542	1.315	1.430
Innlán bundin í 12 mánuði . .	2.412	3.036	3.655	4.836	6.205	8.028	5.782	5.472
Innlán bundin í 10 ár	207	248	289	339	391	456	350	357
Vaxtaaukareikningar	-	-	-	-	-	-	8.690	16.447
<i>Spárisjóðir:</i>								
Spáriinnlán, alls	2.258	2.728	3.213	4.050	5.109	6.604	8.815	12.590
Almenn spáriinnlán	1.480	1.771	2.078	2.594	3.322	4.351	5.466	7.725
Spáriinnlán á uppsagnarreikningi	778	958	1.135	1.456	1.787	2.253	3.350	4.865
Innlán bundin í 6 mánuði . . .	246	280	312	395	489	566	504	522
Innlán bundin í 12 mánuði . .	495	633	767	991	1.218	1.577	1.311	1.403
Innlán bundin í 10 ár	37	45	56	70	80	110	86	80
Vaxtaaukareikningar	-	-	-	-	-	-	1.449	2.860

1) Spárisjóður alþýðu er talinn með bönkum frá stofnun (1967), en Alþýðubankinn tók til starfa á árinu 1971.

2) Bráðabirgðatölur.

24. tafla. Inn- og útlán innlánsstofnana.

Staða í millj. kr. í árslok.

	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977 ³⁾
Spariinnlán innlánsstofnana	13.365	15.980	18.654	24.330	30.921	39.367	53.528	76.255
Landsbanki	4.099	4.942	5.559	7.388	9.382	12.073	17.504	25.090
Útvegsbanki	1.501	1.823	2.077	2.794	3.418	4.024	5.352	7.674
Búnaðarbanki	2.205	2.668	3.230	4.192	5.472	7.079	9.348	13.872
Iðnaðarbanki	835	914	1.054	1.337	1.638	2.091	2.804	3.839
Verzlunarbanki	911	1.018	1.076	1.347	1.627	1.923	2.737	3.533
Samvinnubanki	712	869	1.161	1.552	2.086	2.803	3.704	5.325
Alþýðubanki	104	237	411	603	829	967	998	1.334
Sparisjóðir	2.257	2.728	3.213	4.050	5.109	6.604	8.812	12.587
Innlánsdeildir kaupfélaga	741	782	872	1.067	1.360	1.805	2.268	3.000
Veltiinnlán innlánsstofnana¹⁾	3.291	4.009	4.898	7.063	9.097	12.735	15.191	22.026
Landsbanki	1.368	1.690	1.957	2.643	3.709	5.410	6.400	9.028
Útvegsbanki	463	543	648	1.051	1.049	1.253	1.701	2.390
Búnaðarbanki	628	735	1.006	1.399	1.884	2.622	2.911	4.156
Iðnaðarbanki	130	162	200	296	462	559	718	1.001
Verzlunarbanki	187	198	216	338	386	543	615	943
Samvinnubanki	139	172	293	419	512	774	928	1.551
Alþýðubanki	23	44	41	61	112	142	143	191
Sparisjóðir	374	493	575	823	1.049	1.507	1.755	2.849
Póstgíróstofa	-	-	18	84	57	82	138	244
Frá dregst:								
Óuppgerðir tékkar	-21	-28	-56	-52	-123	-157	-116	-328
Útlán innlánsstofnana²⁾	16.052	19.587	23.492	31.274	45.811	56.068	70.781	100.661
Landsbanki	5.998	7.372	8.855	12.378	19.791	23.951	29.755	42.388
Útvegsbanki	2.342	2.990	3.568	4.818	7.548	8.138	10.288	15.451
Búnaðarbanki	2.625	3.092	3.653	4.721	6.675	8.818	11.192	16.230
Iðnaðarbanki	861	978	1.119	1.368	1.733	2.261	2.830	3.816
Verzlunarbanki	902	1.034	1.144	1.428	1.707	2.065	2.641	3.256
Samvinnubanki	671	827	1.191	1.598	2.119	2.719	3.964	5.503
Alþýðubanki	96	212	331	465	669	864	1.044	1.214
Sparisjóðir	1.948	2.453	2.883	3.522	4.329	5.578	7.207	10.217
Innlánsdeildir kaupfélaga	601	629	704	869	1.118	1.514	1.864	2.457
Póstgíróstofa	-	-	18	84	57	82	23	135
Óuppgerðir tékkar	14	19	38	35	82	105	-	-
Frá dregst:								
Millibankaútlán	-6	-19	-12	-12	-18	-26	-27	-6

1) Geymslufé v/innflutnings er ekki talið með.

2) Endurlánað erlent lánsfé er ekki talið með.

3) Tölur sparisjóða og innlánsdeilda kaupfélaga eru að nokkru áætlaðar.

25. tafla. Greiðslufirlit fjárfestingarlánasjóða.¹⁾

<i>Hreyfingar í millj. kr.</i>	1972	1973	1974	1975	1976	1977
<i>Uppruni fjármagns:</i>						
Eigið framlag, nettó	619	944	610	925	1.511	2.348
Innkomnar afborganir	966	1.447	1.711	2.411	3.691	5.018
Innborgaðir vextir	974	1.333	1.891	3.173	4.685	6.693
<i>Frá dregst:</i>						
Greiddar afborganir	-675	-922	-1.325	-2.119	-2.959	-3.919
Til ríkisins	-21	-122	-125	-257	-384	-595
„ Seðlabanka	-27	-80	-228	-414	-294	-340
„ innlánsstofnana	-127	-110	-137	-189	-310	-485
„ lífeyrissjóða	-7	-10	-48	-91	-188	-309
„ Atvinnuleysistryggingarsjóðs	-21	-6	-30	-33	-51	-49
Endurgreiddur skyldusparnaður	-263	-315	-489	-614	-1.031	-1.331
Aðrar innlendir afborganir	-23	-44	-54	-47	-39	-41
Afborganir til útlanda	-186	-235	-214	-474	-662	-769
Greiddir vextir	-518	-825	-1.496	-2.359	-3.584	-4.835
Kostnaður og annað, nettó	-128	-89	-171	-181	-322	-609
Bein framlög án endurgjalds	938	1.857	3.365	4.596	5.733	8.590
Skatttekjur og ríkisframlög	918	1.424	2.590	4.281	5.450	8.022
Framlög til sveitarfélaga	15	132	188	310	278	528
Önnur framlög	5	301	587	5	5	40
Tekin löng lán	2.426	3.781	3.912	9.836	8.622	10.733
Frá ríkinu	360	1.102 ²⁾	800 ³⁾	2.760 ⁴⁾	5	2.984 ⁷⁾
„ Seðlabanka	390	167	150	2.167 ⁵⁾	917 ⁶⁾	-
„ innlánsstofnunum	269	480	600	1.192	1.211	1.638
„ lífeyrissjóðum	191	355	835	1.345	2.058	3.091
„ Atvinnuleysistryggingarsjóði	166	173	296	170	697	589
Innkominn skyldusparnaður	422	660	909	1.284	1.647	2.421
Önnur innlend lán	11	4	17	23	7	10
Erlendar lántökur	617	840	305	895	2.080	-
Bráðabirgðalántökur, nettó	-126	111	24	-172	-	71
Uppruni = ráðstöfun	3.857	6.693	7.911	15.185	15.866	21.742
<i>Ráðstöfun fjármagns:</i>						
Útlán	4.042	5.849	7.325	14.680	14.920	21.024
Löng lán	3.948	5.310	6.673	13.684	14.101	19.984
Bráðabirgðalán, nettó	94	539	652	996	819	1.040
Greidd framlög og styrkir	79	93	137	154	166	213
Innstæðu- og sjóðsbreytingar	-264	751	449	351	780	505

1) Leiðrétt hefur verið fyrir innbyrðis viðskiptum sjóðanna. 2) Þar af endurlánað erlent lánsfé 905 m. kr. 3) Endurlánað erlent lánsfé. 4) Endurlánað erlent lánsfé 2.120 m. kr., verðhækkunarreikningur 640 m. kr. 5) Endurlánað erlent lánsfé 200 m. kr. Lán vegna breytinga á stuttum skuldum sjávarútvegs í löng lán 1.967 m. kr. 6) Þar af endurlánað erlent lánsfé 854 m. kr. 7) Endurlánað erlent lánsfé 2.894 m. kr., verðhækkunarreikningur 90 m. kr.

26. tafla. Lánaflokkun fjárfestingarlánasjóða.¹⁾
Í millj. kr.

	Árleg ný útlán					Útlán í árslok	
	1973	1974	1975	1976	1977	1975	1976
<i>Lánþegar:</i>							
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	35	80	365 ⁴⁾	222	100	1.403	1.625
Bæjar- og sveitarfélög	218	247	489	944	1.081	2.409	3.478
Innlánsstofnanir ²⁾	12	42	56	71	10	128	205
Atvinnufyrirtæki	4.082	4.494	10.487	9.105	13.936	27.518	35.933
Landbúnaður	537	978	1.401	1.595	2.289	4.236	5.503
Sjávarútvegur	2.706 ³⁾	2.373	7.062 ⁵⁾	4.951 ⁵⁾	6.965	16.770	22.026
Verzlun	67	96	106	244	524	358	563
Iðnaður	576	911	1.214	1.620	2.721	4.743	6.114
Byggingarverkt. íbúðarhúsnæðis	139	23	548	489	1.110	607	887
Aðrir verktakar	13	14	37	52	20	99	160
Samgöngur	1	7	26	14	45	41	59
Raforkumál	—	21	2	—	55	357	259
Þjónustustarfsemi	36	38	64	125	175	259	293
Annað, ósundurliðað	7	33	27	15	32	48	69
Íbúðalán til einstaklinga.	1.502	2.462	3.283	4.578	5.897	12.138	16.392
Útlán, alls	5.849	7.325	14.680	14.920	21.024	43.596	57.633

1) Útlán milli sjóða ekki talin með. 2) Eingöngu lán Framkvæmdasjóðs, sem viðskiptabankarnir endurlána í ákveðin verkefni. 3) Þar af útlán Fiskveiðasjóðs vegna skuttogarakaupa í Japan 945 m. kr. 4) Endurlánað erlent lánsfé frá Framkvæmdasjóði 215 m. kr. og lán Iðnþróunarsjóðs vegna hlutfjárframlags í járnblendiverksmiðju. 5) Þar af útlán Fiskveiðasjóðs vegna breytinga á stuttum skuldum sjávarútvegsfyrirtækja í löng lán 2.350 m. kr. árið 1975 og 74 m. kr. árið 1976.

27. tafla. Útlán einstakra fjárfestingarlánasjóða.
Í millj. kr.

	Árleg ný útlán					Útlán í árslok	
	1973	1974	1975	1976	1977	1975	1976
Íbúðalánasjóðir, samtals	1.545	2.344	3.595	4.840	6.557	12.655	17.091
Byggsj. ríkisins og Veðdeild L.Í.	1.470	2.002	3.263	4.397	6.223	11.515	15.672
Byggingarsjóður verkamanna	75	342	332	443	334	1.140	1.419
Aðrir fjárfestingarlánasj., samtals	4.304	4.981	11.085	10.080	14.467	30.941	40.542
Stofnlánadeild	509	1.050	1.390	1.543	2.191	4.259	5.605
Veðdeild Búnaðarbankans	48	26	49	86	174	508	579
Framleiðnisjóður landbúnaðarins	28	8	1	5	22	23	25
Fiskveiðasjóður Íslands	2.421	1.996	6.085	3.981	5.807	14.263	18.376
Verzlunarlánasjóður	51	77	70	167	234	276	409
Stofnlánadeild samvinnufélaga	16	19	36	65	267	73	132
Iðnlánasjóður	256	341	497	743	1.326	1.428	1.971
Veðdeild Iðnaðarbankans	13	20	72	43	82	91	108
Iðnþróunarsjóður	244	401	631	555	648	2.194	2.700
Iðnrekstrarsjóður	4	38	48	43	57	88	120
Ferðamálasjóður	19	25	23	10	87	165	162
Lánasjóður sveitarfélaga	169	190	297	712	798	934	1.600
Bygðasjóður	452	627	1.515	1.602	2.132	3.954	5.582
Framkvæmdasjóður	74	163	371	525	642	2.685	3.173
Útlán alls, til annarra en sjóða	5.849	7.325	14.680	14.920	21.024	43.596	57.633
Innbyrðis lán sjóðanna	1.789	2.040	4.035	4.559	5.715	12.964	18.723
Frá Framkvæmdasjóði	1.739	2.040	4.035	4.559	5.715	12.761	18.545
Frá Iðnþróunarsjóði	50	—	—	—	—	203	178

28. tafla. Greiðslufirilit

	Veðd. + Bygg.sj. ríkis. (1)	Bygg.sj. verkam. (2)	Stofn- lánad. landb. (3)	Veðd. Búnaðarb. (4)	Framl.- sjóður landb. (5)	Fiskv.- sjóður (6)	Verzl.- lána- sjóður (7)
<i>Hreyfingar í millj. kr.</i>							
<i>Uppruni fjármagns:</i>							
Eigið framlag, nettó	-919	100	-440	-63	15	1.137	29
Innkomnar af borganir	331	15	294	15	7	2.093	47
Innborgaðir vextir	1.189	94	533	56	6	2.615	85
Frá dregst:							
Greiddar af borganir	-1.531	-5	-442	-40	-2	-1.155	-37
Til ríkisins	-	-	-18	-	-	-199	-
Til Seðlabankans	-1	-	-58	-	-2	-193	-
Til innlánsstofnana	-5	-2	-5	-1	-	-226	-
Til lífeyrissjóða	-126	-	-43	-12	-	-	-27
Til Atvinnuleysisstryggingarsjóðs	-49	-	-	-	-	-	-
Til Framkvæmdasjóðs	-	-3	-317	-15	-	-463	-10
Endurgr. skyldusparnaður	-1.331	-	-	-	-	-	-
Aðrar innlendar af borganir	-19	-	-1	-12	-	-	-
Afborganir til útlanda	-	-	-	-	-	-74	-
Greiddir vextir	-784	-6	-705	-90	-1	-2.358	-68
Kostnaður o. fl., nettó	-124	2	-120	-4	5	-58	2
Bein framlög án endurgjalds	3.169	758	709	11	43	1.347	-
Skatttekjur og ríkisframlög	3.169	391	709	11	43	1.347	-
Framlög sveitarfélaga	-	367	-	-	-	-	-
Önnur framlög	-	-	-	-	-	-	-
Tekin löng lán	3.824	-	1.924	200	-	3.340	210
Frá ríkinu	-	-	-	-	-	90	-
Frá Seðlabankanum	-	-	-	-	-	-	-
Frá innlánsstofnunum	-	-	-	-	-	-	-
Frá lífeyrissjóðum	983	-	305	100	-	-	160
Frá Atvinnuleysisstryggingarsjóði	589	-	-	-	-	-	-
Frá Framkvæmdasjóði	-	-	1.450	100	-	3.250	50
Innkomin skyldusparnaður	2.252	-	169	-	-	-	-
Önnur innlend lán	-	-	-	-	-	-	-
Erlendar lántökur	-	-	-	-	-	-	-
Bráðabirgðalántökur, nettó	-	-	11 ²⁾	17 ²⁾	-	-	-
Frá Framkvæmdasjóði	-	-	-	-	-	-	-
Uppruni= ráðstöfun	6.074	858	2.204	165	58	5.824	239
<i>Ráðstöfun fjármagns:</i>							
Útlán	6.223	334	2.191	174	22	5.807	234
Löng lán	5.340	602	2.191	174	22	5.253	234
Bráðabirgðalán, nettó	883	-268	-	-	-	554	-
Greidd framlög og styrkir	-	-	61	-	25	-	-
Sjóðs- og innstæðubreytingar	-149	524	-48	-9	11	17	5

1) Allar tölur í töflunni ná til raunverulegra inn- og útborgana; leiðrétt hefur verið fyrir innbyrðis viðskiptum sjóðanna, sbr. 17. dalk. 2) Yfirdráttur hjá Búnaðarbanka. 3) Bráðabirgðalán hjá Bjargráðasjóði. 4) Bráðabirgðalán hjá Seðlabanka 33 m. kr.

fjárfestingarlánasjóða 1977.1)

Stofn- lána- samv.fél. (8)	Iðn- lána- sjóður (9)	Iðn- rekstrar- sjóður (10)	Iðnþr.- sjóður (11)	Veðdeild Iðnaðarb. (12)	Ferða- mála- sjóður (13)	Lánasj. sveitar- félaga (14)	Byggða- sjóður (15)	Framkv.- sjóður (16)	Hreyfing milli sjóða (1 til 16-17)	Samtals (18)
7	346	50	654	27	10	193	447	755	-	2.348
12	259	30	391	35	17	151	679	1.789	1.147	5.018
28	305	25	251	25	29	248	625	2.815	2.236	6.693
-10	-88	-	-	-15	-16	-70	-383	-1.272	-1.147	-3.919
-	-	-	-	-	-3	-	-219	-156	-	-595
-	-1	-	-	-	-	-	-	-85	-	-340
-	-2	-	-	-	-	-	-	-244	-	-485
-3	-	-	-	-13	-	-	-	-85	-	-309
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-49
-7	-49	-	-	-	-13	-70	-147	-	-1.094	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1.331
-	-36	-	-	-2	-	-	-17	-7	-53	-41
-	-	-	-	-	-	-	-	-695	-	-769
-26	-92	-	-	-18	-20	-118	-340	-2.445	-2.236	-4.835
3	-38	-5	12	-	-	-18	-134	-132	-	-609
40	521	75	-	-	25	262	1.630	-	-	8.590
-	521	75	-	-	25	101	1.630	-	-	8.022
-	-	-	-	-	-	161	-	-	-	528
40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40
221	450	-	-	78	53	300	-	5.836	5.703	10.733
-	-	-	-	-	-	-	-	2.894	-	2.984
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1.638	-	1.638
171	-	-	-	78	-	-	-	1.294	-	3.091
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	589
50	450	-	-	-	53	300	-	-	5.703	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.421
-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	10 ³)	45 ⁴)	-	12	71
-	-	-	-	-	-	-	12	-	12	-
268	1.317	125	654	105	88	765	2.122	6.591	5.715	21.742
267	1.326	57	648	82	87	798	2.132	6.357	5.715	21.024
267	1.325	63	648	82	87	798	2.256	6.345	5.703	19.984
-	1	-6	-	-	-	-	-124	12	12	1.040
-	18	64	20	-	-	-	20	5	-	213
1	-27	4	-14	23	1	-33	-30	229	-	505

29. tafla. Greiðslufirlit lífeyrissjóða.
Í millj. kr.

	1970	1971	1972	1973	1974	1975	Bráðab.- tölur 1976	Áætlun 1977
<i>Uppruni fjármagns:</i>								
Eigið framlag, nettó	416	502	601	842	1.344	2.205	3.210	5.000
Innborgaðar afborganir	186	224	279	390	541	805	1.130	1.650
Innborgaðir vextir	246	294	373	559	932	1.700	2.610	3.900
Kostnaður o. fl., nettó	-16	-16	-51	-107	-129	-300	-530	-550
Framlög, nettó	454	666	1.290	1.988	2.920	4.015	5.340	7.450
Iðgjöld	691	1.010	1.767	2.690	3.992	5.445	7.565	11.000
<i>Frá dregst:</i>								
Lífeyrisgreiðslur	-221	-325	-453	-668	-1.020	-1.350	-2.100	-3.350
Endurgreidd iðgjöld	-16	-19	-24	-34	-52	-80	-125	-200
Uppruni = ráðstöfun (1+2 = 4+5)	870	1.168	1.891	2.830	4.264	6.220	8.550	12.450
<i>Ráðstöfun fjármagns:</i>								
Útlán og skuldabréfakaup	657	981	1.570	2.409	3.536	5.565	8.150	11.950
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	11	26	30	35	9	25	90	10
Bæjar- og sveitarfélög	3	4	6	13	4	12	20	5
Fjárfestingarlánasjóðir	70	90	191	355	852	1.345	2.058	3.091
Atvinnufyrirtæki	29	58	86	163	78	225	180	35
Einstaklingar (sjóðfélagar o. fl.)	544	803	1.257	1.843	2.593	3.958	5.802	8.809
Innstæðu- og sjóðsbreytingar	213	187	321	421	728	655	400	500

30. tafla. Úr reikningum lánastofnana.¹⁾
Í millj. kr.

	Staða í árslok		Hreyfingar				
	1975	1976	1973	1974	1975	Brbt. 1976	Áætlun 1977
<i>Eignir:</i>							
Erlendar eignir til skamms tíma, nettó	-3.250	-277	1.146	-5.845	-4.692	3 341	5.854
Útlánað og endurlánað erlent lánsfé	131.119	169.614	15.386	29.140	37.824	35.814	59.022
Bankakerfið	75.799	95.293	9.317	21.372	22.096	19.495	35.486
Fjárfestingarlánasjóðir	43.468	57.428	4.395	5.578	12.222	11.169	16.018
Lífeyrissjóðir	11.852	16.893	1.674	2.190	3.506	5.150	7.518
Eignir = skuldir (1+2 = 4+5+6)	127.869	169.337	16.532	23.295	33.132	39.155	64.876
<i>Skuldir:</i>							
Lántökur, nettó	32.059	40.326	2.647	5.336	11.327	5.300	6.776
Innlend lán	12.745	15.544	1.432	1.255	3.203	867	3.848
Erlend lán	19.314	24.782	1.215	4.081	8 124	4.433	2.928
Bankakerfið	13.119	16.133	610	3.990	7.703	3.015	3.697
Fjárfestingarlánasjóðir	6.195	8.649	605	91	421	1.418	-769
Innstæður, seðlar og mynt	56.369	76.192	8.765	10.575	10.729	19.826	35.071
Eigið fé og annað, nettó	39.441	52.819	5.120	7.384	11.076	14.029	23.029
Bankakerfið	4.504	4.382	497	209	585	263	2.603
Fjárfestingarlánasjóðir	17.094	22.892	2.183	3.452	5.076	6.346	9.626
Lífeyrissjóðir	17.843	25.545	2.440	3.723	5.415	7.420	10.800

1) Lánastofnanir eru: bankakerfið, fjárfestingarlánasjóðir og lífeyrissjóðir. Innbyrðis viðskipti lánastofnana eru ekki talin með. Í hreyfingartölum eru ekki taldar með færslur, sem stafa af gengisbreytingu krónunnar.

31. tafla. Útlánaflökkun lánastofnana.¹⁾

Í millj. kr.

Lántakendur:	Staða í árslok		Hreyfingar				
	1975	1976	1973	1974	1975	Brbt. 1976	Áætlun 1977
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	14.350	17.410	1.250	4.154	6.975	2.839	2.225
Bæjar- og sveitarfélög	4.610	6.641	315	1.164	492	1.673	1.169
Atvinnufyrirtæki	79.740	100.587	9.513	17.940	22.183	18.702	37.806
Landbúnaður	11.541	15.268	1.415	1.998	3.976	3.769	7.596
Sjávarútvegur	35.847	44.965	4.271	8.533	12.135	7.071	19.422
Verzlun	12.344	14.417	1.264	2.699	3.147	2.072	4.161
Samvinnufélög	4.176	5.236	408	822	1.260	1.061	1.649
Olíufélög	2.370	2.177	313	845	739	-193	235
Aðrir (kaupmenn)	5.798	7.004	543	1.032	1.148	1.204	2.277
Iðnaður	12.189	15.368	1.487	2.637	2.032	2.861	4.941
Byggingarverktakar íbúðarhúsnæðis	1.286	1.653	242	152	645	563	1.100
Aðrir byggingarverktakar	579	1.223	78	286	-60	622	-325
Samgöngur	1.906	2.158	287	1.223	-527	234	1.526
Raforkumál	813	2.155	-39	5	239	1.309	-1.178
Þjónustustarfsemi	1.949	2.087	398	295	334	182	498
Annað, ósundurliðað	1.286	1.293	110	112	262	19	65
Einstaklingar	32.419	44.976	4.308	5.882	8.174	12.600	17.822
Íbúðalán	28.588	39.718	3.584	5.267	7.295	11.172	15.867
Annað	3.831	5.258	724	615	879	1.428	1.955
Samtals útlán	131.119	169.614	15.386	29.140	37.824	35.814	59.022

1) Innbyrðis lán lánastofnana eru ekki talin með. Í hreyfingartölum eru ekki taldar með færslur, sem stafa af gengisbreytingu krónunnar.

32. tafla. Efnahagsreikningur

Í millj. kr.	Árstok					
	1971	1972	1973	1974	1975	1976
<i>Eignir:</i>						
Erlendar eignir í frjálsum gjaldeyri	6.034	8.223	8.405	6.579	9.137	16.529
Gull	89	109	109	147	203	224
Sérstök dráttarréttindi Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	261	681	679	907	956	396
Gullframlag til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	506	615	615	834	1.150	1.267
Erlendir bankar o. fl.	2.358	3.521	3.524	1.752	2.447	10.605
Erlend verðbréf og ríkisvixlar	2.820	3.297	3.478	2.939	4.381	4.037
Vöruskiptareikningar	18	25	22	–	–	–
Krónuframlag til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	1.518	1.846	1.846	2.503	3.449	3.802
Innlánsstofnanir	2.747	3.845	5.821	15.199	18.171	24.488
Óinnleystir tékkar	1	8	3	4	4	5
Reikningsskuldir	85	134	880	95	26	675
Önnur stutt lán	516	899	855	3.812	1.668	1.306
Verðbréf	92	114	104	3.062	3.155	2.569
Endurkeyptir vixlar	2.053	2.690	3.979	8.226	12.524	16.010
Endurlánað erlent lánsfé	–	–	–	–	794	3.923
Fjárfestingarlánastofnanir	918	1.248	1.493	1.327	3.186	3.824
Reikningsskuldir	135	104	100	5	–	–
Önnur stutt lán	80	–	150	–	–	–
Verðbréf	486	898	1.045	1.104	2.962	2.725
Endurlánað erlent lánsfé	217	246	198	218	224	1.099
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	1.159	1.629	2.858	6.443	13.724	16.252
Aðalviðskiptareikningur ríkissjóðs	61	–	32	2.969	5.031	1.918
Ríkisvixlar	–	–	–	–	–	–
Aðrir reikningar ríkissjóðs og ríkisstofnana	141	104	1.604	1.913	1.704	2.153
Verðbréf	713	1.484	1.191	1.031	3.121	1.926
Endurlánað erlent lánsfé	244	41	31	531	3.868	10.255
Aðrir aðilar	682	154	144	172	147	259
Ýmsir reikningar	5	3	1	10	12	23
Verðbréf bæjar- og sveitarfélaga	97	79	78	80	65	53
Önnur verðbréf	580	72	65	82	70	60
Endurlánað erlent lánsfé	–	–	–	–	–	123
Gengisbreytingareikningar	–	–	90	–	412	80
Fasteignir	2	6	17	8	10	10
Ýmislegt	45	83	139	110	279	308
Alls	13.123	17.059	20.835	32.341	48.515	65.552

Seðlabankans 1971—1977.

Mánaðarlok 1977

Jan.	Febr.	Marz	Apríl	Mai	Júní	Júli	Ágúst	Sept.	Okt.	Nóv.	Des.
16.251	17.574	18.565	24.241	24.734	22.328	21.779	20.509	20.738	21.910	20.988	22.771
223	224	224	226	227	229	234	241	245	293	298	351
607	602	412	416	588	596	607	401	640	653	668	690
1.266	1.273	1.274	1.287	1.290	1.304	1.328	1.367	1.392	1.421	1.446	1.489
10.053	7.503	8.860	12.991	12.002	10.862	10.683	10.186	9.805	11.497	10.275	12.713
4.102	7.972	7.795	9.321	10.627	9.337	8.927	8.314	8.656	8.046	8.301	7.528
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.798	3.818	3.823	3.860	3.871	3.912	3.985	4.101	4.175	4.262	4.338	4.468
23.786	24.636	26.738	26.392	26.443	27.739	27.803	30.814	32.853	33.050	35.887	33.352
60	14	57	13	12	33	5	6	23	18	9	43
858	783	353	918	906	1.598	1.515	3.499	4.422	1.432	2.065	2.108
1.596	1.988	1.956	1.599	1.348	1.475	1.426	1.379	1.238	3.018	2.417	959
2.488	2.485	2.282	2.184	2.111	2.314	2.274	2.262	2.172	2.155	2.148	2.102
15.199	15.824	18.498	20.037	20.439	19.780	20.117	20.930	22.682	24.087	26.243	26.499
3.585	3.542	3.592	1.641	1.627	2.539	2.466	2.738	2.316	2.340	3.005	1.641
3.872	3.989	3.906	3.923	3.825	3.627	3.590	3.653	3.670	3.679	3.670	3.603
-	116	-	5	-	31	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.766	2.764	2.797	2.823	2.727	2.489	2.473	2.488	2.484	2.484	2.465	2.392
1.106	1.109	1.109	1.095	1.098	1.107	1.117	1.165	1.185	1.195	1.205	1.211
18.048	19.723	20.162	18.793	18.595	17.052	20.334	18.933	19.008	18.374	17.528	20.074
3.439	4.631	5.091	5.302	5.288	3.810	5.052	3.029	2.287	1.287	998	2.249
-	17	199	189	121	56	1.754	1.899	1.864	1.819	1.886	-
640	1.071	905	682	638	571	848	1.049	1.738	1.935	1.693	690
3.094	3.079	3.074	3.253	3.252	3.227	3.221	3.206	3.203	3.200	3.200	1.572
10.875	10.925	10.893	9.367	9.296	9.388	9.459	9.750	9.916	10.133	9.751	15.563
251	249	243	251	259	257	250	253	334	320	322	343
16	17	17	25	35	31	24	35	30	16	12	23
51	48	47	47	47	46	46	46	45	45	44	51
60	60	55	54	51	53	52	51	50	49	54	56
124	124	124	125	126	127	128	121	209	210	212	213
96	62	40	1	-	-	-	-	-	-	-	-
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
10	7	9	6	5	9	5	6	4	9	8	470
66.122	70.068	73.496	77.477	77.742	74.934	77.756	78.279	80.792	81.614	82.751	85.091

32. tafla, frh. Efnahagsreikningur

Í millj. kr.	Árslok					
	1971	1972	1973	1974	1975	1976
<i>Skuldir:</i>						
Seðlar og mynt	1.821	2.287	2.871	3.678	4.679	6.035
Innlánsstofnanir	4.238	5.271	7.655	9.663	13.217	18.349
Almennar innstæður	183	515	843	1.069	1.807	2.443
Innstæður á uppsagnarreikningum	25	16	15	15	10	15
Bundnar innstæður	4.030	4.740	6.797	8.579	11.400	15.891
Fjárfestingarlánastofnanir	466	322	1.016	1.388	1.934	2.635
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	647	1.396	1.418	1.091	1.679	1.871
Aðalviðskiptareikningur ríkissjóðs	—	940	300	42	55	152
Reikningar ríkisstofnana	647	456	1.118	1.049	1.624	1.719
Sjóðir í vörzlu opinberra aðila	1.354	1.539	2.235	4.138	2.605	4.541
Innstæður Alþjóðabankans og systurstofnana hans	40	54	18	38	52	78
Innstæður Alþjóðagjaldeyrissjóðsins v/kvóta Íslands	1.519	1.846	1.845	5.586	10.867	17.505
Erlendar skuldir í frjálsum gjaldeyri til skamms tíma	680	1.405	883	767	4.372	4.623
Vöruskiptareikningar	204	92	855	1.179	1.712	—
Erlend lán til langs tíma	487	304	256	1.435	3.570	5.613
Mótvirði sérst. dráttarréttinda Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	438	794	794	1.076	1.483	1.635
Ýmislegt	149	148	151	805	1.183	1.300
Gengisbreytingareikningar	271	783	—	497	—	—
Arðsjóður	48	58	70	88	110	138
Stofnfé	100	100	100	100	100	100
Varasjóður	350	400	455	565	670	800
Annað eigið fé	311	260	213	247	282	329
Alls	13.123	17.059	20.835	32.341	48.515	65.552

Seðlabankans 1971—1977.

Mánaðarlok 1977

<i>Jan.</i>	<i>Febr.</i>	<i>Marz</i>	<i>April</i>	<i>Mai</i>	<i>Júní</i>	<i>Júlí</i>	<i>Ágúst</i>	<i>Sept.</i>	<i>Okt.</i>	<i>Nóv.</i>	<i>Des.</i>
6.206	6.343	6.509	6.965	7.495	7.330	8.585	8.019	8.444	8.666	8.860	9.236
18.191	18.403	20.996	23.163	23.147	21.805	22.352	21.828	21.529	22.224	23.680	28.587
1.114	927	2.764	4.071	3.468	1.324	2.019	1.292	1.239	1.414	2.136	6.078
15	19	19	19	19	19	19	19	21	21	23	27
17.062	17.457	18.213	19.073	19.660	20.462	20.314	20.517	20.269	20.789	21.521	22.482
2.572	2.461	2.654	5.043	5.088	5.943	6.334	6.001	5.975	5.580	4.679	3.203
2.635	6.076	5.978	5.030	5.410	4.546	4.048	4.343	4.515	4.726	3.740	3.221
513	121	108	147	110	126	139	176	113	125	109	160
2.122	5.955	5.870	4.883	5.300	4.420	3.909	4.167	4.402	4.601	3.631	3.061
4.466	4.950	5.497	6.132	5.208	4.846	4.988	5.589	6.356	6.235	7.058	7.122
78	78	78	78	78	78	78	78	78	78	78	78
17.488	17.580	17.601	17.772	17.823	17.937	18.348	18.880	19.222	19.622	19.972	20.572
4.595	4.093	3.943	5.870	5.733	2.961	2.978	2.789	3.340	2.970	2.861	2.368
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5.651	5.663	5.663	2.685	2.701	3.890	3.924	4.092	4.162	4.200	4.234	4.256
1.634	1.634	1.644	1.660	1.665	1.682	1.714	1.764	1.796	1.833	1.866	1.922
1.239	1.420	1.566	1.712	1.974	2.281	2.631	2.698	2.989	3.154	3.345	1.854
—	—	—	—	53	268	409	831	1.019	959	1.011	618
138	138	138	138	138	138	138	138	138	138	138	179
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
800	800	800	800	800	800	800	800	800	800	800	1.400
329	329	329	329	329	329	329	329	329	329	329	375
66.122	70.068	73.496	77.477	77.742	74.934	77.756	78.279	80.792	81.614	82.751	85.091

33. tafla. Meðalgengi erlendra gjaldmiðla

		1973	1974	1975	1976	1977	Jan.	Feb.
1 Bandaríkjadollari	Kaup	89,67	99,84	153,63	181,91	198,78	190,22	190,95
	Sala	90,02	100,24	154,03	182,31	199,29	190,66	191,45
1 Sterlingspund	Kaup	218,94	233,41	338,67	327,22	347,41	325,80	326,50
	Sala	220,23	234,60	340,02	328,26	348,41	326,80	327,50
1 Kanadadollari	Kaup	89,28	101,99	150,77	184,41	186,69	188,12	185,73
	Sala	89,78	102,49	151,35	184,92	187,19	188,62	186,23
1 dönsk króna	Kaup	14,84	16,45	26,68	30,12	33,10	32,28	32,27
	Sala	14,92	16,53	26,76	30,20	33,19	32,36	32,36
1 norsk króna	Kaup	15,58	18,11	29,33	33,38	37,32	36,04	36,12
	Sala	15,67	18,20	29,42	33,47	37,42	36,14	36,22
1 sænsk króna	Kaup	20,53	22,56	36,91	41,81	44,34	45,13	44,98
	Sala	20,64	22,67	37,03	41,93	44,46	45,25	45,10
1 finnskt mark	Kaup	23,45	26,54	41,73	47,18	49,43	50,02	49,96
	Sala	23,59	26,67	41,87	47,31	49,56	50,15	50,09
1 franskur franki	Kaup	20,14	20,81	35,82	38,02	40,49	38,26	38,36
	Sala	20,25	20,92	35,94	38,12	40,60	38,36	38,46
1 belgiskur franki	Kaup	2,30	2,57	4,17	4,72	5,56	5,18	5,18
	Sala	2,32	2,58	4,18	4,73	5,57	5,19	5,19
1 svissneskur franki	Kaup	28,31	33,80	59,34	72,86	83,31	76,35	75,79
	Sala	28,51	33,97	59,54	73,06	83,53	76,55	75,98
1 hollensk flórína	Kaup	32,16	37,27	60,58	68,97	81,10	76,00	76,04
	Sala	32,34	37,46	60,78	69,16	81,31	76,20	76,24
1 vestur-þýzkt mörk	Kaup	33,75	38,68	62,26	72,39	85,82	79,51	79,43
	Sala	33,94	38,87	62,46	72,59	86,05	79,71	79,64
1 líra	Kaup	0,15	0,15	0,23	0,22	0,23	0,22	0,22
	Sala	0,15	0,15	0,24	0,22	0,23	0,22	0,22
1 austurrískur schillingur	Kaup	4,61	5,37	8,80	10,17	12,05	11,17	11,17
	Sala	4,63	5,40	8,83	10,19	12,09	11,19	11,20
1 escudo	Kaup	3,68	3,97	6,02	6,03	5,21	5,94	5,87
	Sala	3,70	3,99	6,04	6,04	5,22	5,96	5,88
1 peseti	Kaup	1,53	1,73	2,67	2,72	2,63	2,77	2,77
	Sala	1,54	1,74	2,68	2,73	2,63	2,78	2,77
1 yen ¹⁾	Kaup	0,32	0,34	0,52	0,62	0,75	0,65	0,67
	Sala	0,33	0,34	0,52	0,62	0,75	0,66	0,67

1) Yen var fyrst skráð í apríl 1973.

samkvæmt skráningu Seðlabankans.

1977

<i>Marz</i>	<i>Apríl</i>	<i>Mai</i>	<i>Júní</i>	<i>Júli</i>	<i>Ágúst</i>	<i>Sept.</i>	<i>Okt.</i>	<i>Nóv.</i>	<i>Des.</i>
191,20	192,02	192,57	193,91	195,11	198,31	206,33	208,98	211,09	212,05
191,70	192,52	193,07	194,41	195,61	198,81	206,83	209,50	211,69	212,65
328,16	329,97	330,84	333,22	335,88	345,03	359,70	369,96	384,17	393,13
329,16	330,97	331,84	334,22	336,88	345,96	360,60	370,90	385,27	394,23
181,78	182,63	183,70	183,31	183,92	184,45	192,19	190,23	190,30	193,18
182,28	183,13	184,10	183,81	184,40	184,95	192,68	190,71	190,82	193,70
32,60	32,13	32,06	32,09	32,74	32,94	33,40	34,19	34,49	35,68
32,68	32,22	32,14	32,18	32,82	33,03	33,48	34,27	34,59	35,78
36,41	36,34	36,52	36,69	37,11	37,45	37,62	38,10	38,72	40,42
36,51	36,44	36,61	36,79	37,21	37,54	37,71	38,20	38,83	40,54
45,38	44,24	44,24	43,90	44,81	44,71	42,50	43,57	44,03	44,62
45,50	44,36	44,36	44,02	44,93	44,83	42,61	43,68	44,16	44,75
50,27	47,88	47,26	47,55	48,60	49,06	49,45	50,43	50,63	51,54
50,40	48,01	47,38	47,67	48,73	49,18	49,57	50,56	50,77	51,69
38,38	38,68	38,88	39,25	40,22	40,52	41,92	43,03	43,52	44,23
38,48	38,78	38,98	39,35	40,33	40,62	42,02	43,13	43,64	44,36
5,21	5,29	5,34	5,38	5,50	5,58	5,77	5,90	6,00	6,28
5,23	5,30	5,35	5,39	5,52	5,59	5,78	5,92	6,01	6,29
74,92	76,04	76,42	77,91	80,90	82,36	86,84	91,76	96,03	102,06
75,12	76,24	76,62	78,11	81,11	82,56	87,05	91,98	96,30	102,35
76,63	77,73	78,42	78,25	80,00	81,00	83,79	85,84	87,28	91,02
76,83	77,93	78,62	78,45	80,20	81,21	83,99	86,05	87,53	91,28
79,94	80,95	81,67	82,36	85,45	85,64	88,79	91,76	94,19	98,52
80,15	81,16	81,88	82,57	85,67	85,85	89,00	91,99	94,46	98,80
0,22	0,22	0,22	0,22	0,22	0,22	0,23	0,24	0,24	0,24
0,22	0,22	0,22	0,22	0,22	0,23	0,23	0,24	0,24	0,24
11,26	11,40	11,48	11,57	12,04	12,06	12,46	12,86	13,21	13,74
11,29	11,43	11,51	11,60	12,07	12,09	12,49	12,90	13,25	13,78
4,94	4,96	4,98	5,02	5,08	5,10	5,09	5,15	5,19	5,26
4,95	4,97	4,99	5,03	5,09	5,11	5,10	5,16	5,21	5,27
2,78	2,79	2,79	2,80	2,44	2,34	2,44	2,49	2,55	2,60
2,79	2,80	2,80	2,80	2,45	2,35	2,45	2,49	2,55	2,60
0,68	0,70	0,69	0,71	0,74	0,74	0,77	0,82	0,86	0,88
0,68	0,70	0,70	0,71	0,74	0,75	0,77	0,82	0,87	0,88

34. tafla. Vextir á helztu flokkum inn- og útlána í bankakerfinu.

Innlánsvextir i % á ári								
I. Innlánsstofn.	Hlaupa- reikn.	Ávisana- reikn.	Almenn spari- innlán	Bundnar innstæður			Vaxtauka- innlán	Vanskila- vextir í % á mánuði
				6 mán.	12 mán.	10 ár		
Frá 22.02.60	4	6	9	10	..	11	..	..
„ 1.01.61	3	4	7	8	9	9½	..	..
„ 1.01.65	2	3	6	7	8	8½	..	1
„ 1.01.66	3	4	7	8	9	9½	..	1
„ 1.05.73	4	3	9	10½	12	12	..	1½
„ 15.07.74	5	5	13	14½	16	16	..	2
„ 1.05.76	3	3	13	14½	16	16	22	2
„ 20.11.76	3	3	13	14½	16	16	22	2½
„ 1.08.77	3	3	13	14½	16	16	26	3
„ 21.11.77	3	3	16	17½	19	19	29	3
„ 21.02.78	3	3	19	20½	22	22	32	3

Útlánsvextir i % á ári								
Frá	Yfirdr.- lán	Alm. vixlar forv. ¹⁾	Framleng- ingarvixl. forv. ¹⁾	Lán v/út- fl.afurða forvextir	Önnur af- urðalán forvextir	Útg.- lán	Fasteigna- og hand- veðslán ²⁾	Vaxta- auka- útlán
„ 1.01.61	9+1	9	9½	7	..	..	9½	..
„ 1.01.65	6+3	8	8½	5¾	6½	7½	9	..
„ 1.01.66	7+3	9	9½	6	7½	8	10	..
„ 1.05.73	9+3	11	11¾	7	9	9½	13	..
„ 15.07.74	13+3	16	16	8	10	11	18	..
„ 1.05.76	14+4	16¾	16¾	8	10	11	19	22½
„ 21.03.77	14+5	17¼	17¼	11	11	13	19	22½
„ 1.08.77	14+5	17½	17½	11	11	14	20	27
„ 21.11.77	15+7	20½	20½	15	15	18	23	30
„ 21.02.78	18+7	23½	23½	18	18	..	26	33

II. Seðlabanki	Alm. innst.	Innst. á uppsagnarr. ³⁾		Bundnar innst. ⁴⁾	Lán v/ útl.- afurða	Önnur afurða- lán	Vixlar gegn veröbr.	Yfirdr.- lán til banka
		90 daga	180 daga					
Frá 24.02.60	9	10¼	10½	10½	8,2	..	11½	16
„ 1.01.61	7	8¼	8½	9	6	..	9½	14
„ 20.01.63	7	8	8½	9	6	..	9½	14
„ 1.04.63	7	8	8½	M+1	6	..	9½	14
„ 1.01.65	7	6½	7¼	M+1	5	5¾	9	15
„ 1.01.66	8	7½	8¼	M+1	5¼	6¾	10	16
„ 1.06.71	7	9½	10	M+1	5¼	6¾	10	16
„ 1.01.72	8	9½	10	M+1¾	5¼	6¾	10	16
„ 1.05.73	8	11½	12	M+1¾	6¼	8¼	12½	18
„ 1.08.74	10-14	15½	16	M+2½	7¼	9¼	16	24
„ 1.01.76	10-14	15½	16	M+1¼	7¼	9¼	16	24
„ 1.05.76	12-17	15½	16	M+1¼	7¼	9¼	17	24
„ 11.12.76	12-17	Vaxtaaukareikningar		M+1¼	7¼	9¼	17	36
„ 1.01.77	13-18			M+2¼	7¼	9¼	17	36
„ 1.08.77	13-19	12 mán.	24 mán.	M+2¼	10	10	18	36
„ 21.11.77	15-22	29	30	M+2¼	14	14	21	36
„ 21.02.78	17-25	32	33		17	17	24	36

1) Frá 1/1/65 mátti taka ½% hærri vexti en hér eru sýndir, ef samið var um lengri lánstíma en 360 daga. Frá 1/5/73 var þessu ákvæði breytt þannig, að taka mátti ¾% hærri vexti, ef lánstími var lengri en 180 dagar. Frá 15/7/74 féll þetta ákvæði niður og ekki gerður greinarmunur á framlengingarvixlum og öðrum, en óheimilt var að taka forvexti til lengri tíma en 180 daga. 2) Á tímabilinu 1/5/73-1/8/77 voru vextir fasteigna- og handveðslána 1% lægri en hér eru sýndir, ef samið var um skemmri lánstíma en 2 ár. Þar áður voru þeir ½% lægri, ef um fyrsta flokks fasteignaveðstryggingu var að ræða. 3) Eftir 1/5/76 hafa vextir af uppsagnarreikningum verið breytilegir. 4) M tákna meðalvexti, sem viðkomandi innlánsstofnun greiðir af innlámum sínum. Frá 1/1/72 voru greiddir ½% hærri vextir af fyrstu 10 m. kr. bundinna innstæðna. Frá 1/8/74 hafa verið greiddir 1% hærri vextir af fyrstu 20 m. kr. bundinna innstæðna.

35. tafla. Út- og innflutningsverð og viðskiptakjör.

Ársmeðaltal 1972 = 100,0.

	Útflutningsverð ¹⁾		Innflutningsverð ²⁾		Viðskipta- kjör
	Í ísl. krónum	Í erl. mynt ³⁾	Í ísl. krónum	Í erl. mynt ³⁾	
<i>Ársmeðaltöl</i>					
1972	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1973	143,1	131,6	124,1	114,1	115,3
1974	191,8	158,8	184,5	152,7	104,0
1975	269,3	142,4	303,1	160,3	88,8
1976	360,9	168,4	360,7	168,3	100,1
<i>Ársfjórðungsmeðaltöl</i>					
1973 4. ársfj.	153,5	150,3	134,6	131,8	114,0
1974 1. „	174,2	172,4	141,3	139,9	123,3
2. „	173,9	156,2	171,5	154,0	101,4
3. „	200,8	160,2	199,8	159,4	100,5
4. „	220,4	153,2	233,7	162,4	94,3
1975 1. „	244,5	143,4	270,3	158,4	90,5
2. „	267,6	139,4	317,3	165,2	84,3
3. „	258,0	134,0	310,7	161,3	83,0
4. „	274,7	137,9	333,2	167,2	82,4
1976 1. „	310,5	152,2	337,4	165,4	92,0
2. „	347,9	164,0	353,7	166,8	98,4
3. „	379,1	175,0	372,8	172,1	101,7
4. „	402,6	180,0	394,3	176,3	102,1
1977 1. „	428,7	189,4	407,2	179,7	105,3

1) Verð alls vöruútflutnings.

2) Verð almenns vöruinnflutnings.

3) Vísitölur í erlendri mynt eru reiknaðar á mælikvarða miðgengis.

36. tafla. Vísitala meðalgengis erlendra gjaldmiðla.

Ársmeðaltal 1972 = 100,00.

	1973	1974	1975	1976	1977
Janúar	110,66	98,76	149,13	202,94	225,93
Febrúar	113,28	100,97	175,06	203,28	226,27
Marz	115,56	103,35	191,34	205,38	226,82
Apríl	114,90	106,98	190,07	210,05	227,42
Mái	109,64	112,20	191,64	212,21	228,16
Júní	111,19	114,83	193,84	213,98	229,58
Júlí	110,92	116,80	192,68	214,48	233,16
Ágúst	108,24	117,84	192,13	216,72	236,04
September	105,74	141,38	192,91	218,74	243,35
Október	104,58	142,62	197,02	221,86	248,82
Nóvember	101,90	143,69	199,73	223,83	253,08
Desember	99,99	145,35	201,04	225,44	259,21
Ársmeðaltöl	108,77	120,80	189,03	214,24	236,79

